

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

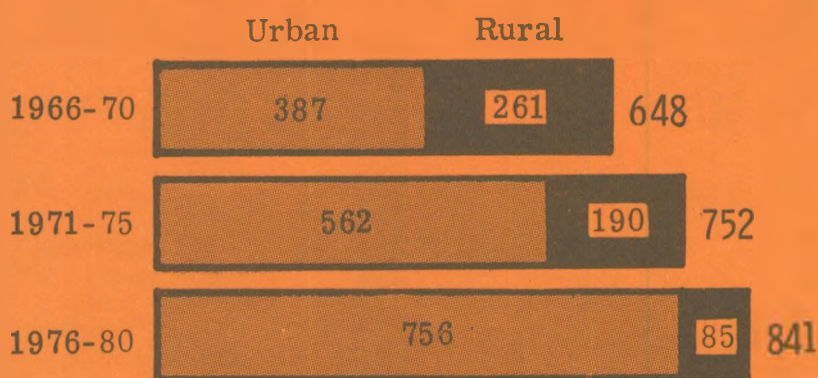
**O COMPONENTĂ DE BAZĂ
A EFICIENȚEI**

**CREȘTEREA
PRODUCTIVITĂȚII
MUNCII**

Numărul 28 ● Vineri 16 iulie 1982

COORDONATE ALE ÎMBUNĂTĂȚIRII CONDIȚIILOR DE LOCUIT ALE POPULAȚIEI

NUMĂRUL TOTAL AL LOCUINȚELOR CONSTRUITE
ȘI DATE ÎN FOLOSINȚĂ
- mii apartamente -

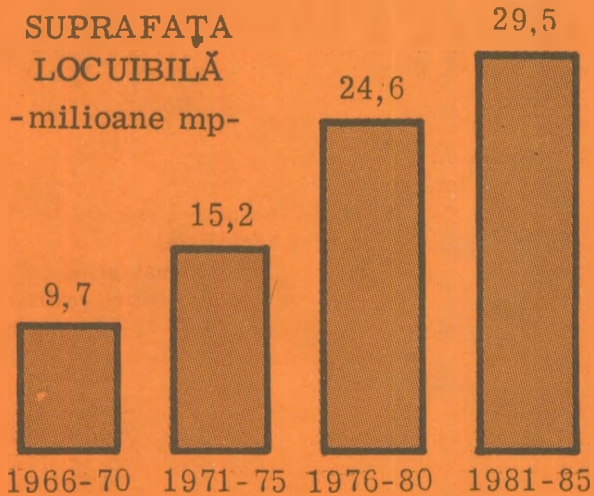
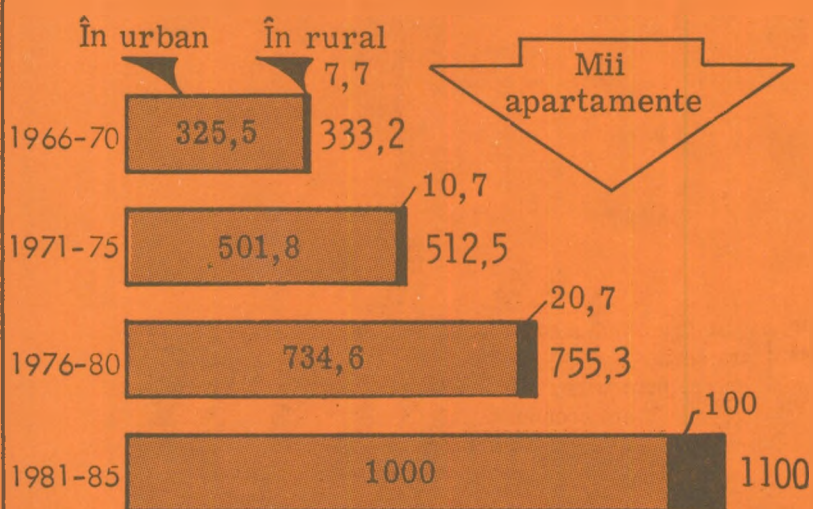

● În perioada 1965-1981 s-au construit și dat în folosință un număr de 2.596.396 locuințe.

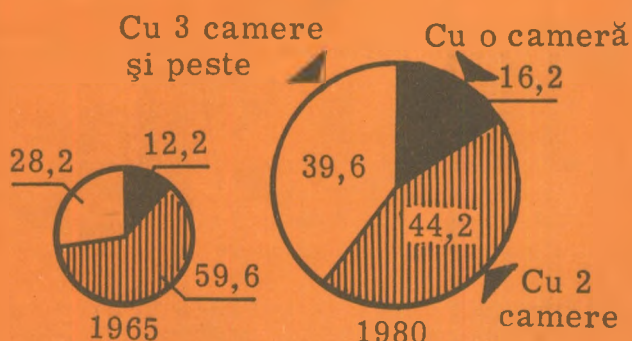
● 70 % din populația țării locuiește azi în case noi.

● În anul 1981 fondul locativ a crescut cu încă 164.200 locuințe.

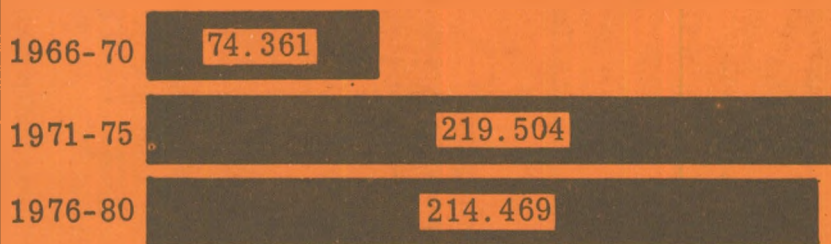
LOCUINȚE CONSTRUITE DIN FONDURILE STATULUI, ÎNTRINDERILOR
ȘI ALE ORGANIZAȚIILOR COOPERĂTISTE ȘI OBȘTEȘTI

Gruparea locuințelor construite din fondurile statului, întreprinderilor și organizațiilor cooperatiste și obștești, după numărul camerelor de locuit - % -

CREȘTEREA NUMĂRULUI DE LOCURI ÎN CĂMINELE PENTRU NEFAMILIȘTI

● În anul 1981 au fost construite cămine pentru nefamiliști cu un număr total de 15.208 locuri.

O POLITICĂ ȘTIINȚIFICĂ ORIENTATĂ SPRE DEZVOLTAREA PUTERNICĂ A FORȚELOR DE PRODUCȚIE

CEI 17 ANI care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului sint, prin marile realizări economico-sociale dobândite de poporul nostru, anii cei mai fertili din întreaga sa istorie. Practic, prin hotărârile adoptate atunci, prin strategia realistă și științifică elaborată cu inestimabila contribuție teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru depășirea rapidă a stării de înapoiere economică, pentru făurirea unei economii moderne și eficiente, Congresul al IX-lea a constituit un adevărat moment cardinal. Iar factorul cheie al succeselor de importanță istorică ale acestor ani l-a constituit efortul poporului nostru, opțiunea fermă a partidului pentru industrializare. „Experiența poporului român, ca și istoria dezvoltării societății omenesti, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la cel de al IX-lea Congres al P.C.R., demonstrează că industrializarea este singura cale care duce spre progres și civilizație, spre ridicarea standardului de viață, asigură în fapt independența și suveranitatea națională“.

Acum, după 17 ani de la evenimentul istoric pe care l-a reprezentat Congresul al IX-lea, constatăm cu satisfacție că, transpunind în realitate politica partidului, România a lichidat starea de înapoiere economică și s-a transformat într-o țară industrial agrară, cu o industrie puternică și o agricultură în plin progres, care înaintază rapid spre nivelul de țară cu dezvoltare economică medie. Așa cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie „dacă România, trecind pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne, pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industrializate“.

Practica social-istorică demonstrează că progresul economic și social al fiecărui popor, gradul de civilizație din fiecare țară sint determinate, în măsură hotărâtoare, de repartizarea judicioasă a venutului național pentru fondul de dezvoltare și fondul de consum. Aceasta constituie de altfel o opțiune fundamentală de politică economică a oricărui stat. Alocarea cu consecvență a unei părți relativ importante din venitul național pentru înfăptuirea reproducției lărgite, pentru modernizarea continuă a producției materiale, pentru ridicarea standardului de viață constituie în mod incontestabil factorul principal de creștere economică rapidă a unei țări, de dezvoltare dinamică a acesteia. Experiența pe plan mondial arată că, în ultimele două decenii, cota din venitul național destinată dezvoltării a cunoscut o tendință de creștere. De regulă, țările avansate ale lumii realizează o rată înaltă a dezvoltării. De pildă, ponderea investițiilor în produsul intern brut a fost, în acest interval de timp, în Franța, Anglia, R. F. Germania, Austria și Japonia de 22—38 la sută. În același timp, în țările socialiste din Europa — R. D. Germană, R. P. Ungară și U.R.S.S. — partea din venitul național alocată dezvoltării a oscilat între 18—27 la sută.

Pentru țara noastră, alocarea sistematică a unei părți importante din venitul național pentru dezvoltarea economico-

socială, ca și creșterea eficienței în utilizarea fondurilor alocate au constituit și constituie un imperativ vital. În desfășurarea procesului de industrializare a țării, de construcție socialistă, primordial este efortul propriu pentru realizarea unui amplu program de investiții. Este meritul incontestabil al secretarului general al partidului de a fi văzut în opțiunea fermă pentru un ritm înalt al dezvoltării — opțiune pătrunsă de patriotism și înaltă responsabilitate față de viitorul națiunii — pîrghia esențială a progresului economic rapid. În condițiile țării noastre, rata înaltă a acumulării ca și creșterea eficienței acesteia reprezintă o cerință obiectivă, determinată de necesitatea lichidării înapoierii economice moștenite de la regimul burghez-moșieresc, a depășirii într-un timp cât mai scurt a stadiului de țară în curs de dezvoltare.

Alocarea din venitul național a unei cote însemnate pentru dezvoltare este determinată, în primul rînd, de necesitatea asigurării unor ritmuri înalte de creștere economică, superioare țărilor dezvoltate, pentru ca România, aflată încă în stadiul de țară în curs de dezvoltare, să poată să atenueze decalajele existente, să se înscrie în rîndul statelor avansate ale lumii. Este adevărat că, într-o perioadă istorică relativ scurtă, socialismul a asigurat lichidarea stării de înapoiere economică, că el a deschis calea progresului rapid al forțelor de producție, transformînd România într-o țară cu o economie industrial-agrară, cu o industrie puternică, în plină ascensiune și cu o agricultură dezvoltată, în plin progres. Noua orînduire, cu toate virtuțile ei, nu a putut înlătura însă complet rămășițele vechii societăți. Țara noastră se află încă în stadiul de țară în curs de dezvoltare. De aceea, pentru ridicarea ei în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare economică, iar mai apoi, în rîndul țărilor dezvoltate, sint necesare mari și susținute eforturi, îmbunătățirea gradului de utilizare a resurselor materiale și umane, pentru a duce pe mai departe realizările de pînă acum în construcția socialistă, pentru a făuri o economie modernă, în măsură să valorifice eficient cuceririle revoluției tehnico-științifice contemporane.

Eforturile pentru dezvoltare sint impuse, în al doilea rînd, de faptul că edificarea societății socialiste, dezvoltarea ei multilaterală și, evident, pregătirea condițiilor materiale și spirituale pentru trecerea României spre comunism necesită crearea unei puternice baze tehnico-materiale, la cele mai înalte cote ale științei și tehnicii moderne, ceea ce presupune un vast program de investiții, a cărui sursă de realizare rezidă tocmai în partea din venitul național destinată dezvoltării economico-sociale și în eficiența cu care aceasta este utilizată. Numai acționînd în acest fel este posibilă crearea condițiilor necesare pentru continuarea procesului de industrializare, pentru promovarea largă a progresului tehnico-științific în toate ramurile economiei naționale, sporirea fondurilor de producție și modernizarea celor existente, lărgirea bazei materiale a științei, învățămîntului, ocrotirii sănătății, artei și culturii, pentru asigurarea de noi locuri de muncă, construcții de locuințe, acțiuni edilitare și social-

culturale etc. Investițiile, care constituie suportul material al progresului multilateral și în ritm susținut al societății noastre, al înaintării ei treptate spre comunism, au cunoscut o creștere continuă. Semnificativ pentru amploarea programelor de investiții, corespunzător creșterii potențialului economiei noastre, este însuși faptul că în anii actualului cincinal se realizează lucrări de investiții în valoare de 1 200 mld. lei, superior întregului volum efectuat între anii 1951—1975 și de peste 20 de ori mai mare decât cel realizat în perioada 1951—1955. Această cifră demonstrează atât marea forță economică a societății noastre socialiste, cât și importantul efort pe care poporul român îl face în mod conștient.

Corespunzător orientărilor stabilite de partid, cea mai mare parte a fondurilor de investiții — circa 80—85 la sută — a fost alocată sferei producției materiale în vederea creșterii potențialului economic al țării, dezvoltării ramurilor producției materiale — industrie, agricultură, construcții etc. De mărimea fondurilor destinate lărgirii producției și de eficiența folosirii lor au depins și depind în măsură hotărâtoare amploarea și intensitatea gradului de dezvoltare a bazei tehnice materiale, de modernizare a forțelor de producție și a structurii economiei naționale, nivelul produsului social și al venitului național. Numai în perioada 1981—1985 sînt prevăzute a fi construite peste 1 200 noi capacități și modernizate circa 1 100 unități industriale importante, peste 375 noi capacități în agricultură, precum și numeroase alte obiective economice, științifice, sociale și culturale. Baza tehnico-materială a societății noastre va cunoaște o puternică dezvoltare, fondurile fixe totale ajungînd în 1985 la 3 000 mld. lei, din care 77 la sută productive. Acest amplu proces de dezvoltare și modernizare a bazei tehnico-materiale va contribui la realizarea unui grad sporit de înzestrare tehnică a muncii și, deci, la crearea unor posibilități superioare de creștere a productivității muncii. Dacă, de pildă, în cincinalul 1951—1955 investiția specifică pentru crearea unui loc nou de muncă a fost de aproximativ 123 000 lei, în cincinalul 1966—1970 de 362 000 lei, în actualul cincinal această investiție reprezintă circa 900 000 lei. Ea este cu atât mai mare cu cît procesul de înzestrare tehnică a muncii presupune nu numai crearea de noi locuri de muncă, ci și reutilizarea și extinderea celor existente. De aici necesitatea utilizării eficiente a fondurilor pentru dezvoltare, astfel încît acestea să conducă la sporirea productivității muncii sociale în vederea compensării cheltuielilor legate de crearea noilor locuri de muncă și, bineînțeles, la lărgirea surselor de creștere a venitului național. Faptul că cea mai rapidă creștere a fondurilor fixe se realizează în industrie reflectă hotărîrea cu care partidul nostru continuă procesul de industrializare socialistă — condiție fundamentală pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, pentru modernizarea întregii economii naționale, inclusiv a agriculturii, pentru asigurarea unui ritm înalt de creștere economică.

Cota din venitul național alocată pentru dezvoltare condiționează, în al treilea rînd, ritmul de creștere a nivelului de trai material și spiritual al întregii populații. Numai pe această cale se poate asigura realizarea unei reproducții lărgite de mare amploare, capabilă să permită dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale, atragerea în producție a noilor generații, să ridice mai rapid din punct de vedere economic județele mai puțin dezvoltate și să creeze condiții pentru ca România să poată trece în rîndul țărilor cu un nivel mediu de dezvoltare.

În Directivele elaborate de partid privind dezvoltarea economico-socială a țării s-a prevăzută de fiecare dată ca venitul național să fie astfel utilizat încît odată cu asigurarea resurselor necesare dezvoltării în ritm susținut a economiei să aibă loc și creșterea nivelului de trai. Această opțiune de mare însemnătate economică, socială și politică a răspuns pe deplin cerințelor imediate și de perspectivă ale economiei noastre naționale, ale creșterii continue a bunăstării poporului. De altfel, rezultatele obținute pînă în prezent atestă elocvent roadele politicii de utilizare a venitului național promovată stăruitor de partid, politică ce exprimă înalta răspundere pentru destinele națiunii noastre

socialiste. Concret, datorită folosirii eficiente a fondurilor de investiții, s-a asigurat creșterea continuă a potențialului productiv în industrie, agricultură, în celelalte sectoare ale producției materiale, dotarea tuturor ramurilor economiei naționale cu tehnica modernă, creîndu-se astfel premise tot mai solide pentru dezvoltarea și perfecționarea producției — mijloc de ridicare continuă a bunăstării celor ce muncesc, de realizare a unei noi calități a vieții. Prin urmare, efortul material pe care îl face țara noastră pentru dezvoltare este întrutotul justificat. Tocmai de aceea stabilirea raportului dintre fondul de dezvoltare și fondul de consum a făcut întotdeauna obiectul unor analize temeinice din partea factorilor de decizie macroeconomică, alegîndu-se în final, dintre variantele posibile, cea optimă, în măsură să asigure concomitent o dezvoltare rapidă a producției sociale și o satisfacere maximă a nevoilor de consum, în condițiile unor resurse materiale și umane date.

Caracterul științific al politicii de utilizare a venitului național promovată de partidul nostru după Congresul al IX-lea este demonstrată de faptul că în timp ce în perioada 1951—1965 sporul mediu anual al fondului de consum a fost de 5,4 miliarde lei, în perioada 1966—1980 acest spor anual a fost de 14,3 miliarde lei. Acest fapt atestă cu pregnanță că, în condițiile țării noastre, eforturile pentru dezvoltare nu vin în contradicție cu creșterea cotei pentru consum, ci, dimpotrivă, constituie tocmai condiția hotărâtoare a ritmului înalt de sporire a venitului național și, prin aceasta, a fondului de consum.

În cincinalul 1981—1985, progresul economic și social al țării noastre este susținut de un vast program de investiții. Așa cum bine se știe, caracteristica generală a acestui cincinal o constituie trecerea de la dezvoltarea extensivă la dezvoltarea intensivă, care presupune, în esență, valorificarea cu maximum de rezultate economice a potențialului tehnic, material și uman de care dispune țara noastră. Cu cît acest potențial va fi mai eficient folosit, cu atît România va putea înainta mai repede spre stadiul de țară cu dezvoltare economică medie. Trecerea la o nouă calitate a activității economico-sociale și creșterea mai accentuată a eficienței economice — obiective urmărite cu perseverență de partidul nostru — impun cu stringență necesitatea înfăptuirii neabătute a prevederilor noului mecanism economico-financiar. În acest context, concomitent cu preocuparea colectivului de oameni ai muncii pentru utilizarea cu indici înalți a mașinilor și utilajelor în funcțiune, pentru valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor, pentru ridicarea productivității muncii sociale, „trebuie să se asigure — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — creșterea eficienței acumulării, a tuturor investițiilor, sporirea rentabilității economice“ în scopul obținerii unor sporuri importante de venit național. Numai la nivelul anului 1982 majorarea, de pildă, cu un procent a eficienței fondurilor fixe productive echivalează cu un venit național suplimentar de circa 5 ori mai mare decât cel asigurat de un procent de acumulare.

Dat fiind faptul că maximizarea fondului de consum — criteriul general al dezvoltării economico-sociale a țării noastre — depinde și de eficiența acumulării productive, economisirea resurselor materiale, de muncă și financiare, folosirea lor eficientă creează, fără îndoială, posibilitatea realizării unui volum mai mare de venit național, cu aceleași cheltuieli de producție, ceea ce determină eliberarea și punerea la dispoziția economiei naționale a unor însemnate fonduri de investiții. Iată de ce, în lumina și spiritul documentelor de partid, este necesar să se acționeze ferm în direcția reducerii costurilor lucrărilor de investiții, a cheltuielilor materiale în acest domeniu, prin dimensionarea rațională a construcțiilor, prin promovarea largă a soluțiilor tehnice și constructive noi, moderne și economice, bazate pe folosirea de materiale ieftine și ușoare, care să confere, în același timp, trăinicie și durabilitate acestor construcții, comportare ireproșabilă în exploatare.

prof. dr. Marin MEHEDIŢU

RIDICAREA CONTINUĂ A NIVELULUI DE TRAI – OBIECTIVUL FUNDAMENTAL AL POLITICII PARTIDULUI

DIN ORICE UNGHI ar fi privită, perioada de șaptesprezece ani, a cărei inaugurare a fost marcată de Congresul al IX-lea al partidului, se detașează ca perioada cea mai rodnică în împliniri din câte a cunoscut poporul român. În industrie și agricultură, în domeniile sănătății, învățămîntului, artei și culturii, în toate sferele vieții sociale ultimele trei cincinale au reprezentat perioada unor progrese fără precedent, concretizarea unei concepții originale, științifice, clarvăzătoare asupra dezvoltării societății noastre, concepție ce a fost infuzată de spiritul cutezător, de gândirea penetrantă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Pe temelia dezvoltării impetuoaase a forțelor de producție, prin ridicarea sistematică a nivelului calitativ al activității în toate domeniile, nivelul de trai al oamenilor muncii a înregistrat, la rîndul său, îmbunătățiri semnificative. Poporul nostru, stăpîn pe destinele sale, sub conducerea înțeleaptă a partidului, își clădește societatea cea mai dreaptă și mai umană din câte au existat în zbu-ciumata sa istorie de peste 2000 de ani în spațiul carpato-danubian, îndreptîndu-se astăzi nu numai cu gîndul, ci și cu faptele, spre realizarea celei mai avansate societăți, societatea comunistă.

Un raport dialectic : dezvoltare – creșterea bunăstării

INTREAGA istorie a dezvoltării societății omenеști demonstrează justetea concepției materialist dialectice potrivit căreia la baza progresului economico-social și cultural se află dezvoltarea forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale. Incorporînd cu valoare de legitate acest adevăr, partidul și statul nostru au acordat în permanență o importanță deosebită dezvoltării puternice a forțelor de producție, temelia dezvoltării generale a societății socialiste. De la o țară agrară cu o industrie slab dezvoltată, cum era socotită România în preajma celui de-al doilea război mondial, țara noastră a înregistrat în anii construcției socialiste, și cu deosebire în ultimii șaptesprezece ani, succese deosebite în dezvoltarea forțelor de producție. Acest proces de mare complexitate, care a permis înscrierea țării noastre în numai patru decenii în rîndul țarilor cu o economie industrial-agrară și care își propune ca în acest cincinal să atingă nivelul de țară cu nivel mediu de dezvoltare economică se reflectă convingător în dinamica principalilor indicatori ai dezvoltării economico-sociale. Astfel, în anul 1980, producția globală industrială a fost de 48 de ori mai mare decît în 1938, considerat a fi cel mai bun an sub aspectul realizărilor economice din perioada interbelică. Cît privește producția agricolă, aceasta a sporit de 3,5 ori din 1950 pînă în 1980 iar venitul național de peste 15 ori în același interval.

Dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție — pe fondul preocupărilor statornice manifestate de partidul și statul nostru pentru crearea unei economii moderne, cu o structură armonioasă, pentru asigurarea echilibrului în dezvoltarea județelor și localităților țării — a creat fundamentul material al ridicării susținute a nivelului de trai al întregului popor. A dobîndit astfel consistența faptelor, a realității, mesajul profund umanist al societății socialiste, s-au înfăptuit noi pași concreți în direcția transpunerii în viață a obiectivului fundamental al socialismului : ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii.

Procesul de creștere a nivelului de trai, în strînsă legătură cu dezvoltarea generală a societății, poate fi urmărit pe mai

multe planuri. Unul din acestea îl reprezintă veniturile populației. Din această perspectivă, după cum se desprinde și din datele inserate în tabelul nr. 1, pe baza dezvoltării producției materiale, a promovării unui raport just între fondul de acumulare și cel de consum, în contextul sporirii considerabile a venitului național, au crescut substanțial veniturile oamenilor muncii, ale celor care lucrează în industrie, în agricultură, în toate domeniile de activitate. Comparativ cu anul 1950, cînd retribuția nominală medie era de 330 lei lunar, în 1980 aceasta s-a ridicat la 2238 lei, iar veniturile nominale nete lunare ale țărănimii au crescut, în același interval de timp, de la 167 lei la aproximativ 1400 lei. Pensia medie lunară de asigurări sociale de stat a fost, în 1980, de 1335 lei. Cheltuielile social-culturale pe locuitor au crescut de la 211 lei în 1950, la circa 3200 lei, în timp ce veniturile reale totale ale populației, indicator de mare expresie a nivelului de trai, au fost în 1980 de 6,39 ori mai mari decît în 1950.

Aceste realizări sînt cu atît mai semnificative cu cît în anii socialismului și cu deosebire după 1965 a fost creat un mare număr de noi locuri de muncă — peste 5 milioane în anii 1950—1980. Deopotrivă cu creșterea gradului de ocupare a populației, s-au îmbunătățit veniturile țărănimii. După cum se desprinde din tabel, veniturile reale ale țărănimii provenite din munca în C.A.P. și în gospodăria personală, pe o persoană activă, au crescut de circa două ori din 1950 pînă în 1965 și de peste patru ori în 1980 raportat la anul 1950.

Pe baza sporirii veniturilor s-a asigurat îmbunătățirea continuă a gradului de satisfacere a nevoilor de consum ale populației cu produse alimentare și nealimentare, cu bunuri de consum și servicii. Realizarea prevederilor fiecărui plan cincinal, a programelor vizînd ridicarea nivelului de trai a asigurat baza materială pentru lărgirea și diversificarea bunurilor și serviciilor pentru populație. Astfel, în condițiile creșterii generale a populației țării cu 42,3% față de 1950 precum și a populației urbane, ale sporirii producției medii pe locuitor de 5,2 ori la carne tăiată, 20,6 ori la preparate de carne, 12,7 ori la pește, 8,3 ori la brînzeturi, 7,5 ori la ulei comestibil etc., consumul pe locuitor la principalele alimente a crescut substanțial în ultimele trei decenii. Astfel, la carne consumul a sporit de 3,7 ori, la lapte de 1,6 ori, la ouă de 4,5 ori, la zahăr de 4 ori, la legume de peste 2 ori (tabelul nr. 2). În anul 1980, consumul alimentar mediu pe locuitor și pe zi a fost în țara noastră de 3368 calorii și de 100,8 grame proteină, ceea ce situează România la un nivel apropiat de cel existent în unele dintre țările dezvoltate. Aceste rezultate consemnate pe linia îmbunătățirii alimentației populației vor fi amplificate prin realizarea nive-

Tabelul nr. 1
Evoluția prindipașilor indicatori ai nivelului de trai
în perioada 1950—1980

	1950=100		
	1965	1970	1980
Venitul național pe locuitor	354	482	11 ori
Retribuția reală	226	271	418
Retribuția medie nominală netă	305	382	664
Veniturile țărănimii provenite din munca în C.A.P. și din gospodăria personală, pe o persoană activă			
— reale	189	202	434
— nominale nete	296	342	822
Vînzările de mărfuri	459	683	15 ori

lurilor orientative de consum, prevăzute în proiectul Programului de alimentație științifică a populației.

În condițiile dezvoltării și modernizării industriei bunurilor de consum și ca o expresie a creșterii nivelului de civilizație al unor categorii tot mai largi de oameni ai muncii, a fost îmbunătățită continuu aprovizionarea populației cu bunuri industriale, atât de uz curent, cât și de folosință îndelungată: țesături, confecții, încălțăminte, frigider, mașini de spălat, mobilă, aparate de radio, televizoare, automobile ș.a., a căror utilizare pe scară din ce în ce mai largă contribuie la ridicarea gradului de confort și civilizație (tabelul nr. 3). Numai în ultimele trei

Tabelul nr. 2
Consumul mediu anual pe locuitor la principalele produse alimentare în perioada 1965—1980

	U/M	1965	1975	1980
Carne și produse din carne	kg	26,6	45,7	62,0
Lapte și produse din lapte (exclusiv untul)	litri	105,0	132,6	180,0
Ouă	buc.	115	214	270
Zahăr și produse din zahăr	kg	15,0	20,3	28,2
Cereale, în echivalent făină	kg	208,0	189,3	173,0
Cartofi	kg	75,9	95,6	70,6
Legume și produse din legume	kg	75,3	112,6	140,0
Fructe și produse din fructe	kg	20,7	42,6	59,1

zincinale, numărul de aparate de radio aflate în dotarea populației s-a dublat, cel al televizoarelor a crescut de circa 6 ori, al frigiderele de aproape opt ori. Creșterile mari înregistrate și în cazul altor bunuri de consum îndelungat — la mașini de spălat, de pildă, de la 22,9 la mia de locuitori în 1965 la 102,2 în 1980, iar la autoturisme un spor de la 1 la 28 — atestă dinamismul economiei noastre, capacitatea de a satisface în condiții tot mai bune cerințele în continuă diversificare ale populației. Ele reprezintă, totodată, o expresie a nivelului de civilizație al cetățenilor României socialiste, puncte de reper semnificative pe drumul pe care îl parcurge țara noastră spre asigurarea bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii.

O realizare de mare amploare pe plan social și al calității vieții o reprezintă construirea, în perioada 1950—1980, a circa 4,6 milioane de locuințe noi, din care 2 596 396 numai în perioada 1965—1981, astfel că în prezent 70% din populația României locuiește în case noi. Prin ritmul înalt al construcțiilor de locuințe în anii 1966—1981, țara noastră se situează printre primele țări din lume în privința numărului de locuințe construite la 1 000 locuitori.

Amploarea realizărilor social-culturale

CREȘTEREA puternică a forțelor de producție, dezvoltarea și modernizarea industriei și agriculturii, ca și a celorlalte ramuri au reprezentat factorii de bază pentru înfăptuirea unor prefaceri radicale în plan spiritual. Ca urmare a atenției constante de care s-a bucurat acest domeniu al vieții sociale din partea conducerii de partid și de stat, beneficiind de o bază tehnică în continuă dezvoltare în anii socialismului, au înflorit știința, învățămîntul, cultura și arta, s-a dezvoltat o puternică activitate cultural-educativă de formare a omului nou, multilateral dezvoltat, constructor conștient al socialismului și comunismului. România se poate mîndri astăzi, pe bună dreptate, că în privința unor realizări social-culturale se află la nivelul comparabile cu unele dintre țările cele mai avansate. Astfel, a fost generalizat învățămîntul de 10 ani (prima treaptă liceală), proporția populației școlare ridicîndu-se la peste 25% din totalul populației țării. În cincinalul 1976—1980, pentru a ne referi la o perioadă mai recentă, au fost alocate de la bugetul statului pentru învățămînt, activități culturale și sportive sume cu 43% mai mari decît în cincinalul precedent. Din 1976 și pînă în prezent au fost construite 11 946 săli de clasă, 150 000 mp spații pentru săli de cursuri și laboratoare, 42 cinematografe, 373 case de cultură, cluburi și cămine culturale, 353 săli de educație fizică, 14 săli polivalente, 13 stadioane. În ultimii 6 ani au apărut 22 000 titluri de cărți, într-un tiraj de 480 milioane exemplare; ziarele și revistele au atins un tiraj anual de 1 538 milioane exemplare, iar abonații la radio și televiziune depășesc cifra de 7 milioane.

În domeniul ocrotirii sănătății, prin numărul de aproape 40 mii medici, revenind 558 locuitori la un medic, al paturilor de asistență medicală în număr de 208,2 mii, revenind în medie 9,4 paturi la 1 000 locuitori, ne situăm la nivelul unor țări ca Elve-

ția, Franța, S.U.A., Belgia. Măsurile adoptate și politica românească sanitară au îmbunătățit radical starea de sănătate a populației. Mortalitatea infantilă a scăzut de la 142,7 la mie în 1948, la 29,3 la mie în 1980. Ca un corolar al politicii noastre sanitare, durata medie de viață, care era în 1932 de numai 42 de ani, a ajuns în cincinalul 1976—1980 la 70 de ani.

Un alt aspect semnificativ al politicii sociale românești îl reprezintă atenția statornică acordată dezvoltării și întăririi familiei, considerată nucleul de bază al societății noastre socialiste. Preocuparea pentru creșterea natalității și menținerea unei structuri corespunzătoare de vîrstă a populației se vedește în sprijinul material pe care statul l-a acordat în permanentă familiilor cu copii. Astfel, numai în cincinalul încheiat, alocația de staț pentru copii a crescut cu 25,5% ; de astfel de alocații au beneficiat, în 1980, 4,5 milioane de copii, fondurile pentru plata acestor alocații cifrîndu-se la 10,6 miliarde lei.

Se poate aprecia, deci, că în urma lichidării, într-o perioadă istorică scurtă, a înapoierii moștenite de la regimul burghezomșieresc, a ridicării în acest răstimp a României pe o treaptă superioară de progres și civilizație, cetățeanul de azi al României socialiste nu numai că se alimentează mai bine și mai rațional, se îmbracă mai bine, are condiții de viață și de muncă la care nici nu putea visa măcar în orînduirea burgheză, dar, sub influența pozitivă a factorilor economico-sociali și politici proprii socialismului, se preocupă tot mai mult de ridicarea gra-

Tabelul nr. 3
Înzestrarea populației cu unele obiecte de folosință îndelungată, la 1 000 locuitori

	U/M	1965	1980
Aparate de radio	buc.	123,9	250,7
Televizoare	"	28	209,7
Frigidere	"	21,3	156,2
Mașini de spălat rufe	"	22,9	102,2
Autoturisme	"	1,2	28,9

dului său de instrucție și educație, de lărgirea orizontului său de cunoștințe și înțelegere a legităților naturii și societății, de participarea activă, conștientă la făurirea propriei sale istorii, a noii ere socialiste și comuniste.

INTR-UN PROCES firesc de continuitate ce caracterizează dezvoltarea economiei naționale, realizările înregistrate pînă în prezent se vor amplifica, se vor situa pe noi cote calitative în următorii ani. Potrivit prevederilor planului național unic de dezvoltare economico-socială a României pe perioada 1981—1985, pe baza creșterii producției materiale și a eficienței economice, a alocării unei părți însemnate din venitul național pentru acumulare se vor asigura resursele necesare alit pentru fondul național de dezvoltare economico-socială, cit și pentru îmbunătățirea în continuare a nivelului de trai al populației.

Astfel, în cincinalul 1981—1985 se va realiza o creștere a retribuției reale față de 1980 cu 15,5%, iar a veniturilor reale ale țărănimii, pe o persoană activă, cu 18% ; pensia medie reală de asigurări sociale va spori cu circa 10%, alocația medie reală de stat pentru copii cu circa 12%, astfel că volumul total al veniturilor reale ale populației va fi mai mare în 1985 față de 1980 cu 19%. Volumul total al desfacerilor de mărfuri va spori, la rîndul său, pînă în 1985, cu 26,6%, iar cel al prestațiilor de servicii cu 76%. În acest cincinal se vor crea condițiile corespunzătoare pentru reducerea săptămîinii de lucru la 44 de ore. În perioada 1981—1985 se vor construi noi edificii publice, se va extinde rețeaua de distribuire a apei, de canalizare, parcul de mijloace pentru transportul în comun. Se vor da în folosință 50 mii locuri în grădinițe, 6 mii locuri în creșe, 6 mii săli de clasă, 44 mii locuri în internate, 18 mii locuri de muncă în atelierelor școlare, 73 dispensare-policlinică, 33 mii paturi în spitale ; în anul 1985 vor reveni 2,4 medici, stomatologi și farmaciști la 1 000 locuitori.

Înfăptuirea tuturor acestor prevederi va ridica pe un plan tot mai înalt gradul de bunăstare și civilizație al poporului — scopul suprem și rațiunea întregii politici umaniste a Partidului Comunist Român.

prof. dr. Gavril HORJA

Productivitate ridicată — eficiență economică maximă

PENTRU FIECARE ramură și sector de activitate, inclusiv pentru industria de mașini agricole, creșterea continuă a productivității muncii reprezintă, atât în perioada actuală cât și în perspectivă, un factor determinant al maximizării valorii nou create, al îmbunătățirii indicatorilor finali de rezultate: beneficiul și rentabilitatea, al sporirii veniturilor obținute de oamenii muncii de pe urma activității desfășurate. Așa cum se subliniază în ultimele documente de partid, rolul hotărâtor al dinamismului economiei noastre revine creșterii productivității muncii, sporirii continue a producției nete industriale și a producției agricole.

Pornind de la rolul și importanța creșterii productivității muncii în industrie ne propunem să prezentăm unele aspecte din activitatea colectivului de la I.M.A. „Semănătoarea” privitoare la mobilizarea rezervelor disponibile în domeniul respectiv, direcțiile și căile de acțiune pe linia sporirii mai accentuate a rodniceii muncii.

ANALIZA în dinamică a activității economice a întreprinderii reliefează faptul că, atât în anii trecuți cât și pe primele 5 luni din 1982, s-au înregistrat ritmuri înalte de creștere a productivității muncii, în condițiile reducerii treptate a numărului mediu scriptic al personalului muncitor și sporirii continue a valorii nou create (tabelul). Mai mult decât atât, așa cum rezultă din datele prezentate, precum și din aprecierile cadrelor de decizie și ale specialiștilor din întreprindere, rezultatele generale bune obținute până în prezent sînt în întregime efectul direct al creșterii rodniceii muncii, al valorificării superioare a potențialului uman și tehnic. Aceasta a făcut posibil ca întreprinderea să-și onoreze, în ultimii ani, în întregime contractele economice încheiate, să obțină beneficii suplimentare și o eficiență economică ridicată. Creșterea în ritm susținut a productivității muncii, corelată cu îndeplinirea sarcinilor de producție, a contribuit, totodată, la sporirea veniturilor obținute de oamenii muncii din întreprindere: dacă în 1979 retribuția medie era de 2 426 lei, în 1982 aceasta a ajuns la 2 774 lei.

O mențiune specială trebuie făcută în legătură cu nivelul de realizare a planului la producția fizică pe primele 5 luni din 1982, cînd datorită asimilării peste prevederi a unor noi tipuri de combine și introducerii lor în producția de serie, planul fizic nu a putut fi în întregime îndeplinit din punct de vedere al structurii sortimentale, situație care, începînd din luna august a.c., va fi complet remediată.

Factorul hotărâtor al dinamismului productivității muncii l-a constituit și îl constituie **organizarea producției pe fluxuri tehnologice, mobilitatea acesteia** în funcție de condițiile impuse de perfecționarea procesului de producție. Bunăoară, din necesitatea sporirii volumului produselor realizate, ca urmare a cererilor tot mai mari din partea beneficiarilor și ținînd seama de lipsa încă a unui sistem bine pus la punct de tipizare și modularizare a producției, prin studiile și cercetările întreprinse, s-a ajuns la o formă intermediară de organizare a fluxurilor de fabricație: producția secțiilor de prelucrări mecanice a fost organizată pe familii de piese (specifică unei producții de serie mijlocie) în timp ce la montaj activitatea a fost organizată pe grupe de semifabricate — fapt ce a asigurat sporirea productivității, pe ansamblu, cu 19%.

Trecerea la această formă de organizare a permis reducerea timpului de pregătire a fabricației și stabilirea unui început de tipizare a SDV-isticii necesare montajului, sporirea numărului produselor obținute în aceeași unitate de timp, fără investiții suplimentare și cu aceeași forță de muncă disponibilă, generalizarea acordului global, cu consecințe favorabile asupra sporirii veniturilor oamenilor muncii.

Paralel cu această acțiune atenția a fost îndreptată spre **realizarea unor produse cu caracteristici tehnico-funcționale ridicate, în special prin reproiectarea unor subsansamble și părți componente**, printr-o serie de simplificări constructive care au eliminat unele operații, consumul nerațional de metal și manoperă. Numai prin simplificarea constructivă a invelitorilor de lă secțiile culegătorului combinei CP 6 față de tipul vechi ERP4, precum și reali-

cii sînt, fără îndoială, valoroase. Ele însă puteau fi și mai mari dacă, la nivelul întreprinderii, ar fi fost în mare măsură valorificate rezervele disponibile. Este vorba, în primul rînd, de faptul că în procesul de producție ponderea noilor tehnologii de mare randament este încă foarte redusă. Astfel, dintr-un studiu efectuat la nivelul întreprinderii, volumul și valoarea tehnologiilor, utilajelor și echipamentelor cu durată normată de funcționare depășită ajung în prezent la peste 40%. Ținînd seama de faptul că la I.M.A. „Semănătoarea” se execută circa 40—45% din volumul agregatelor și semifabricatelor necesare realizării mașinilor de recoltat și dispozitivelor anexe, valoarea acestui procent este foarte mare.

Pornind de la aceste considerente, specialiștii întreprinderii, în colaborare cu Institutul central pentru construcții de mașini au elaborat un amplu program de cercetare-proiectare-asimilare, pînă la sfîrșitul anului, care cuprinde noi tehnologii de fabricație (extinderea turnării în forme vidate, generalizarea vopsirii în cîmp electrolic, încălzirea prin curenți de înaltă frecvență a pieselor în vederea forjării etc.) și care pe lîngă reduceri însemnate ale consumului de energie și metal, vor conduce la sporirea productivității muncii cu peste 10%. Eficiența acțiunii respective este legată, în același timp, și de **extinderea tipizării și introducerea modularizării în proiectarea SDV-urilor**. După cum se cunoaște, tipizarea SDV-urilor asigură condițiile necesare elaborării și pregătirii unor tehnologii de fabricație eficiente, contribuind totodată la sporirea productivității muncii în fazele de montaj și diminuarea cheltuielilor materiale de producție. Realizări parțiale în acest domeniu există la

Dinamica principalilor indicatori valorici la I.M.A. „Semănătoarea” — % —

Perioada	1979	1980	1981	5 luni 1982
Indicatorul	Realizat/ plan	Realizat/ plan	Realizat/ plan	Realizat/ plan
Productivitatea muncii	99,7	102,3	104,8	103,2
Nr. mediu scriptic	100,3	100,2	100,8	100,0
Producția netă	100,0	102,5	104,7	103,2
Producția fizică	100,4	101,5	104,5	97,4

zarea unui elevator unificat pentru cereale și porumb știuleți la combina C14U s-a sigurat o reducere de peste 700 kg metal pe unitatea de produs, o economie de manoperă de 20 000 ore, paralel cu sporirea productivității muncii cu 1—2% la fiecare operație. Pe ansamblul întreprinderii se poate aprecia că reproiectarea și modernizarea produselor au contribuit la sporirea productivității muncii în acest an cu aproximativ 10—15%.

În prezent se găsește în fază finală de asimilare noua combină universală C14U, în cea mai mare parte rod al eforturilor de cercetare-proiectare ale acestui colectiv, care asigurînd în funcționare randamente superioare (prin creșterea vitezei de înaintare și dotarea cu agregate modularizate de recoltare a porumbului și păioaselor) conduce și la o creștere a productivității muncii la nivelul întreprinderii cu aproximativ 5%, iar la beneficiar cu peste 10%.

REZULTATELE activității economice pe linia creșterii productivității mun-

ci și nivelul întreprinderii, dar ele nu au cunoscut o finalizare propriu-zisă. În acest sens, de mare eficiență ar fi, **urgentarea introducerii procesului de programare și urmărire pe calculator a producției** cu efecte directe asupra creșterii productivității muncii de la proiectare și pînă la elaborarea produsului final.

La acestea trebuie să mai adăugăm și **necesitatea îmbunătățirii relațiilor de cooperare cu diverșii furnizori** (care dețin o pondere de aproximativ 60% în activitatea întreprinderii) în ceea ce privește livrarea la termen și de bună calitate a pieselor și subsansamblelor contractate. În acest sens trebuie să evidențiem unele întârzieri apărute în ultimul timp și care îngreunează procesul de fabricație, în special la cutiile de viteză (Întreprinderea mecanică Mija), cilindrii hidraulici pentru servodirecție (Întreprinderea mecanică Flopeni), reductoare (Întreprinderea „Nep-tun” Cimpina) etc.

C. BARNEA

Reducerea consumurilor în industria de prelucrare a lemnului

ÎN CADRUL industriei de prelucrare a lemnului din țara noastră, întreprinderea „23 August” din Tg. Mureș ocupă o poziție fruntașă, conferită, înainte de toate, de calitatea deosebită a produselor realizate. Creșterea și diversificarea continuă a producției de mobilă s-a realizat în condițiile îmbunătățirii constante a calității, întreprinderea câștigându-și — pentru calitatea produselor — un binemeritat prestigiu în țară și peste hotare. O expresie nemijlocită a prestigiului deosebit pe care și l-au câștigat produsele care poartă însemnele întreprinderii din Tg. Mureș o constituie faptul că ponderea exportului în totalul producției s-a ridicat în 1981 la 89%, iar în acest an urmează să ajungă la 93,2%.

Realizările obținute — ca urmare a unei exigențe deosebite față de calitate — sînt fără îndoială importante. Există însă în întreprindere însemnate posibilități de îmbunătățire a rezultatelor economice, în primul rînd printr-o gospodărire mai rațională a materialului lemnos.

Normele de consum — între prevederi și realizări

PRODUCȚIA DE MOBILĂ consumă cantități mari de materiale lemnoase, în sortimente și specii diferite. Indicatorul care exprimă măsura în care materialele se regăsesc în piesele de mobilă îl reprezintă **coeficientul de utilizare**. În anul trecut, la majoritatea materialelor lemnoase, coeficienții de utilizare planificați la I.P.L. „23 August” Tg. Mureș nu au fost îndepliniți, din care cauză s-au consumat suplimentar însemnate cantități de material lemnos. Și în primul trimestru din acest an întreprinderea a continuat să introducă în consum cantități de materiale lemnoase mai mari decît cele admise, neîndeplinind coeficienții de utilizare — cu excepția cherestelei de rășinoase (graficul nr. 1). Ca urmare a faptului

în trim. I 1982 de 48,070 mc, în timp ce I.P.L. „23 August”-Tg. Mureș a înregistrat nivele cu mult mai mari: 85,610 mc și, respectiv, 82,430 mc la 1 mil. lei producție de mobilă. Și la celelalte materiale lemnoase (PAL, panel, placaj, furnire) situația este de asemenea nesatisfăcătoare, consumurile de la I.P.L. „23 August”-Tg. Mureș întrecînd cu mult media pe centrală sau pe cele ale altor fabrici de mobilă. O imagine globală asupra nivelului de gospodărire a tuturor materialelor lemnoase utilizate în producția de mobilă o dă consumul unitar de masă lemnoasă. La I.P.L. „23 August”-Tg. Mureș acest consum a fost anul trecut de 204,6 mc (iar în trim. I 1982 de 208,5 mc) la 1 mil. lei producție de mobilă, în timp ce media pe centrală a fost de 175,4 mc. Ca urmare, valoarea obținută dintr-un metru cub de masă lemnoasă în producția de mobilă a fost în anul trecut doar de 4887 lei (4798 lei în trim. I 1982), în timp ce pe centrală s-a obținut în medie 5702 lei. Ce factori au determinat aceste depășiri de norme?

Procesele tehnologice respectate la fiecare lot în parte

DEPOZITAREA cherestelei trebuie efectuată cu respectarea anumitor reguli și cu luarea unor măsuri, spre a se elimina pierderile și deplasările ulterioare, de la croirea și prelucrare. La I.P.L. „23 August”-Tg. Mureș în multe din stivele de cherestea pot fi văzute și pici separatoare de grosimi și lungimi diferite, neașezate în același plan vertical, ceea ce duce la deformarea unora din scînduri. De asemenea, se constată cazuri în care în aceeași stivă s-au introdus la zvîntat cherestele de specii, grosimi și umidități diferite, fapt ce îngreunează sau chiar împiedică formarea loturilor omogene pentru uscătorii, cu pierderi de material lemnos în timpul uscării și cu consum nerățional de combustibili. Citeodată cherestea se așează în stive necoperite (fiind

supusă deci intemperiiilor), neprotejată la capete cu „S”-uri sau fiși din placaj, din care cauză o parte din material crapă, se curbează etc.

În același timp, **regimul de uscare nu este întotdeauna respectat**, introducîndu-se în uscătorii cherestele cu umidități inițiale mai mari decît cele maxime admise (30%) sau cu diferențe de umiditate în aceeași șarjă. De asemenea, nu se asigură agentului termic parametrii prevăzuți și nu se respectă regulile de stivuire a cherestelei în camerele de uscare, ceea ce duce la deformarea și crăparea unor piese, la fisuri interioare, bombări, cimentări etc. (defecte care atrag după sine, în fazele următoare, pierderi de material apreciate la 2—3%).

Cînd ceea ce se croiește nu se măsoară

O ALTĂ CAUZĂ a depășirii consumurilor o constituie practica de a se croi diferite repere fără ca ele să aibă fixate în prealabil dimensiunile. Cauza acestei stări de fapt este determinată de neajunsurile ce le prezintă documentațiile tehnice de fabricație care nu prevăd calitatea și dimensiunile de croire a diferitelor repere, aceste sarcini fiind lăsate la libera apreciere a maștrilor și lucrătorilor. Necunoașterea dimensiunilor de croire a reperelor — în situația aducerii din depozit a unor materiale cu defecte datorate proastei manipulări, depozitări și uscări — a dus la croirea a sute și mii de repere cu supradimensiuni. Pe de altă parte, lipsa unor diagrame și tehnologii optime de croire a contribuit la statornicirea unor practici neraționale, cum ar fi: rețeaua cherestelei lungi pentru croirea unor repere scurte necesare satisfacerii unor comenzi urgente, cînd de fapt ar fi trebuit să se urmărească, cu precădere, croirea reperelor lungi, mai greu de obținut, deci mai valoroase; croirea „din ochi” în locul croirii prin însemnarea prealabilă a reperelor, țînînd seama de defectele naturale ale cherestelelor; croirea a cite unui singur re-

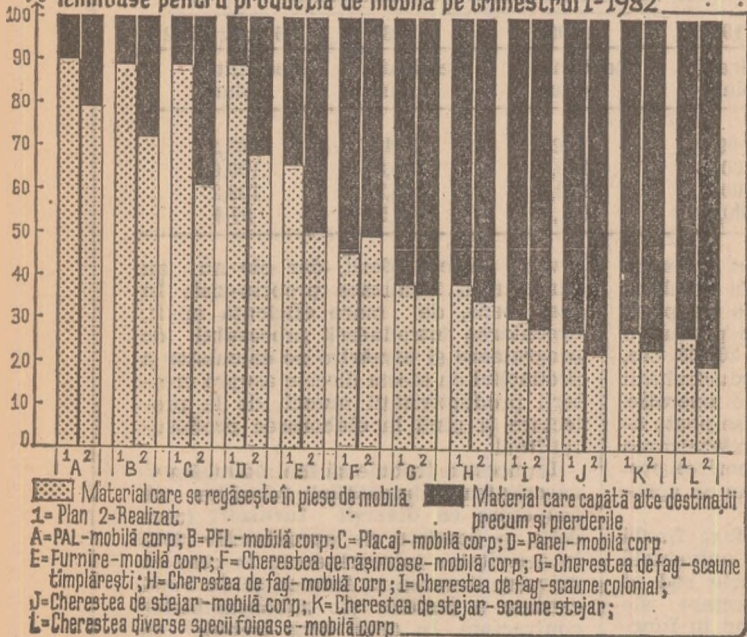
Consumul de material lemnos în trim. I, 1981

Destinații	%
Total material lemnos intrat în consum din care:	100,0
— cuprins în produs finit (mobilă)	41,5
— cuprins în alte produse (finite din nomenclatorul întreprinderii)	1,9
— destinat producției de PAL	3,6
— utilizat drept combustibil în centrala termică proprie	46,6
— valorificat drept combustibil la fondul pieței (populație)	4,7
— valorificat în sectorul cooperăției	0,1
— pierderi nerecuperabile	1,6

per în locul croirii simultane a mai multor repere cu forme și dimensiuni diferite etc. Toate acestea au condus la depășirea consumului total de

Graficul nr. 1

Situația îndeplinirii coeficienților de utilizare la materiale lemnoase pentru producția de mobilă pe trimestrul I-1982

că randamentele la croirea și prelucrarea materialelor nu au fost îndeplinite, normele de consum la 1 mil. lei producție de mobilă au fost depășite substanțial (graficul nr. 2).

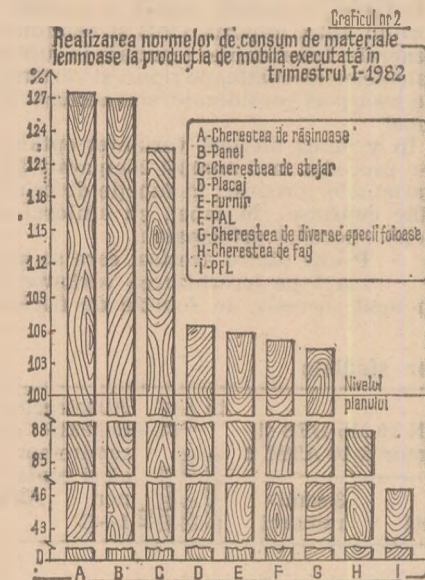
Comparația între normele interne de consum și cele medii pe centrală este edificatoare. Astfel, norma de consum la cherestele-total, medie pe centrală, realizată în 1981, a fost de 54,700 mc, iar

restele de specii, grosimi și umidități diferite, fapt ce îngreunează sau chiar împiedică formarea loturilor omogene pentru uscătorii, cu pierderi de material lemnos în timpul uscării și cu consum nerățional de combustibili. Citeodată cherestea se așează în stive necoperite (fiind

lemn în această fază cu circa 9—10% față de prevederi.

De ce se încorporează în mobilă doar 41,5% din volumul de masă lemnoasă?

DUPĂ CROIRE, reperele suferă diverse prelucrări mecanice pentru eliminarea supradimensiunilor și adaosurilor de prelucrare, prin operații specifice (geluire, frezare, strunjire, sculptare, șlefuire etc.), și care trebuie să se desfășoare în așa fel încât să nu se înregistreze nici un rebut. La I.P.L. „23

August" se consumă însă cantități importante de materiale lemnoase pentru executarea unor reperi în locul celor rebutate, precum și pentru remedierea altor reperi cu defecțiuni de execuție. Cauza principală a pieselor rebutate sau cu deficiențe calitative (remediabile), o constituie neutilizarea de S.D.V.-

uri la unele operațiuni, lucrul cu scule tăietoare sau așchietoare insuficient ascuțite, tăierea furnirului în contra sensului de creștere a fibrelor, strunjirea unor reperi fără respectarea toleranțelor admise etc.

Pentru a ne da seama de volumul de pierderi de material lemnos din toate fazele procesului de producție, să aruncăm o privire și asupra balanței lemnului consumat de întreprindere în trim. I 1982 (tabelul). Din volumul total de lemn intrat în consum (chereștele, plăci, furnir etc.) se regăsește în mobilă doar 41,5%, adică mai puțin de jumătate. Chiar dacă luăm în considerație celelalte destinații industriale ale lemnului, randamentul total ajunge doar la 47%. Mai mult decât atât, folosirea drept combustibili a unui volum mare de material lemnos (în care pot fi văzute adesea bucăți mari de placaj și plăci, chereștea geluită, reperi rebutate sau chiar reperi bune, straifuri și capete din care s-ar putea confecționa unele reperi mici sau bunuri de consum) dovedește că organele de conducere colectivă nu au manifestat suficientă preocupare pentru luarea măsurilor care să ducă la încadrarea consumurilor în normele planificate și asigurarea randamentelor prevăzute.

Soluții concrete cu eficiență economică maximă

PORNIND tocmai de la aceste neajunsuri și pe baza consultării largi a colectivului de oameni ai muncii din întreprindere, au fost stabilite o serie de măsuri tehnico-organizatorice care să conducă la o valorificare superioară a lemnului, în condițiile sporirii cantitative și calitative a producției obținute. Dintre acestea, prin importanță și finalitate se desprind următoarele:

- eliminarea pierderilor la depozitarea și conservarea materialelor lemnoase prin respectarea tehnologiei de sti-

vuire; zonarea depozitului în funcție de umiditatea chereștelei; drenarea apelor freatice (depozitul de la Reghin); aplicarea de elemente protectoare la capetele scindurilor; lichidarea stocurilor de chereștea fără mișcare sau aflate în custodie; recepția corespunzătoare a materialelor lemnoase primite de la furnizori etc.;

- îmbunătățirea uscării artificiale a chereștelor, respectiv introducerea la uscătorii a chereștelei din depozit cu umiditatea cea mai mică; asigurarea în aceeași șarjă a chereștelei cu umidități apropiate; respectarea regimurilor de uscare;

- croirea rațională a materialelor lemnoase; croirea chereștelei prin însemnarea simultană a unor reperi complementare; debitarea reperelor la fierăstraie-panglică în loc de circulare; organizarea unor linii distincte pentru croirea reperelor mici din resturi;

- evitarea rebuturilor, a declasărilor și a pierderilor la prelucrarea materialelor lemnoase: respectarea tehnologiilor de fabricație; verificarea periodică a S.D.V.-urilor; schimbarea la timp a cuțitelor; funcționarea la parametrii prevăzuți a preseii la furniruirea corespunzătoare a reperelor prelucrate; organizarea unui atelier pentru producția de bunuri de larg consum și obiecte de artizanat care să utilizeze o parte din materialul lemnos rămas de la croire și prelucrare etc.;

- reproiectarea tuturor produselor care nu asigură un grad superior de valorificare a masei lemnoase și prevederea în documentațiile tehnologice a dimensiunilor de croire a reperelor cu încadrarea în normativele aprobate;

- asigurarea cu utilaje speciale pentru prelucrarea mecanică și îmbunătățirea pieselor de lemn cu dimensiuni reduse.

D. STĂNESCU

COMENTARIU LA UN GRAFIC

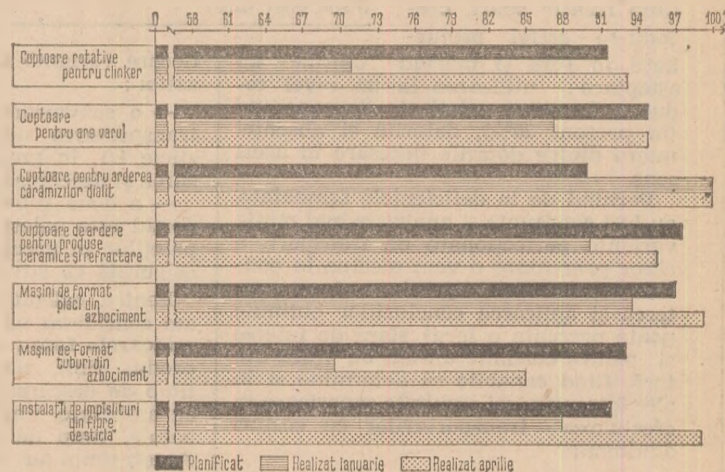
Cum se utilizează mașinile și instalațiile din dotare

FOLOSIREA deplină a mașinilor și instalațiilor specifice din dotare constituie o condiție de bază pentru ca prevederile planului privind producția fizică și nivelul de eficiență să fie îndeplinite în mod corespunzător. Urmărind evoluția din acest an a realizării indicilor medii de utilizare a timpului disponibil de lucru la principalele mașini și instalații pentru industria materialelor de construcții din cadrul M.E.F.M.C., se constată că, după un început cu realizări sub plan la majoritatea grupurilor de mașini, situația s-a îmbunătățit treptat, astfel că în prezent s-a înregistrat chiar depășirea prevederilor (graficul).

Cifrele medii ascund însă rezerve însemnate. La cuploarele de ardere pentru produse ceramice și refractare, de exemplu, la care indicele planificat nu a fost realizat, s-au înregistrat nu-

meroase opriri pentru executarea reparațiilor accidentale: 192 ore-mașini în ianuarie, 60 ore-mașini în februarie, 108 ore-mașini în martie, 194 ore-mașini în aprilie a.c. În aceeași situație se află și mașinile de format tuburi din azbociment, cu un număr apreciabil de ore de stagnare datorate reparațiilor accidentale. Dar chiar la mașinile și instalațiile la care s-a atins indicele mediu de utilizare a fondului de timp disponibil s-au înregistrat pe primele 4 luni din acest an stagnări masive datorate defecțiunilor tehnice.

Eliminarea unor asemenea întreruperi ale producției în cadrul timpului programat poate fi obținută prin măsuri cum sunt: exploatarea rațională a mașinilor și utilajelor, respectarea graficului de revizii periodice, evitarea suprasolicităților etc. O altă rezervă potențială o constituie li-

chidarea unor neajunsuri organizatorice cum ar fi: neaprovizionarea ritmică cu materii prime, întreruperile în alimentarea cu energie etc., care în cea mai mare parte ar fi putut fi evitate dacă se luau măsuri preventive. Necesitățile din ce în ce mai

mari de materiale de construcții impun cerința ca toate unitățile de producție să mărească coeficientul de schimburi, să reducă cât mai mult timpul de lucru neutilizat, astfel ca pe aceleași mașini și instalații să se obțină producții sporite.

Exigențe ale sporirii eficienței în activitatea de transport

O IMPORTANTĂ categorie de costuri în multe întreprinderi din economia națională o reprezintă cheltuielile aferente manipulării ambalajelor și transportului produselor ambalate; în unele cazuri — cum este, de pildă, în sectorul de îmbuteliere a apelor minerale — aceste costuri ajung în medie la 40% din totalul costurilor. De aici necesitatea efectuării unor analize aprofundate în vederea găsirii soluțiilor menite să contribuie la diminuarea cheltuielilor. Aceasta cu atât mai mult cu cât, după cum arată o analiză la întreprinderea „Apemin”-Biborțeni din județul Covasna — una dintre cele mai mari unități de acest profil din țară — există o serie de probleme, cerințe și posibilități de perfecționare în domeniul manipulării și transportului, ce se regăsesc de altfel și în alte întreprinderi din sector, cu influențe directe asupra costurilor. Între acestea menționăm: folosirea de autovehicule cu caracteristici tehnico-economice diferite, deci cu timpi de încărcare-descărcare diferiți, ceea ce face dificilă introducerea unui sistem de organizare optim bazat pe principiile teoriei firelor de așteptare; neutilizarea integrală a posibilităților de organizare a transportului intern, astfel încât să fie posibilă alimentarea în mod permanent, simultan și suficient a tuturor gurilor de încărcare; prezentarea simultană la încărcare a autovehiculelor, „a începutul zilei de muncă, într-un interval de timp relativ scurt, creându-se astfel perturbări în flux și măbind durata de așteptare; utilizarea la un nivel redus a formelor paletizate de expediție (în prezent 20%), datorită și absenței unora dintre dotările necesare în acest sens.

Pornind de la deficiențele semnalate, au fost concepute și analizate mai multe variante perfecționate de transport, a căror prezentare o vom efectua în continuare, deoarece apreciem că cunoașterea și aplicarea concluziilor obținute poate prezenta o largă sferă de interes și pentru celelalte unități de profil din țară, fiind capabile să determine și în alte întreprinderi rezultate superioare în efectuarea transporturilor cu costuri diminuate.

O experiență interesantă ce se cere mai atent studiată

PENTRU PERFECȚIONAREA activității de transport, în fiecare nouă variantă proiectată s-a urmărit satisfacerea superioară a următoarelor premii: repararea uniformă a volumu-

lui producției (inclusiv al transportului) pe cele 12 luni ale anului; utilizarea unui singur tip de mijloc de transport; asigurarea pentru autovehiculele de același tip a unor timpi similari de încărcare-descărcare și de circulație.

În elaborarea variantelor s-a avut în vedere folosirea de autovehicule autohtone, destinate transportului general de mărfuri, dotate cu motoare cu aprindere prin compresie (Diesel), nefiind necesare amenajări suplimentare (autofurgon izoterm ROMAN 10 FI 10215, autotractor cu șa tip ROMAN 10215 DFS și semiremorcă de mare capacitate 10 ATM 2, tractor universal de tip U 650 cu remorcă auto RM 15, autotractor cu șa tip 12215 DFS și semiremorcă transcontainer, folosind container închis de tip AST 1-C).

Metodologia de lucru a cuprins pentru

Totodată, au fost calculate cheltuielile de transport pe vehicul în conformitate cu normativele republicane, având în vedere capitolele: manoperă normată la 1 000 km echivalenți socotită la categoria medie de retribuție, cheltuieli normate pentru materiale la întreținere și reparații curente, cheltuieli cu exploatarea, retribuția medie a conducătorului auto, impozit, CAS și cheltuieli generale. Informațiile rezultate în urma calculului efectuate, pe tipuri și variante de transport considerate, sînt incluse în tabel.

În vederea alegerii variantei optime, s-a procedat la o analiză comparativă a variantelor propuse, în funcție de criteriile cuprinse în tabel, cu ajutorul a două abordări principale:

1 Prima dintre acestea, care se bazează pe ierarhizarea variantelor în mod succesiv, în funcție de fiecare

Tabel comparativ privind caracteristicile variantelor studiate

Element	Variante:				Tractor U 650 cu remorcă RM 15	Autotractor R 12215 cu semiremorcă și container AST 1-C
	ROMAN 10 FI 10 215	ROMAN 10 215 DFS și semiremorcă 10 ATM 2	Tractor U 650 cu remorcă RM 15	Autotractor R 12215 cu semiremorcă și container AST 1-C		
	manual	mecanizat	box paleți	3 semiremorci		
Cantitate transportată cu autovehicule (sticle de 1 litru)	5 004 080	6 256 000	11 944 064	21 554 400	5 491 200	15 556
Autovehicule (buc.) necesare (lei)	18	14	7	4	16	6
Costul anual per autovehicul (lei)	6 352 182	4 940 586	33 765 482	4 201 904	2 825 424	3 525 036
Cost/litru transportat (lei)	123 363	143 610	126 800	168 635	89 580	187 338
Costul pentru transportul întregii producții (lei)	0,3308	0,02869	0,01327	0,01099	0,02039	0,01497
Rulare-autovehicul (km)	2 679 600	2 010 540	1 791 600	956 008	1 774 079	1 303 877
Durata de amortizare normală (ani)	31 806	49 400	35 828	62 208	20 952	56 340
Amortisment efectiv după cost (ani)	15,72	10,12	13,91	8,03	—	8,87
	10,8	8	13,91	4,11	12	8,87

fiecare variantă două subvariante alese astfel:

- o subvariantă care are în vedere transportarea numai a navetelor cu 10 sticle 1/1, în greutate de 26 kg, încărcarea și descărcarea făcându-se manual;
- a doua subvariantă în care transportul este paletizat, manipularea box paleților în greutate de 360 kg fiind asigurată cu stivuitoare.

Pentru calculul eficienței prezumate am considerat un **ciclu alcătuit din următoarele faze**: timp de încărcare cu produs finit, timp în circulație plin, timp de descărcare, timp de încărcare cu ambalaje, timp în circulație cu ambalaje, timp de descărcare ambalaje. Acești timpi au fost considerați, pentru diferitele tipuri de autovehicule studiate la valoarea limită admisă de normativele din acest sector, care sînt apropiate de valorile efectiv măsurate. Cumulînd acești timpi, a fost stabilit și numărul de curse pe care le poate face un autovehicul pe distanța tarifară de 20 km (10 km dus + 10 km întors) pe parcursul a 16 ore (2 schimburi).

criteriu considerat, a dus la următoarele **constatări** principale:

- în funcție de criteriul cantității transportate anual de un autovehicul, varianta utilizării tractorului cu șa tip ROMAN 10215 DFS cu 3 semiremorci de mare capacitate 10 ATM 2 permite transportarea celei mai mari cantități;
- în funcție de criteriul costului anual per autovehicul utilizat, cel mai ieftin s-a dovedit a fi utilizarea tractorului U 650 cu remorcă RM 15. De reținut că, dat fiind modul de calculare a costurilor în transporturi, care sînt direct proporționale cu rulajul autovehiculului, acest indicator nu reflectă întotdeauna eficiența maximă. Rulajul redus și implicit costurile mici, fac ca durata de amortizare (și de serviciu a mijlocului fix) să fie mai mare, ducînd în mod nejustificat la uzura lui morală;
- în funcție de costul per litru de apă minerală îmbuteliată transportată, cea mai rentabilă este folosirea autotracto-

rului cu șa ROMAN DFS cu 3 semiremorci 10 ATM 2. În mod evident, autovehiculele cu capacitate mai mare antrenează un cost al transportului pe unitate de produs mai mic.

2 A doua abordare a fost fundamentată pe ierarhizarea variantelor în funcție de criteriile menționate cumulativ.

Din analizele comparative efectuate, rezultă că minimul cheltuielilor de transport este asigurat de autovehiculele de mare capacitate ROMAN 10215 DFS cu semiremorcă 10 ATM 2 și ROMAN 12215 DFS cu semiremorcă AST 1 C (container). Aceleași variante asigură și un rulaj corespunzător, iar fondurile necesare pentru dotare sînt inferioare celorlalte variante. În același timp, variantele în care transportul se face în box paleți, deci manipularea, încărcarea și descărcarea se fac mecanizat, asigură o mare capacitate de transport, reduce numărul muncitorilor folosiți, mărește ritmul de transport, ducînd implicit la reducerea numărului fizic de autovehicule necesare. În aceste condiții s-a optat pentru cea de-a doua variantă, care asigură, după cum a rezultat din calcule, o fundamentare economică complexă a perfecționării organizării activității de transport.

În acest cadru, pentru creșterea eficienței economice a activității de îmbuteliat ape minerale prin raționalizarea transportului, problemă de deosebită importanță în actuala etapă, apare necesară, totodată, după părerea noastră, adoptarea unui ansamblu de **măsuri de perfecționare**, care aplicate pot contribui atît la îmbunătățirea activității sub toate aspectele sale — tehnice, tehnologice, organizatorice — cît și la ridicarea eficienței economice. Între acestea menționăm ca deosebit de importantă **amplasarea obligatorie a stațiilor de îmbuteliat apă minerală nemijlocit lîngă căile ferate**, asigurînd astfel eliminarea transportului inutil de ambalaje și produse la distanțe mari, economii de benzină și motorină. Aceasta se poate realiza în două moduri: a) construirea unor linii de garaj lîngă unitățile de îmbuteliat existente și racordarea acestora la sistemul de căi ferate, investiții

care se amortizează foarte repede, adică în 1—3 ani;

b) în varianta în care sursele de apă minerală sînt la distanțe de pînă la 10—15 km, după operațiile de degazificare și deferizare a apei, aceasta să fie transportată prin conducte la unitățile de îmbuteliat, care să fie amplasate nemijlocit lîngă căile ferate.

În cazul unităților existente, care nu pot funcționa în variantele arătate, apare necesară, după părerea noastră, efectuarea unor investiții suplimentare, care să permită funcționarea sistemului de îmbuteliat apă minerală, conform concepției prezentate.

Perfecționări organizatorice în sprijinul reducerii costurilor

PE LÎNGĂ ACEASTĂ perfecționare cu caracter strategic, în cazul întreprinderii „Apemin”-Biborțeni, apreciem necesare pentru reducerea în continuare a cheltuielilor aferente transportului, adoptarea și aplicarea și a altor **măsuri**, între care:

— construirea unei rampe de descărcare a ambalajelor care să permită utilizarea moto și electrostivuitoarelor, eliminînd munca manuală și reducînd timpul de descărcare a ambalajelor în incinta unității de îmbuteliat apă minerală;

— depozitele de ambalaje să fie legate cu benzi transportoare mobile, care să permită alimentarea unității în totalitate mecanizat, utilizînd aceste sisteme de benzi;

— la depozitul de produse finite al platformei de îmbuteliat apă minerală să se construiască două rampe de încărcat care să permită accesul direct al stivuitoarelor pe platforma autovehiculelor (înălțime de 1,20 m). Prin acest sistem se asigură utilizarea paralelă și consecutivă a celor patru guri de alimentare, ceea ce permite de fapt funcționarea a patru stații de încărcat;

— la începutul programului schimbului I, 50% din mijloacele de transport auto puse la dispoziția funcționării sistemului să fie trimise la depozitele de produse finite pentru încărcare cu

marfă și 50% la stația CFR pentru încărcare cu ambalaje, pentru a elimina din fază incipientă cozile de așteptare. Astfel se asigură reglarea ciclului într-un interval de timp relativ scurt. Acest lucru este posibil cu atît mai mult cu cît coloanele de transport sînt organizate atît în apropierea stației CFR cît și la platforma de îmbuteliat apă minerală;

— uniformizarea autovehiculelor utilizate din punct de vedere al mărimii capacității de transport. Ca urmare, se reduce probabilitatea dispersiei timpilor de încărcare-descărcare care sînt direct proporționali cu capacitatea mijloacelor de transport, în condițiile în care timpii de circulație sînt practic egali și independenți de ea;

— în cazul în care crește utilizarea transportului de apă minerală în box paleți este necesară utilizarea unor autovehicule dotate cu brațe-autoîncărcătoare (HIAB) care asigură manevrarea mecanică a box paleților în raza de acțiune a brațului. Astfel de autovehicule sînt fabricate în țară și utilizate cu eficiență în alte ramuri ale economiei naționale;

— asigurarea de mijloace de transport auto și CFR termoizolate într-o proporție mult mai mare față de actuala dotare, ceea ce asigură reducerea caracterului sezonier al producției de îmbuteliat apă minerală și, implicit, a apreciablelor dezavantaje organizatorice și economice implicate;

— dotarea unităților comerciale din orașele și centrele mari cu tehnică modernă de transport, manipulare și depozitare, asigurîndu-se astfel accelerarea vitezei de circulație a mărfurilor și ambalajelor și, implicit, o eficiență mai ridicată a acestei activități.

Toate aceste perfecționări, care evident nu sînt exhaustive, ar putea determina, după părerea noastră, o reducere sensibilă a cheltuielilor cu manipularea și transportul buteliilor cu apă minerală ceea ce se reflectă, numai la nivelul întreprinderii amintite, în sporirea beneficiilor anuale cu mai multe milioane lei.

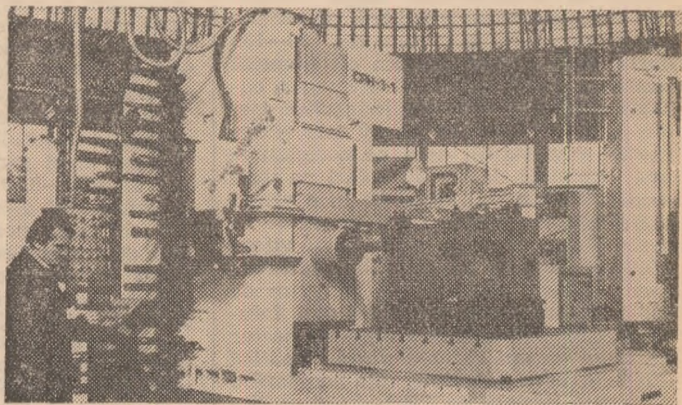
Nicolae IVAN
Covasna

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Centru de prelucrare orizontal tip CPH-1-1

ÎNTEPRINDEREA „Înfrățirea” din Oradea a introdus în fabricația curentă și în paleta ofertelor pentru export un nou tip de mașină-unealtă, de mare complexitate tehnică, care atestă încă o dată nivelul înalt atins de construcția de mașini din țara noastră. Este vorba de centrul de prelucrare orizontal tip CPH-1-1 destinat prelucrării pieselor prismatice de mare precizie de tip carcase, flanșe, armături, în general a unor piese cu forme diverse. Operațiile prin care pot fi uzinate aceste piese sînt dintre cele mai diferite: frezare, găurire, lărgire, lamare, adincire, țesire, filetare cu tarod, alezare, strunjire interioară și plană, prelucrări de găuri în coordonate cu poziționarea precisă a mesei, prelucrări de centrare în plan prin interpolare lineară sau circulară etc.

Conform programului introdus în memoria acestei mașini, ea dispune de toate posibilitățile de a executa fără staționări sau intreruperi toate prelucrările în cea mai corectă și mai logică succesiune a operațiilor: aprovizionarea cu una dintre cele 50 de scule aflate în magazia proprie de scule, selectarea cotei pentru diferitele subansamble. Datorită procedurii de menținere a arborelui de alezare în consolă fixă și deplasării montantului cu avans de lucru erorile de concentricitate ale alezărilor efectuate sînt ca și nule. La obținerea acestor performanțe contribuie din plin elementele de bază ale structurii (turnate din fontă de cea mai bună calitate stabilizată) care permit realizarea unei foarte bune amortizări a vibrațiilor și a unei rigidități statice optime.

Dacă se ține seama de faptul că această mașină, în realitate o adevărată „uzină”, poate executa o mare varietate de operații dintre cele mai pretențioase și că pentru două-trei asemenea

exemplare, este suficient și un singur operator se poate aprecia, ce mari avantaje aduce dotarea întreprinderilor cu asemenea centre de prelucrare.

E.K.

ENERGIA EOLIANĂ – COMPONENTĂ A SISTEMULUI ENERGETIC AL AGRICULTURII ROMÂNEȘTI (II)

DIRECȚIILE de utilizare a energiei eoliene în satul românesc contemporan sînt determinate de : a) modul de folosire — direct sau indirect (prin conversiunea în energie electrică) a energiei eoliene ; b) natura și mărimea instalațiilor pentru captarea (și, eventual, conversiunea) energiei eoliene.

Pomparea apei — principală direcție de utilizare a energiei eoliene în mediul rural

SPECIALIȘTII din întreaga lume împărtășesc punctul de vedere potrivit căruia, în următorii 10—20 de ani, principală direcție de folosire a energiei eoliene în mediul rural va fi pomparea apei pentru folosință domestică, creșterea animalelor, irigarea și drenarea zonelor rurale, mai ales în sisteme de interes local. În acest scop, se folosesc aeropompe de apă cu coeficient ridicat de plenitudine, precum și eoliene cu coeficient redus de plenitudine.

În primul caz — al aeropompelor cu coeficient ridicat de plenitudine — apa este pompată cînd suflă vîntul, fiind stocată într-un rezervor pentru a fi utilizată după nevoi. Obținerea unui randament maxim este condiționată de adaptarea eolienei la caracteristicile pompei. În ultimii ani, pentru a depăși deficiențele eolienei clasice multipale, pe plan mondial au fost concepute noi tipuri de eoliene multipale complet metalice, care sînt mai ușoare, mai simple în construcție și cu un randament mai mare decît cele tradiționale. Încercarea de reextindere a morilor cu pinze — mai ieftine decît noile eoliene — nu a dat rezultatele așteptate.

Eficiența economică a noilor eoliene multipale metalice pe plan mondial este redată de următoarele. După datele O.N.U.³⁾, investiția specifică pe m² de suprafață „măturată” este de 50—150 dolari (adică jumătate din cît necesită modelele tradiționale). O asemenea eoliană eliberează o putere hidraulică medie de 0,17³ W/m² (în care v este viteza medie a vîntului), ceea ce corespunde unei investiții de 20—60 dolari pe watt mediu (putere de pompare) la o viteză marginală a vîntului de 3 m/sec. și de 8—24 dolari pe watt mediu cînd viteza vîntului crește la 4 m/sec. Pentru a realiza o putere continuă de pompare de 100 wați (care este cazul cel mai frecvent), necesară pentru a iriga un hectar de teren cu apă dintr-o pinză freatică aflată la 10 m adîncime, este necesară o investiție inițială de 2 000—6 000 de do-

lari la o viteză a vîntului de 3 m/sec. și de numai 800—2 400 de dolari cînd viteza vîntului crește la 4 m/sec. (în timp ce investiția pentru o mică pompă solară amplasată într-o regiune suficient de însoțită variază între 15 000 și 45 000 de dolari ⁴⁾). La fiecare m³ de apă pompată pentru irigare se obține un spor de producție de 0,03 dolari, în timp ce costul unui m³ de apă (la un volum anual de apă pompată de 30 000 m³) variază între 0,013 și 0,04 dolari cînd vîntul suflă cu o viteză de numai 3 m/sec., dar se reduce la numai 0,005—0,016 dolari cînd viteza vîntului crește la numai 4 m/sec. Desigur că, în practică, costul apei variază în funcție de viteza vîntului, de adîncimea pinzei de apă freatică și de obiceiurile sezoniere de irigare, dar irigarea prin aeropompe pare rentabilă chiar și la viteze marginale ale vîntului (3 m/sec.) și — după numeroase rezultate din practica mondială — mai puțin costisitoare decît utilizarea motoarelor diesel sau a tracțiunii animale.

În zonele cu vînturi mai puternice (peste 4—5 m/sec.) pot fi utilizate aeroturbină cu coeficient redus de plenitudine care sînt de fapt aerogeneratoare, deoarece pompele sînt acționate electric (deci folosire indirectă a energiei eoliene). Specialiștii apreciază că acest sistem prezintă următoarele avantaje potențiale : 1) o mai mare latitudine în alegerea locului de instalare a eolienei în raport cu puțurile ; 2) utilizarea de turbopompe cufundate în apă sau cu arbore lung de mare capacitate în locul pompelor cu piston ; 3) existența pe piața mondială (de puțină vreme) a unor turbine eoliene care pot dezvolta o putere de pompare de pînă la 100 kW, utilizabile la mari sisteme de irigații ; 4) posibilitatea de a utiliza aceste turbine în asociație cu o rețea electrică rurală pentru a permite pomparea neîntreruptă a apei, reducînd în același timp consumul de electricitate. Eficiența economică a acestor turbine, la o viteză a vîntului de numai 5 m/sec., este cel puțin comparabilă cu cea a motoarelor diesel. Astfel, costul unui kWh de producție hidraulică este de 0,90 dolari în cazul unui generator diesel de 3 kW sau de 0,25—0,50 dolari cînd puterea generatorului diesel crește la 25—100 kW ; în cazul pompelor electrice acționate cu turbine eoliene cu un coeficient redus de plenitudine, costul unui kWh este de 0,70 dolari la o putere nominală de 3 kW și de 0,25 dolari la o putere nominală de 25—50 kW. În zone cu viteză a vîntului mai mare de 5 m/sec., pomparea aeroelectrică a apei este și mai rentabilă (fără a mai aminti că, cu timpul, costul unei aeroturbină se va reduce, pe cînd cheltuielile de exploatare ale unui generator diesel vor crește ca urmare a scumpirii carburantului).

Începuturile privind folosirea turbinelor eoliene pentru pomparea apei în

țara noastră sînt promițătoare, avînd în vedere rezultatele obținute pînă acum de centrala eoliană cu turbina de tip Savonius, cu ax vertical, instalată la C.A.P. Chiajna de lîngă București, realizată fiind de Institutul național pentru creație științifică și tehnică. Deosebit de sensibilă (fiind acționată la o viteză a vîntului de numai 3—4 m/sec.), turbina centralei antrenează o pompă de apă situată într-un puț de adîncime medie. Apa din puț este pompată într-o hidrosferă cu o capacitate de 60 m.c., aflată la o înălțime de 18 m, irigarea realizîndu-se prin căderea apei. Această centrală eoliană este integrată sistemului de irigații din C.A.P. Chiajna, asigurînd irigarea unei suprafețe de peste 4 ha de solarii (cultivate cu legume timpurii) și alimentarea cu apă a unei ferme de vite de peste 600 capete. Indiferent de direcția vîntului, rezervorul de apă este umplut la o viteză de numai 5—6 m/sec. La o viteză mărită a vîntului, capacitatea de pompare se dublează : într-o singură noapte pot fi umplute atît rezervorul de bază, cît și alte două rezervoare suplimentare, a 30 m.c. fiecare, fapt care permite dublarea suprafeței irigate. De reținut că, prin staționarea în rezervor, apa pompată din pinza freatică dobindește temperatura mediului înconjurător și este primită mai bine de plante. Economia realizată zilnic prin funcționarea acestei centrale eoliene se ridică la 100 l motorină în comparație cu motopompele sau la 230 kWh în comparație cu electropompele.

Producerea și stocarea de energie electrică

O A DOUA principală direcție de utilizare a energiei eoliene în mediul rural este producerea de energie electrică pentru așezările izolate din regiunile cu vînturi puternice, cum sînt cele de coastă și muntoase. În acest caz se urmărește satisfacerea cererii de energie electrică de 10—1 000 kW prin instalarea uneia sau a mai multor eoliene de putere mică sau medie, completate cu un grup diesel și, eventual, cu un dispozitiv de stocare a energiei (ca, de exemplu, stocare hidraulică prin pompare), pentru a garanta continuitatea alimentării cu energie electrică. Este posibil ca, în viitor, perfecționarea sistemului de stocare a energiei electrice să înlăture necesitatea grupului diesel. Implementarea unor asemenea turbine în diferite state (ca S.U.A., Canada, China, Malta) și elaborarea unor programe de perspectivă privind extinderea lor pentru a furniza electricitate așezărilor izolate sau programelor de irigații, se bazează pe costul competitiv al energiei electrice produse în comparație cu cea de la generatoarele diesel (0,10—0,20 do-

³⁾ *** — Rapport du Groupe technique de l'énergie éolienne sur les travaux de sa deuxième session, Comité préparatoire de la Conférence des Nations Unies sur les sources d'énergie nouvelles et renouvelables, troisième session, 30 mai — 17 avril 1981, Nations Unies, Assemblée générale.

lari/kWh față de 0,15—0,50 dolari/kWh în cazul generatoarelor diesel). Puterea competitivă a aerogeneratoarelor de 10—1000 kW va crește în următoarele două decenii ca urmare a perfecționărilor care se vor aduce, inclusiv în domeniul stocării energiei electrice, care va determina renunțarea la generatorul diesel din rețea.

Captarea, conversiunea și utilizarea energiei eoliene va reprezenta în țara noastră unul din domeniile de activitate ale micii industrii, pentru a valorifica mai deplin potențialul energetic al țării. În cuvîntarea rostită la **Consfătuirea cu activul și cadrele de bază din cooperarea de consum, cooperarea meșteșugărească, cooperarea agricolă de producție și consiliile populare** din 21 iunie 1980, tovarășul Nicolae Ceaușescu indica reconsiderarea morilor de vînt și folosirea vîntului pentru a produce energie electrică pentru localitățile izolate și îndepărtate de rețeaua națională, în loc de a întinde și întreține cabluri de transportare a energiei electrice pe distanțe de zeci de kilometri.

Perspectivile folosirii energiei eoliene

DAR, obiectivul de perspectivă al omenirii în acest domeniu îl reprezintă producerea pe scară mare a energiei electrice de origine eoliană, astfel ca în zonele cu mari intensități ale vîntului, centralele termice clasice să garanteze numai continuitatea alimentării cu energie electrică în perioadele de acalmie atmosferică. Acestui scop îi corespunde construirea de turbine cu ax orizontal sau vertical cu un diametru de pînă la 100 m și cu o putere nomi-

⁴⁾ *** Desormais competitive, l'énergie éolienne a l'avenir devant elle; des plat — formes en mer, Cérés nr. 70, novembre-décembre 1980.

nală maximă de 4 MW. Așa există: turbina Mod 1 în statul Carolina de Sud (S.U.A.), cu un diametru de 61 m, cu o putere nominală de 2 MW la o viteză nominală a vîntului (la o înălțime de 10 m) de 11,5 m/sec., aflată în exploatare experimentală; turbina Mod 2 în statul Washington (S.U.A.), cu un diametru de 91,5 m, cu o putere nominală de 2,5 MW la o viteză a vîntului de 8,9 m/sec., aflată în același stadiu. În faza de concepție se află turbina Mod 3-A/B cu un diametru de 100 m, cu o putere nominală de 4 MW, la o viteză a vîntului de 10 m/sec., ca și turbina (cu ax vertical) Mod 6-H/V cu un diametru de 40—60 m, cu o putere nominală de 0,4—0,8 MW. În Danemarca, se află în exploatare turbina Tvind cu un diametru de 54 m, cu o putere nominală de 2 MW la o viteză a vîntului (la înălțimea butucului roții) de 12 m/sec.; în Suedia, la Goteland, este în construcție o turbină cu diametrul de 75 m, cu o putere nominală de 2,5 MW la o viteză a vîntului de 13 m/sec.; cea mai mare turbină — Growian II — cu diametrul de 145 m, cu o putere nominală de 5 MW la o viteză a vîntului de 11,3 m/sec. — se află în faza de studiu în R.F. Germania.

Majoritatea marilor generatoare eoliene concepute pînă acum sînt cu ax orizontal (ca și morile tradiționale sau elicele avioanelor). Opțiunea pentru turbinele cu ax vertical (probabilă în Anglia), după modelul morilor de vînt folosite de sute de ani în Orientul Apropiat, ar prezenta avantajul folosirii tuturor vînturilor, indiferent de direcția din care bat. Dealtfel, S.U.A. vor lansa în curînd un program de 1 miliard de dolari pentru producerea de aeromotoare din a treia generație, aflate în faza de construcție. Suedia, R.F. Germania și Danemarca au lansat deja programe ambițioase privind captarea și utilizarea energiei eoliene.⁴⁾

Eficiența economică comparativă a energiei eoliene

PROBLEMA principală care se cere rezolvată în domeniul utilizării turbinelor eoliene pentru producerea de energie electrică este cea a **eficienței economice**. Randamentul marilor turbine construite sau concepute pînă acum este de pînă la 40%. În condițiile în care există o limită teoretică a randamentului acestor turbine — maximum 59% (cel puțin pentru turbinele eoliene clasice cu ax orizontal sau vertical), posibilitățile de a spori eficiența acestor sisteme sînt reduse. Ca urmare, se depun eforturi pentru a ameliora eficacitatea globală în raport cu costul. Calculele efectuate de către specialiștii O.N.U. privind costul energiei eoliene în funcție de dimensiunea turbinei eoliene și gradul de perfecționare (generația acestora) evoluează astfel:

A) Sisteme eoliene de mari dimensiuni

a) reproducerea prototipurilor aflate actualmente în exploatare: 0,08—0,10 dolari/kWh; b) modele actuale produse în serie mare: 0,05—0,06 dolari/kWh; c) modele perfecționate produse în serie mare: 0,035—0,045 kWh.

B) Turbine de dimensiuni medii sau mari

a) 0,10—0,25 dolari/kWh; b) 0,08—0,20 dolari/kWh; c) 0,05—0,10 dolari/kWh.

C) Turbine de dimensiuni medii sau mici

a) 0,15—0,50 dolari/kWh; b) 0,10—0,20 dolari/kWh; c) 0,05—0,10 dolari/kWh.

Pornind de la aceste costuri, mai ales în raport cu costul combustibilului, ana-

prof. dr. Oprea PARPALĂ

(Continuare în pag. 21)

La ordinea zilei — campania agricolă

DIN DATELE FURNIZATE de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare rezultă că, pînă în seara zilei de 13 iulie, griul a fost strîns de pe 665 442 ha, adică de pe 31 la sută din suprafața cultivată. Timpul instabil din ultima vreme, în special în unele zone din țară, nu poate constitui o justificare pentru ritmul lent în care avansează secerișul în unele județe din sudul și vestul țării. Bunăoară, județele Dolj, Olt și Teleorman ar fi trebuit să termine recoltatul griului, iar, de regulă, județele învecinate să aibă ritmuri apropiate de lucru. Situația este, însă, total diferită. Astfel, dacă județele Olt, Dolj, Teleorman au un procent de realizare de aproximativ 70%, în Timiș, Călărași, Ialomița, Buzău, Mehedinți recoltatul griului este realizat în proporție de 25—60% din suprafețele cultivate.

Mijloacele mecanice de care dispun stațiunile pentru mecanizarea agriculturii permit ca, în fiecare unitate agricolă, recoltarea griului să se încheie în cel mult 8—10 zile bune de lucru. Aceasta presupune însă o mobilizare exemplară a tuturor forțelor mecanice și manuale implicate, astfel încît vitezele zilnice de lucru stabilite prin programe să fie respectate.

O experiență bună în acest sens o detine județul Olt unde, corespunzător programelor stabilite, s-a acționat cu formații complexe de mecanizatori, corelînd ritmul secerișului cu cel al transportului producției la bazele de recepție, continuînd cu eliberarea și pregătirea terenului, cu însămînțarea culturilor duble de porumb, legume și fructe. Merită subliniată operativitatea măsurilor și inițiativele luate de comandamentul județean, în funcție de evoluția lucrărilor, combinate fiind concentrate mai întîi pe solele care au ajuns mai devreme la maturitate.

În zilele următoare secerișul griului se va extinde și în alte județe din zonele a doua și a treia. Și aici se pune problema respectării vitezelor zilnice de lucru. Realizarea acestui obiectiv depinde de doi factori esențiali. Primul se referă la necesitatea menținerii în stare de funcționare a întregului parc de tractoare și combine. Acest lucru este posibil dacă pe lîngă fiecare formație de lucru sînt repartizate ateliere mecanice. Al doilea factor are în vedere mai buna organizare a transportului cerealelor și a activității la bazele de recepție, pentru a asigura atît preluarea producției în ritm cu recoltarea, cît și funcționarea neîntreruptă a combinelor.

Secerișul griului trebuie intensificat de la o zi la alta. Îndatorirea de cea mai mare răspundere a mecanizatorilor, cooperatorilor, specialiștilor, a tuturor oamenilor muncii din agricultură este ca, printr-o muncă asiduă, bine organizată, să asigure stringerea și depozitarea în timpul cel mai scurt a întregii producții.

Gh. I.

Perfecționarea bazei tehnico-materiale a agriculturii
din zonele montane necooperativizate

ASIGURAREA FONDULUI NECESAR DE PĂȘUNE

ÎN VEDEREA creșterii producției agricole și a realizării planului de contractări și achiziții, gospodăriile agricole individuale beneficiază de sprijinul statului în activitățile privind ameliorarea fondului funciar, asigurarea cu pășuni, îmbunătățirea și exploatarea rațională a paștilor, livrarea materialului biologic, chimizarea și mecanizarea agriculturii.

În condițiile în care producția animală reprezintă ramura prioritară a agriculturii montane, iar în cadrul acesteia animalele ierbivore — bovinele și ovinele — se află în cea mai mare proporție, asigurarea paștilor necesare, a echilibrului dintre efectivele de animale și baza furajeră corespunzătoare reprezintă una dintre principalele probleme ale agriculturii montane. În acest sens, raportînd efectivele de animale aparținînd gospodăriilor agricole individuale la suprafața de pășuni și finețe a acestora și a pășunilor repartizate de consiliile populare, a rezultat că încărcarea cu animale — exprimate sintetic în unități vită mare (U.V.M.) la 100 ha pașiște — variază foarte mult pe teritoriu, fiind de cîteva ori mai mare în unele județe față de altele. Astfel, chiar la nivelul unor județe vecine, în condițiile unui potențial productiv apropiat al paștilor respective, densitatea animalelor ierbivore la 100 ha pășuni și finețe proprietate personală și în folosință variază între 39,6 unități vită mare în județul Alba și 71,7 în județul Sibiu, între 17,5 U.V.M. în județul Prahova și 35,5 în județul Brașov, între 27,9 U.V.M. în județul Neamț și 57,1 în județul Suceava etc. deci, aproximativ, în raport de 1 la 2. Mai mult chiar, în zonele montane necooperativizate din județe, încărcătura cu bovine și ovine pe pașiști depășește cu mult media pe țară situîndu-se la nivelul a 129,1 U.V.M. în județul Satu-Mare, 125,5 în județul Sălaj, 104,2 în județul Vrancea. Astfel de decalaje privind densitatea animalelor avizate la pășunat evidențiază **necesitatea reglementării de către organele de decizie de la nivel central a accesibilității pășunatului de către efectivele de animale din județele deficitare pe paștile din teritoriile județelor limitrofe**, dispunînd de suprafațe excedentare de pășuni și a organizării unor astfel de facilități în cadrul fiecărui județ la nivelul comunelor. Altfel, în zonele deficitare nu se pot realiza plafoanele de producție la nivelul potențialului biologic al animalelor, în timp ce pe teritoriile cu excedent de fîn și masă verde acest fond nu este valorificat decît parțial.

În acest cadru al problemei, pe fondul unei mai bune distribuiri a fondului de stat de pășuni, cel puțin la nivelul județelor vecine, cu titlu de exemplu menționăm ca județul Brașov — cu o densitate a animalelor ierbivore proprietate a gospodăriilor individuale de 35,5 U.V.M. la 100 ha pașiște — este îndreptățit să solicite fondul de pășune ce a aparținut oierilor brăneni încă din anul 1700 pînă în 1968, deținut de la această dată de județele limitrofe Prahova (cu o încărcătură de animale avizate la pășunat de numai 17,5 U.V.M. la 100 ha pașiști) și Dîmbovița (cu o densitate de animale mai redusă în zona necooperativizată). Există, totodată, posibilitatea de repartizare mai bună a pășunilor montane aparținînd consiliilor populare și în funcție de distanțele la care se situează perimetrul de pășune dat față de localitatea rezidențială. În acest sens, de exemplu, comuna Fundata, situată la limita sud-vestică a județului Brașov, în vecinătate imediată cu județul Argeș, avînd limitrofi munții Colți și Grîndu din Masivul Bucegi, destinați

pentru pășunat unor comune din cadrul județului Argeș, solicită trecerea acestui fond de pașiști în folosința ei, în schimbul altor pășuni ce îi sînt repartizate în județul Argeș, situate departe de comuna menționată.

În condițiile unor decalaje evidente între efectivele de animale și fondul de pașiște pe teritoriul montan al țării, o posibilitate de ameliorare a acestei situații o constituie transhumanța. **Din cele mai vechi timpuri oierii din țara noastră au practicat pășunatul prin transhumanță.** Dacă după tunsul oilor, (luna mai), turmele urcă, la început, și stau la munte pînă în luna septembrie, după această dată ele coboară pe finețe și consumă otava, iar în luna octombrie pleacă la cîmpie pentru iernat. Deoarece problema trecerii turmelor de oi prin diferitele județe și localități devine din ce în ce mai dificilă, propunem ca ea să fie reglementată de organele în drept în sensul organizării și planificării datelor și locurilor de treere și a respectării de către organele locale a clauzelor consimțite. În cadrul acestei modalități de efectuare a oieritului se impune restudiată practica de a obliga ciobanii cu oile în transhumanță să contracteze produse animaliere pentru fondul de stat în zonele în care vin pentru iernat, în detrimentul județelor de munte de care aparțin, care le asigură pășunatul în perioada vegetativă cea mai activă a anului. În scopul cointeresării tuturor crescătorilor de oi din țară în practica transhumanței, în județele și localitățile investigate în această problemă s-au făcut propuneri privind învoierea prin reciprocitate în pășunile alpine și rezervele de stat și a turmelor unităților socialiste din cîmpie — gazde în perioada de iernat a turmelor venite din zonele de munte, organizarea transhumanței făcîndu-se în comun, de către crescătorii din cîmpie și de la munte, utilizîndu-se astfel din plin experiența oierilor din teritoriile montane, care practică tradițională transhumanța.

Pășunile comunale din zonele montane sînt în general slab productive, datorită invaziei arboretului, structurii fizice și componenței chimice nesatisfăcătoare a solului, stării sale de fertilitate slabe, în condițiile excesului de umiditate sau al eroziunii și ca rezultat al unei insuficiente acțiuni de fertilizare. Or, problema deficitului de masă verde și în zonele montane, în condițiile creșterii continue a efectivelor de animale, nu se rezolvă atît printr-o nouă repartizare a pășunilor pe teritoriu, cît mai ales pe calea **ameliorării întregului patrimoniu al paștilor** și în comunele necooperativizate. În acest scop, se consideră necesară conjugarea eforturilor pentru realizarea unor lucrări de întreținere a pășunilor cu intervenția întreprinderilor specializate în cadrul acțiunii complexe de modernizare a paștilor; aceasta presupune aducțiunea apei necesare, deschiderea căilor de acces, construirea de adăposturi, sălaje, stîne, efectuarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, lucrări de întreținere și fertilizare și în mod deosebit lucrări de însămînțare și supraînsămînțare. Astfel de acțiuni au fost realizate în cadrul efortului comun al asociațiilor crescătorilor de animale și al statului, prin întreprinderile de pașiști, la lucrările de modernizare a pășunii din Răchitiș, comuna Joseni Birgăului, pe o

dr. N. BRAȘOVEANU

(Continuare în pag. 17)

**AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI:
RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE**

AUTOFINANȚAREA UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE

PERFECTIONAREA conducerii și planificării economico-financiare impune așezarea principiilor autoconducerii muncitorești și autogestiei economico-financiare și la nivelul unităților administrativ-teritoriale. Autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară stimulează consiliile populare în exercitarea atribuțiilor ce le revin, în realizarea acțiunilor economice și sociale, în utilizarea eficientă a resurselor bănești și în dezvoltarea multilaterală a localităților țării. „Consiliile populare, menționa tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al II-lea Congres al consiliilor populare — acționind în spiritul autoconducerii muncitorești și autogestiei economico-financiare, trebuie să-și exercite pe deplin atribuțiile ce le revin în buna desfășurare a activității industriale, atât în unitățile republicane cât și în cele de subordonare locală, în mica industrie, în mobilizarea maselor de oameni ai muncii la realizarea exemplară a planului, sporindu-și contribuția la soluționarea operativă a problemelor legate de funcționarea optimă a tuturor întreprinderilor“.

Autogestiunea economico-financiară la nivelul unităților administrativ-teritoriale prezintă anumite particularități, și anume: asigură cadrul economico-financiar necesar exercitării atribuțiilor consiliilor populare în dezvoltarea economico-socială a localităților țării; reflectă autonomia organelor locale în elaborarea și realizarea planului economic și în folosirea resurselor proprii; presupune existența unei baze proprii de venituri în fiecare unitate administrativ-teritorială din care se asigură autofinanțarea cheltuielilor înscrise în bugetul local; conterează organele locale în întărirea bazei proprii de venituri, în utilizarea eficientă a mijloacelor materiale și bănești; necesită exercitarea controlului financiar asupra formării și utilizării fondurilor locale.

Autofinanțarea, ca trăsătură esențială a organizării și conducerii unităților administrativ-teritoriale pe baza autogestiei economico-financiare, presupune acoperirea cheltuielilor înscrise în bugetele locale din veniturile proprii. Veniturile proprii reflectă resursele ce provin de la unitățile economice locale, din impozite și taxe de la populație ce se încasează în bugetele locale și se folosesc pentru realizarea acțiunilor din competența organelor locale. Pe lângă aceste venituri, care aparțin unităților administrativ-teritoriale, ele primesc venituri de la bugetul organului ierarhic superior în scopul echilibrării.

Creșterea veniturilor proprii

ÎN LEGĂTURĂ cu autofinanțarea unităților administrativ-teritoriale s-au exprimat puncte de vedere diferite în studiile de specialitate. Unii economiști consideră că autofinanțarea acestor unități reflectă acoperirea cheltuielilor înscrise în bugetele locale din veniturile proprii. Gradul de autofinanțare al unei unități administrativ-teritoriale se stabilește, după această opinie, ca un raport între veniturile proprii și cheltuielile înscrise în buget. Alți economiști atribuie autofinanțării unităților administrativ-teritoriale un sens mai larg, susținând că exprimă acoperirea cheltuielilor din bugetele locale pe seama veniturilor proprii și a celor din sume defalcate și anume din impozitul pe circulația mărfurilor și impozitul pe fondul total de retribuție de la unitățile republicane. Pentru a scoate în evidență deosebirea dintre cele două puncte de vedere asupra sferei autofinanțării unităților administrativ-teritoriale, am calculat gradul de autofinanțare la două județe și pe total bugete locale.

Din tabelul nr. 1 se constată deosebirile între gradul de autofinanțare determinat fie în funcție de veniturile proprii, fie pe baza veniturilor proprii și a sumelor defalcate din veniturile bugetului republican. Spre exemplu, în județul Iași gradul de autofinanțare stabilit în funcție de veniturile proprii și sumele defalcate este de 100%, dar din veniturile proprii își acoperă numai 39,5% din cheltuieli în 1981 și 41,7% în 1982. De asemenea, pe total bugete locale, autofinanțarea calculată pe baza veniturilor proprii și a celor din sume defalcate este de 95,6% în 1981 și 96,9% în 1982, în schimb din veniturile proprii

se acoperă numai 53,7% din cheltuieli în anul 1981 și 50,8% în anul 1982.

Deși organele locale răspund de întreaga activitate economico-socială din unitățile administrativ-teritoriale, resursele din sume defalcate nu le aparțin și nu reflectă efortul propriu

Tabelul nr. 1

Gradul de autofinanțare calculat în cele două variante în anii 1981—1982*)

	În funcție de veniturile proprii		În funcție de veniturile proprii și sumele defalcate	
	1981	1982	1981	1982
Județul Iași	39,5	41,7	100	100
Județul Vaslui	33,1	39,7	69,5	78,7
Total bugete locale	53,7	50,8	95,6	96,9

*) Calculat după Legea pentru adoptarea bugetului de stat pe anii 1981 și 1982

în realizarea autofinanțării. De aceea, subscriem la opinia care susține ca gradul de autofinanțare să se calculeze și aprecieze în funcție de veniturile proprii ce se încasează în bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Autofinanțarea unităților administrativ-teritoriale este dependentă de următorii factori: cuantumul veniturilor proprii; nivelul și ritmul de creștere a cheltuielilor din bugetele locale; repartizarea veniturilor proprii pe bugete componente; descentralizarea finanțării acțiunilor economice și sociale.

Calcularea gradului de autofinanțare pe baza veniturilor proprii la nivelul județelor și gruparea lor pe baza acestuia ilustrează modul de aplicare a principiilor noului mecanism economico-financiar la această unitate administrativ-teritorială.

Datele din tabelul nr. 2 relevă că în ultimii ani s-a acționat consecvent în direcția hotărârilor Plenarei C.C. al P.C.R. din martie 1978 de întărire a autogestiei și largire a autofinanțării la unitățile administrativ-teritoriale. În perioada 1980—1982 s-a redus numărul județelor cu un grad de autofinanțare pînă la 40% de la 18 în anul 1980 la 5 și al celor cu un grad de autofinanțare cuprins între 40—50% de la 12 în anul 1980 la 8 în anul 1982. De asemenea, se remarcă creșterea numărului județelor cu un grad de autofinanțare din venituri proprii cuprins între 50—60% de la 6 în 1980 la 16 în anul 1982. În același sens.

Tabelul nr. 2

Gruparea județelor după gradul de autofinanțare din veniturile proprii

Interval	1980	1981	1982
Pînă la 40%	18	8	5
Între 40—50%	12	14	8
Între 50—60%	6	9	16
Între 60—70%	4	6	7
Peste 70%	—	3	5

*) Calculat pe baza datelor din legile pentru adoptarea bugetului de stat pe anii 1980, 1981, 1982.

se poate menționa și sporirea numărului județelor care își acoperă cheltuielile din venituri proprii în proporție de 60—70% de la 4 în anul 1980 la 7 în anul 1982. În anul 1982, cinci județe și-au propus să-și acopere peste 70% din cheltuieli pe seama veniturilor proprii și anume Arad (70,02%), Brașov (80,4%), Prahova (81,1%), Sibiu (73,6%) și municipiul București (86,6%).

Dezvoltarea activității generatoare de resurse

GRADUL de autofinanțare la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor și al bugetului propriu depinde atât de veniturile proprii și cheltuieli, cât și de aplicarea judicioasă a criteriilor de repartizare a veniturilor și cheltuielilor pe bugete componente. Ținând seama de numărul comunelor și de rolul lor de unități administrativ-teritoriale de bază, gruparea după gradul de autofinanțare pune în evidență situația autofinanțării la acest nivel.

Tabelul nr. 3

Gruparea comunelor după gradul de autofinanțare din veniturile proprii în anul 1981

Interval	Judetul	
	Iași	Vaslui
Până la 40%	30	11
Între 40—50%	35	25
Între 50—60%	12	14
Între 60—70%	3	11
Între 70—90%	5	5
Autofinanțarea integrală	—	5

Din datele cuprinse în tabelul nr. 3 se constată că numărul comunelor care își acoperă peste 50% din cheltuieli pe seama veniturilor proprii este de 20 în județul Iași și 35 în județul Vaslui. Această tendință de creștere a numărului comunelor cu un grad ridicat de autofinanțare se explică prin sporirea potențialului economic al comunelor, prin îmbunătățirea valorificării resurselor locale și prin descentralizarea unor surse de venituri.

Principalul factor de care depinde asigurarea autofinanțării unităților administrativ-teritoriale îl reprezintă **veniturile proprii**. Nivelul veniturilor proprii depinde de gradul de dezvoltare al forțelor de producție în profil teritorial, de organizarea și eficiența activității din economia locală și de repartizarea resurselor pe bugete componente. Un rol important în cadrul veniturilor proprii au veniturile din economia locală ce dețin aproximativ 50% din total. De aceea, ne vom opri în continuare la câteva din posibilitățile de sporire a veniturilor de la unitățile economice locale.

Spre exemplu, dezvoltarea industriei în zonele rurale, îndeosebi a activităților de prelucrare a produselor agricole și a brutăriilor, este menită să contribuie la folosirea forței de muncă, la valorificarea resurselor locale, la sporirea desfacerii de mărfuri și la creșterea resurselor bugetelor locale.

Sporirea eficienței economice la întreprinderile de construcții-montaj se realizează prin îmbunătățirea organizării producției și a muncii, prin reducerea cheltuielilor de producție, folosirea la întreaga capacitate a bazelor de producție, prin pregătirea fabricației, aplicarea unor tehnologii moderne de execuție, creșterea ponderii prefabricatelor, folosirea soluțiilor moderne de execuție, optimizarea transporturilor și programarea și urmărirea operativă a producției.

Prestările de servicii cunosc o dezvoltare însemnată în etapa actuală pentru a asigura ridicarea nivelului de trai al populației. Sub aspectul structurii lor, se vor produce mutații în serviciile de gospodărie comunală, prin extinderea rețelelor de termoficare și de distribuție a apei, a celor pentru salubritatea localităților, întreruperea și repararea străzilor. O dezvoltare însemnată înregistrează prestările de servicii ale unităților cooperatiei meșteșugărești pentru întreținerea și repararea articolelor electrocasnice, de întreținere și reparații auto. O atenție deosebită se acordă prestărilor de servicii ale unităților cooperatiei de producție, achiziții și desfacerea mărfurilor îndeosebi pentru întreținerea și repararea aparatelor de radio și televiziune, a obiectelor de uz casnic, a atelierelor de reparat și confecționat încălțăminte.

În structura veniturilor proprii ale bugetelor locale se constituie ca sursă importantă contribuția unităților și organizațiilor cooperatiste sub forma impozitului pe venit (între 1/5 și 1/2). Sporirea participării acestora la creșterea veniturilor bugetelor locale și implicit la autogestiunea economico-financiară în profil teritorial este posibilă și realizabilă în contextul actual fără a se modifica sistemul de calcul al impozitelor. În acest sens, numai la organizațiile cooperatiei meșteșugărești și ale cooperatiei de producție, achiziții și desfacerea mărfurilor din cele două județe analizate, prin creșterea ponderii activităților de producție și prestări de servicii în total activitate cu cîte 1% se ajunge la o sporire a cuantumului cu cca. 4% și de aici un cuantum mai mare al impozitului pe venit în medie cu 3%.

Pe forme ale proprietății cooperatiste și în structura unităților componente ale județului, creșterea impozitului pe venit

pe seama sporirii beneficiului ca urmare a schimbărilor structurale în activitățile desfășurate este și mai edificatoare. Astfel în cazul cooperatiei meșteșugărești, îndeosebi la cooperativele sporirea beneficiului cu 1% pe seama creșterii volumului desfacerii și a prestărilor, menținind costurile la același nivel (reducerea acestora ar amplifica și mai mult efectul), atrag după sine o creștere a impozitului pe venit în bugetele municipiilor și orașelor de peste 4% (ca urmare și a trecerii de la o tranșă de impunere la alta). La cooperativele de producție, achiziții și desfacerea mărfurilor sporirea beneficiului va fi de 4% pentru fiecare procent de creștere a ponderii producției și prestărilor de servicii în total activitate, fapt ce determină o sporire a impozitului pe venit în bugetele comunale cu peste 2%.

Intrucît bugetele comunelor celor două județe analizate au în structura veniturilor ca o sursă importantă activitățile cooperatiei de producție, achiziții și desfacerea mărfurilor apare ca necesară și orientarea organelor locale ale puterii și administrației de stat spre acest sector prin îndrumare și sprijin mai ales în schimbările structurale de activități.

Prin dezvoltarea prestărilor de servicii se vor crea resurse care se vor mobiliza și în bugetele locale. De asemenea, îmbunătățirea indicelui de utilizare a timpului de muncă, reducerea pierderilor în rețelele de distribuție, îmbunătățirea calității lucrărilor de întreținere, a reviziilor și reparațiilor la mijloacele de transport în comun reprezintă căi de sporire a veniturilor de la unitățile de gospodărie comunală.

Organizarea și sistematizarea orașelor contribuie la economisirea terenului și la reducerea cheltuielilor edilitare pentru construirea de drumuri, rețele de energie electrică, apă, canalizate.

Extinderea autofinanțării unităților administrativ-teritoriale

DEZVOLTAREA unităților economice de interes local și a activităților generatoare de resurse reprezintă factorul hotărîtor în întărirea bazei proprii de venituri și în extinderea autofinanțării unităților administrativ-teritoriale. În același timp, autofinanțarea se poate extinde și prin acțiunea unor factori exogeni.

În acest context, în vederea întăririi bazei proprii de venituri a unităților administrativ-teritoriale susținem încadrarea în sfera veniturilor proprii a impozitului pe fondul total de retribuție de la unitățile republicane și a vărsămintelor din beneficiu ale întreprinderilor din industria alimentară. Aceste două venituri răspund criteriilor de încadrare în baza proprie de venituri. În același sens, considerăm că se justifică ca vărsămintele din beneficiu ale întreprinderilor de stat și stațiunilor de mecanizare a agriculturii să se vireze la bugetele unităților administrativ-teritoriale în care își desfășoară activitatea. Pe această cale se asigură un izvor de venituri îndeosebi pentru bugetele comunelor și se creează o relație financiară directă menită să determine o mutație calitativă în aportul acestor întreprinderi la rezolvarea problemelor dezvoltării localităților țării. Prin intermediul acestor venituri se asigură întărirea bazei proprii de resurse, reducerea dependenței de bugetul organului ierarhic superior, sporirea autonomiei organelor locale în realizarea acțiunilor economice și sociale și în utilizarea resurselor bănești.

În vederea stimulării organelor locale în realizarea veniturilor proprii, sumele ce se încasează peste nivelul planificat se folosesc pentru efectuarea unor cheltuieli privind dezvoltarea economico-socială din trimestrul al treilea cu condiția ca depășirea încasărilor să se realizeze pe total, să se mențină pînă la sfîrșitul anului și să nu provină din subevaluări, din modificarea legislației sau alte surse din perioada precedentă. Prin această prevedere se asigură sporirea competențelor organelor locale în utilizarea sumelor încasate peste veniturile proprii planificate și a răspunderii lor în realizarea acțiunilor din aceste resurse. Considerăm că această prevedere de natură să stimuleze întărirea bazei proprii de venituri, ar avea o putere de influență mai mare dacă veniturile proprii realizate peste plan nu ar fi avute în vedere atunci cînd se analizează gradul lor de realizare.

De aceea, apreciem că este justificat ca unitățile administrativ-teritoriale care au realizat și utilizat încasările peste plan în cursul anului, să fie apreciate din punctul de vedere al îndeplinirii veniturilor proprii față de planul inițial. În acest mod se reflectă efortul în realizarea veniturilor proprii în contextul indicatorilor de apreciere a întrecerii socialiste între consiliile populare.

Gh. VOINEA
G. ȘTEFUREA
Iași

Valorificarea superioară a creației tehnice originale — cerință a progresului economic

Generalizarea — o modalitate eficientă de utilizare a noutăților tehnice

DUPĂ CUM O DOVEDEȘTE REALITATEA economiei noastre, problema valorificării creației tehnice, a încorporării ideilor noi în produse, îmbracă aspecte numeroase. Invențiile și inovațiile cu particularitățile lor, rezultatele muncii de cercetare științifică vădesc, pe parcursul transformării din gând original în fapt economic, aspecte sui generis ce derivă din specificitatea procesului cunoașterii, din modurile diferite în care sînt organizate aceste activități. Dacă domeniile pe care le-am abordat pînă acum — invențiile, inovațiile, tehnologiile — au o identitate relativ bine definită, aspectele asupra cărora ne vom opri în continuare oferă o nouă perspectivă asupra procesului aplicării creațiilor tehnice și economice. Este vorba de generalizare.

A generaliza înseamnă a valorifica la maximum resursele de progres pe care le conține o idee nouă, o tehnologie, un procedeu în beneficiul economiei, pentru a căror realizare practică (ceea ce se generalizează sînt, de regulă, lucruri finite) societatea a depus un efort material, financiar, o investiție de gândire. Nu o aplicare locală și efecte limitate, ci iradierea efectelor pozitive ale noului la nivelul tuturor beneficiarilor potențiali. A generaliza noul, procedee și produse de înaltă performanță, constituie o pirghie de acțiune pentru ridicarea nivelului calitativ al economiei în consens cu sarcinile stabilite în documentele partidului pentru etapa actuală.

Sub aspecte practice, însemnătatea generalizării sporește odată cu îmbogățirea, în ritmuri tot mai alerte, a universului tehnic ce ne înconjoară. Noi tehnologii create an de an, invențiile și inovațiile înregistrate, realizările obținute prin autoutilitare în majoritatea întreprinderilor, licențele importate pentru a căror achiziționare se fac eforturi deosebite amplifică posibilitățile de transfer de tehnică între diverse domenii de activitate, adesea foarte îndepărtate, creează premise favorabile pentru ridicarea tehnicității producției. Iar dacă privim acest proces știind — ceea ce cunoaște oricine — că, în zilele noastre, revoluția științifică și tehnică sporește riscul deprecierei morale a ideilor noi, generalizarea cu maximum de operativitate a noutăților tehnice în economia națională dobîndește caracterul unui imperativ al progresului.

Expresie a atenției de care se bucură știința și tehnologia în țara noastră, a rolului deosebit de important ce le revine în strategia creșterii economice elaborată de partid, și în direcția generalizării celor mai avansate realizări din sfera creației tehnico-științifice pot fi consemnate realizări substanțiale. O imagine sugestivă a amplitudinii acestor acțiuni se poate obține dacă urmărim factorii, numeroși, care sînt implicați în procesul generalizării: institute de cercetare, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci — din sfera creației de noutate; întreprinderi, centrale, ministere — din sfera activității economice; organe de partid și sindicale — din domeniul politic și obștesc. Este important de subliniat faptul că, în consens cu potențialul și structura economiei noastre, au fost create și pirghiile care să permită transpunerea în practică a noutăților tehnice care pot fi generalizate. Iar aceste pirghii nu sînt oarecare, ci sînt integrate în mecanismul cel mai eficient de direcționare a activității economice: planul. În urmă cu două cincinale, planul de generalizare a devenit anexă la planul național unic.

Efectele practice ale acestei concepții asupra generalizării noutăților tehnice în economie au cunoscut, la rîndul lor, creșteri tot mai însemnate. Astfel, la nivelul cincinalului 1976—1980 (respectiv al ultimului an al cincinalului) fuseseră înscrise în plan 861 de mașini, utilaje, materiale și bunuri de consum și 300 de tehnologii a căror aplicare în mai multe unități economice a avut efecte importante în planul reducerii consumurilor materiale și energetice, al sporirii producției, reducerii importului. Amplitudinea acestui proces poate fi ilustrată și prin referirea la un alt domeniu, mai limitat ca sferă de cuprindere, dar cu largi posibilități în domeniul generalizării: construcțiile de mașini. Potrivit statisticilor existente, în momentul de față se află în diferite faze de extindere și aplicare generalizată circa 800 de tehnologii — 85 incluse în planul de stat și 715 în planul de

partamental. De asemenea, anual sînt cuprinse în stocul de noutăți tehnice generalizabile cîteva sute de noi tehnologii. O imagine asupra efectelor economice ale generalizării poate fi conturată și prin extrapolarea unui studiu de caz. În urma unor analize întreprinse la nivelul a zece întreprinderi bucureștene (Întreprinderea „23 August“, „Vulcan“, „I.M.G.B. etc.) a rezultat că prin aplicarea generalizată a unor procedee cunoscute, a căror eficiență a fost testată practic, se pot obține economii substanțiale: la oțel — 2 778 tone; la fontă — 174 tone; la combustibil — 2 774,5 tcc; la energie — 4 889 MWh; la gaz metan — 809 500 mc etc., etc.

Un potențial subutilizat

PORNIND de la tabloul schițat anterior s-ar putea concluziona că acțiunea de generalizare a noutăților tehnice în economie se situează la un nivel mulțumitor. O astfel de afirmație nu ar fi însă întru totul exactă. În domeniul generalizării există importante rezerve ce-și așteaptă valorificarea. Vom încerca în cele ce urmează să punctăm cîteva domenii în care cantonează aceste rezerve, să identificăm cauzele care limitează încă aria de aplicare a noutăților tehnice în economie, să sugerăm unele posibilități de perfecționare a cadrului existent.

Un prim domeniu asupra căruia ne oprim aparține evidenței: faptul că există încă numeroase invenții (peste 4 000) precum și un număr important de tehnologii care nu se aplică. Dacă am considera că numai 10% din acestea pot fi generalizate (nivel care se află evident, cu mult sub valoarea reală) ar rezulta un stoc care cuprinde sute de produse noi și tehnologii teoretic generalizabile. Valorificarea cu mult sub posibilități a potențialului de creativitate de care dispune economia națională este evidențiat și de raportul, încă modest — de circa 1 la 10 — care există între tehnologiile incluse în planul național și cele efectiv realizate (respectiv 300 de tehnologii cuprinse în plan comparativ cu cele peste 9 000 realizate în cincinalul 1976—1980, și a peste 10 000 de produse față de cele 861 cuprinse în plan). Desigur, nu toate noutățile tehnice sînt potențial generalizabile, după cum nici aria de extindere și efectele economice nu sînt identice (potrivit unor estimări aproximativ 40% din tehnologiile noi pot fi generalizate). Dacă ne gîndim însă că, cel puțin ca tendință, ca obiectiv, planul trebuie să vizeze cuprinderea a tot ceea ce poate fi generalizat în economie se evidențiază cu claritate însemnatele rezerve de creativitate ce se cer valorificate mai bine. S-ar putea invoca și argumentul că acest decalaj este întrucîtva firesc dat fiind că în plan sînt reținute numai tehnologiile și produsele noi cu efecte economice majore. Am arătat însă cu alt prilej netemeinicia unei asemenea optici din perspectiva creșterii eficienței activității în fiecare întreprindere.

Aspectele menționate anterior vizează un element comun și anume ele se referă la aria de cuprindere în plan a noutăților tehnice generalizabile. Se dovedește că în practică o serie de invenții, inovații, tehnologii sau produse noi nu sînt folosite la nivelul maxim la care ar putea produce efecte utile deoarece acestea nu devin sarcini de plan, deoarece nu beneficiază de condițiile tehnico-materiale (aprovizionare, desfacere, S.D.V. etc.) pe care le oferă mecanismul de plan. Este legitim să ne întrebăm care sînt cauzele ce conduc la o atare stare de fapt. Urmărind modul în care se realizează practic centralizarea și selecția noutăților tehnice generalizabile, etapă în care se decide, de fapt, asupra volumului de noutăți ce urmează a fi generalizate, am constatat o evidentă lipsă de coordonare între diferitele verigi care intervin în acest proces. De pildă, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci nu dispune de un cadru metodologic în care să fie cuprinse evaluări și propuneri cu privire la potențialul de generalizare al fiecărei invenții¹⁾. Sarcina de generalizare a invențiilor — căci o astfel de sarcină există — se rezolvă prin simpoziioane, întîlniri cu diverse cadre din întreprinderi. Este, desigur, o cale bună de susținere a procesului de generalizare dar cu efecte mult prea limitate în comparație cu volumul noutăților tehnice utilizabile.

Dacă în cazul invențiilor, care se bucură de o jurisdicție și o structură organizatorică specifică, ar fi mai ușor de înțeles apariția unor necorelări în ce privește generalizarea (în fapt, O.S.I.M. nu dispune de pirghii practice de acțiune în sfera aplicării invențiilor, responsabilitatea revenind ministe-

¹⁾ Introducerea unei asemenea practici credem că ar veni în sprijinul reducerii perioadei de aplicare a invențiilor, în numeroase cazuri încă foarte marce. Prin antecalcularea posibilităților de generalizare a unei invenții s-ar determina mai real eficiența sa. Totodată, s-ar putea institui și în acest sector practica existentă în unele unități de cercetare, prin care mai multe unități interesate în asimilarea unei invenții să participe în comun la realizarea sa concretă.

relor, centralelor și întreprinderilor desemnate titulare de brevet), nu aceeași este situația în cazul rețelei de cercetare. Această afirmație este susținută de faptul că selecția tehnologiilor aplicabile pe scară extinsă în economie are la bază tocmai propunerile înaintate de institutele de cercetări. Dar aici, se pare, nu există un cadru de acțiune unitar. De exemplu, așa cum am aflat la Institutul de cercetări tehnologice pentru sectoare calde nu există o sarcină precisă de a selecta tehnologiile generalizabile ceea ce se realizează în această direcție având mai curând un caracter informativ, de orientare. În aceste condiții nu este de mirare că apar necorelări, al căror efect direct este împușinarea stocului de noutăți tehnice care poate fi prins în plan, iar, într-o perspectivă mai largă, diminuarea efectelor economice care s-ar obține prin generalizare, deopotrivă cu sporirea riscului de uzură morală a noutăților tehnice.

Existența unor atari necorelări este ilustrată și de următorul exemplu: pe baza unor contacte directe între Institutul de cercetări pentru sectoare calde și unele unități productive s-a întocmit un plan de generalizare. El include 50 de tehnologii care urmează a fi aplicate, prin generalizare, în 26 de întreprinderi din subordinea M.I.C.M., urmînd a se obține următoarele economii antecalculat: 4400 t fontă și oțel, 815 kWh energie electrică, 1050 tcc precum și alte cantități de diverse metale. Întrucît creșterea gradului de generalizare a noutăților tehnice prin intermediul planului presupune creșterea numărului de produse, tehnologii noi incluse în plan, ar fi fost de așteptat ca, la un nivel superior — respectiv Institutul central pentru construcții de mașini — numărul tehnologiilor propuse spre generalizare să fie cu mult mai mare. Și totuși, lista tehnologiilor socotite generalizabile la nivelul institutului central cuprinde un număr de 40, deși în subordinea acestui institut central se află nu mai puțin de 14 institute de cercetare de profil. În sfîrșit, un alt element ce dovedește caracterul incomplet al planului este numărul destul de mare, potrivit aprecierilor cadrelor din M.I.C.M., de solicitări de aplicare a unor tehnologii adresate ministerului de felurite unități economice și care nu au fost cuprinse în plan.

Ne-am oprit, în rîndurile anterioare, asupra rezervelor ce există în sfera generalizării noutăților tehnice sub aspectul includerii în plan. Există însă și alte căi prin care se irosește creații tehnice valoroase și care cantonează, de această dată, în interiorul sistemului de planificare. Este vorba, în primul rînd, de nerealizarea integrală a planului de generalizări, fapt datorat, după cum am fost informați, unor cauze cum sînt: lipsa beneficiarilor, deficiențe în aprovizionare, întîrzieri în planul de investiții etc.²⁾ Un al doilea aspect vizat este de natură metodologică. Nu întotdeauna este asigurată o legătură perfectă între planurile cincinale, existînd riscul ca anumite soluții tehnice realizate în ultima perioadă a unui cincinal, deși viabile sub aspect tehnico-economic, să nu fie cuprinse în planul pe cincinalul următor.

Criteriul generalizării dinamice

INLĂTURAREA unora dintre deficiențele semnalate ar presupune pe ce o parte realizarea unui sistem unitar și atotcuprinzător de informare asupra noutăților tehnice din economie și, în perspectivă, cu deschidere asupra economiei mondiale, ca bază a valorificării la maximum a pîrghiilor de plan. Pe de altă parte, se vedește necesitatea înlăturării acelor obstacole care împiedică însăși realizarea planului. Satisfacerea acestor cerințe presupune însă și o schimbare de optică. Este limpede că centralizarea informațiilor tehnico-științifice, în condițiile multiplicării lor în ritm exponențial nu se poate realiza prin fișe sau îndosariere, prin întocmirea unor cataloage de produse, fie ele și la nivel de ramură, sau prin schimburi de experiență între cadre, oricît de bine ar fi organizate astfel de acțiuni. Tocmai de aceea ne apare absolut necesară crearea unei bănci de date în domeniul cercetării științifice, tehnologiei, invenției prin utilizarea mijloacelor informatice moderne, a calculatorului, a informației distribuite. Numai în acest fel, după cum o dovedește și practica altor țări, se poate realiza o corelare rapidă a tuturor informațiilor din teritoriul național (cu o deschidere de perspectivă spre nivel planetar), tratarea informatică a acestui material, controlul permanent al gradului de uzură morală al cu-

²⁾ Iată un caz concret, invenția denumită „Dispozitiv pentru pornire la motor Diesel”. Prin aplicarea unui dispozitiv simplu se elimină mersul în gol la unele tipuri de motoare, cu efecte importante în planul reducerii consumului de carburant. Se pot economisi mii de tone anual. Tehnologia nu se generalizează pentru că producătorul, I.M.M.R. Craiova, nu are comenzi. Or, lipsa de comenzi, așa după cum rezultă din analizele efectuate de O.S.I.M., este datorată neincluzerii dispozitivului în proiectul tehnic al locomotivelor, sarcină ce revine de drept Direcției tehnice din M.T.T.C.

³⁾ Tendința, care se constată în ultima vreme în economie, ca întreprinderile să fie mai active în a solicita a se preocupa de înnoire (tendință declanșată în mare parte de reducerea importurilor) vin să susțină că ideile avansate de noi nu sînt pure speculații.

noștințelor, accesul operativ al beneficiarilor la informații. Cît privește cea de a doua latură a problemei, ea vizează criteriile în funcție de care se decide asupra importanței, sub aspectul generalizării, al unei noutăți tehnice; în prezent în întocmirea planului de generalizare, rolul unităților direct productive este relativ redus.

Dar argumentul cu cea mai mare greutate în pledoaria pentru un nou mod de a gîndi și organiza mecanismul generalizării creațiilor tehnice originale îl reprezintă cerința de a asigura o generalizare în dinamică. Ce se înțelege prin acest termen? Este vorba de faptul că, în actualele condiții în care eficiența, calitatea, competitivitatea produselor au devenit obiective fundamentale ale întregii activități economice în evaluarea raționalității generalizării nu se poate face abstracție de o serie de limite economice ale extinderii utilizării unui produs sau tehnologii noi. Nu ne gîndim numai la eforturile materiale și bănești pe care le implică generalizarea — eforturi adesea substanțiale dacă avem în vedere că nu întotdeauna, tehnicile și tehnologiile noi se pot transfera dintr-un domeniu în altul tale-qual, fiind necesare adesea acțiuni de adaptare. Un aspect care ne apare deosebit de important este acela al riscului de plafonare pe care îl reprezintă, inevitabil, transformarea în produs a oricărei idei noi. Generalizarea constituie, pe un anumit plan, un proces de plafonare ce vine în contradicție cu dinamica progresului tehnic. Decizia de a aplica o anumită tehnologie, chiar dacă în momentul respectiv ea este cea mai performantă, conține un inevitabil risc. Or, în cazul generalizării riscul de a rămîne în urmă pe plan tehnic poate fi multiplicat la scară rațională. Pune oare acest fapt sub semnul îndoielii valabilitatea generalizării? Nu. Considerăm că ceea ce trebuie modificat este sensul deciziei de generalizare și modalitatea în care această decizie se înfăptuiește. Principalul agent decizional în ce privește procesul de generalizare trebuie să fie, după opinia noastră, întreprinderea. Generalizarea ar urma să fie astfel nu aînt rezultatul unei judecăți tehnice și de factură macroeconomică — judecată ce își păstrează, evident, caracterul orientativ — ci o însumare a unor decizii individuale de utilizare a noilor tehnologii; totodată, generalizarea ar îmbrăca în mai mare măsură, un aspect, informațional decît unul concret. Iată și cîteva argumente de natură să susțină cele enunțate anterior.

Orice întreprindere reprezintă un univers tehnic, fiecare din compartimentele sale fiind susceptibil de înnoire. Procesul de înnoire poate cuprinde astfel atît procesele productive, cît și activitățile cu caracter auxiliar — întreținere, transport intern, inclusiv compartimentul de cercetare. Însumînd toate posibilitățile de transfer tehnologic (deci de generalizare) existente la un anumit moment dat — atît transfer vertical, deci departamental, cît și orizontal, deci interdepartamental —, s-ar obține un indice care ar exprima nivelul maxim de tehnicitate al unei întreprinderi. Un astfel de indicator este pur teoretic și ar avea un rol precumpănitor orientativ; acesta nu poate fi asimilat indicatorilor de plan, pentru simplul motiv că realizarea sa integrală presupune investiții foarte ridicate ce depășesc resursele unei întreprinderi. Folosirea sa ar avea drept scop să permită întreprinderii să-și stabilească o strategie cît mai rațională în ce privește înnoirea în funcție de obiectivul său permanent: asigurarea competitivității produselor și a rentabilității. Alcătuirea unui tablou general al posibilităților de înnoire la nivelul unei întreprinderi ar constitui cadrul de referință pentru determinarea acelor sectoare în care întreprinderea trebuie să inoveze, deci să-și mențină avantajele comparative în domeniul tehnologic și să-și asigure desfacerea produselor în condiții de eficiență. Totodată, o asemenea radiografie dinamică a situației tehnice a întreprinderii ce se poate alcătui numai prin utilizarea unei bănci de date tehnico-științifice, ar permite precizarea acelor puncte ale procesului tehnologic în care se poate opta pentru generalizare, pentru preluarea unor soluții existente.

Accentuarea rolului decizional al întreprinderilor în deplin acord cu concepția pe care se fundamentează noul mecanism economico-financiar nu ar diminua evident rolul planului ca instrument de dirijare a proceselor economice. Dimpotrivă, l-ar potența, i-ar asigura noi elemente calitative. Prin plan ar urma să fie sprijinite solicitările formulate de întreprinderi, să se asigure o corelare a diverselor sectoare economice deopotrivă cu orientarea de largă perspectivă a unităților productive în funcție de evoluțiile previzibile ale științei și tehnicii moderne.

Avînd la bază interesul utilizatorilor, al întreprinderilor³⁾ beneficiind de o fundamentare mai judicioasă, orientată și susținută eficient prin pîrghiile planului activitatea de generalizare ar dobîndi o mai mare extindere, efectele practice ar fi cu mult amplificate, resursele de creativitate națională valorificate superior în folosul întregii noastre societăți.

Cristian POPESCU

ASIGURAREA FONDULUI NECESAR DE PĂȘUNE

(Urmare din pag. 12)

suprafață de 140 ha și a complexului de lucrări întreprinse pentru modernizarea trupului de pășune „Forțata”, cuprinzând un perimetru de 350 ha, unde s-a introdus și apa pentru animale. Se poate menționa, de asemenea, cu titlu de referință, pășunea modernizată pe o suprafață de 280 ha din munții Făgețel, aparținând comunei Șanț din județul Bistrița-Năsăud.

De subliniat că o intervenție promptă și complexă în direcția ameliorării pajiștilor o solicită îndeosebi pășunile alpine, contaminate în cea mai mare parte a lor de Nardus. Având frunzele țepoase și aspre, această plantă este greu comestibilă și nu este consumată de animale. O expresie sensibilă a invadării masive o reprezintă pășunile suprasolicitate și acide din masivul Rodnei, unde un întreg șir de munți (Bătrîna, Lespedeu, Obîrșia, Stăniș și Muncelu), erau contaminați de Nardus pe aproximativ jumătate din perimetrul pajiștilor situate în acest areal geografic.

În ceea ce privește perioada de pășunat, în zonele montane înalte nu se poate ieși cu vitele la pășune, înainte de luna mai. În unii ani, la mijlocul lunii mai pe tot traseul Bran—Fundata în județul Brașov, de exemplu, încă ninge, zăpada veche înfilindu-se cu cea nouă. Și în localitățile montane din județul Bistrița-Năsăud urcarea vitelor la munte începe târziu. În comuna Șanț, ca și în multe alte localități montane, în mulți ani, chiar și în luna mai nu se poate ieși cu animalele la pășunile de la munte, ci doar în poienile din pădurile din vecinătatea acestei localități. În Zagne — comună montană din cadrul aceluiași județ — perioada de pășunat la munte se apreciază doar la 2—3 luni. În același cadru al problemei, menționăm că spațiul pajiștilor montane se reduce prin invazia pădurilor pe întreg perimetrul pășunabil. Dar, în mod deosebit, acest spațiu se

restrînge, de sus, ca efect al înaintării neîncetate a jneapănelui, iar de jos, ca rezultat al înaintării molidului. Ținându-se seama de acțiunile complexe de retenție a apei și combatere a eroziunii, specialiștii recomandă menținerea jneapănelui acolo unde s-a extins pe cca. 80—90% din teritoriu. Însă, în scopul creerii unui echilibru necesar în raport cu necesitatea de spațiu de pășunat, se preconizează înlăturarea acestuia atunci cînd a cuprins cel mult 20%. Altfel, în 20 de ani ar cuprinde întreaga suprafață de pajiște afectată.

Foarte succint, încercăm să punctăm cîteva dintre obiectivele privind îmbunătățirea fondului pajiștilor montane și a condițiilor de pășunat: ● delimitarea riguroasă a spațiului silvic de fondul agricol, pe baza unei cartografieri corespunzătoare; ● reglementarea accesului pășunatului în pădurile cu o vîrstă de peste 15 ani; ● sistematizarea și lotizarea perimetrului pășunabil, în vederea rotației pășunatului; ● exploatarea pajiștilor pe fondul alternanței pășune-fineață; ● repartizarea pășunilor comunale pe bază de contract pe o perioadă mai mare; ● efectuarea căilor de acces la pășunile de munte în cadrul unei acțiuni conjugate a întreprinderilor de pajiște, organelor silvice, oficiilor de turism, consiliilor populare și asociațiilor crescătorilor de animale, pornindu-se de la rețeaua existentă, vizînd exploatarea lemnului, turism etc. și continuîndu-se de la acest arbore de rețea, pe pajiști, pînă la golurile alpine, evitîndu-se astfel investițiile mari destinate efectuării în paralel a unor drumuri de către diferitele organe centrale sau locale; ● efectuarea de căre stat a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, fertilizarea cu îngrășăminte naturale și chimice, aducțiuni de apă, însămînțări și supraînsămînțări; ● extinderea unor activități comune pastorale-silvice, privind amenajările silvice și accesul la pășunat pe teritoriile pretabile în pădure; ● edificarea sistemului de mașini pentru agricultura montană, incluzînd cu o necesitate presantă cositoarele mecanice și tractoarele cu remorcă. În lipsa acestora, plata cosașilor și a transportului finului, afirmă greu în costul unei unități de fin și grevează simțitor bugetul de familie al crescătorului de animale.

TÎRGUL DE LA LEIPZIG R. D. GERMANĂ

Sinteți așteptați!

În special dacă veniți în cadrul unei grupe de experți. Expoziții și vizitatorii profesioniști sînt interesați în discuții profesionale. Aici găsiți condițiile cele mai bune pentru schimbul internațional de opinii și pentru compararea performanțelor, mai ales în domeniul chimiei, al utilajului chimic, al mașinilor textile și al vehiculelor rutiere. O contribuție de seamă o va aduce programul de manifestări tehnico-științifice. Acesta cuprinde simpozioane internaționale, precum și o serie de conferințe și colocvii de specialitate, organizate de serviciul de informare tehnică al Tîrgului de la Leipzig. Tot mai mulți oameni de știință și tehnicieni apelează la acest centru de service al organizației inginerilor din R.D.G. „Camera tehnică” și al organizației Tîrgului de la Leipzig care oferă, în special grupurilor de experți, servicii speciale, cum ar fi traduceri sau însoțitori de specialitate.

La revedere, la Leipzig!

Legitimații pentru tîrg și informații se pot obține la O.N.T. „Carpați” sau la Reprezentanța comercială de pe lângă Ambasada R.D.G. în R.S. România, str. Dumbrava Roșie nr. 4 București.

O.N.T. „Carpați” organizează grupe de experți cu participare gratuită la vizite și conferințe profesionale.

5-11 IX 1982

PUBLICOM

215 RĂSPUNSURI
LA O ANCHETĂ DE OPINIE
ÎN 62 ÎNTRINDERI ȘI
CENTRALE

Pregătirea și folosirea economiștilor — la nivelul sarcinilor ce le revin în creșterea eficienței activității (II)

VALORIFICAREA investiției efectuate de către societate pentru pregătirea economiștilor — ca, de altfel, a tuturor categoriilor de personal muncitor — depinde decisiv de modul în care ei sînt încadrați și utilizați, de măsura în care cunoștințele pe care și le-au însușit sînt folosite pentru soluționarea problemelor ce apar în activitatea unităților economice.

Cercetarea făcută de noi*) a relevat, pe lângă numeroase aspecte pozitive, și existența unor apreciable posibilități de creștere a raționalității folosirii economiștilor, astfel încît contribuția acestora la sporirea eficienței activității din întreprinderi și centrale să fie pe măsura înaltelor exigențe ale perioadei actuale. Ca principale direcții în care se poate acționa în acest scop s-au desprins următoarele:

1 Asigurarea încadrării economiștilor în compartimentele din unitățile economice, corespunzător specialității dobîndite pe parcursul studiilor universitare. Proportia ridicată a economiștilor care lucrează în compartimente al căror profil nu corespunde specialității (tabelul nr. 6) se explică în bună măsură prin ignorarea, de către conducerea întreprinderilor, a deosebirilor esențiale care există între pregătirea economiștilor specializați în probleme de industrie — axată deosebi pe organizare, planificare, aprovizionare, desfacere, personal-învățămînt, și a celor specializați în probleme de finanțe-contabilitate — profilați pentru compartimentele financiar-contabilitate, analize economice sau control financiar intern. Aceste deosebiri trebuie luate în considerare începînd de la încadrarea noilor absolvenți, moment hotărîtor strategic pentru conținutul și eficacitatea muncii efective a economiștilor, pentru evoluția lor profesională.

Tabelul nr. 6

Repartizarea procentuală pe compartimente de lucru a economiștilor din eșantionul investigat, care consideră că specialitatea dobîndită de ei prin studii corespunde (DA) sau nu corespunde (NU) compartimentului în care sînt încadrați

Compartimentul	DA	NU
Plan-dezvoltare	19	20
Organizare	5	5
Personal-învățămînt-retribuire	5	10
Programarea producției	1	1
Aprovizionare	5	5
Desfacere	4	2
Transporturi	1	1
Financiar	16	21
Contabilitate	22	17
Analiză economică	5	2
Prelucrarea automată a datelor	8	10
Import-export	2	2
Ateliere de proiectare	4	3
Secții și ateliere de producție	3	1
Total	100	100

Faptul că în prezent 40% din economiștii cuprinși în eșantion lucrează în domenii care nu corespund specialității pentru care s-au pregătit evidențiază prioritatea ce trebuie acordată încadrării lor corespunzătoare. Mai pregnant se ridică aceste probleme pentru economiștii specializați în domeniul agriculturii, relațiilor economice internaționale, comerțului interior, care în proporție de peste 90% în cazul acestui eșantion — desfășoară activități în întreprinderi și compartimente de alt profil.

2 Creșterea gradului de stabilitate a economiștilor în întreprinderi și în cadrul acestora. Eficacitatea muncii unui economist — ca, de altfel, a oricărui alt lucrător — depinde sensibil de gradul de cunoaștere a problemelor unității, de continuitatea sa în domeniul de activitate respectiv. Din acest punct de vedere investigația a relevat necesitatea de a se acționa pe mai multe planuri.

În primul rînd este necesară diminuarea fluctuației cadrelor. Din cei 215 economiști investigați (cu stagii diferite de vechime în muncă — majoritatea 4—8 ani), 55% au lucrat, de la absolvire, în aceeași unitate, 25% în 2, 13% în 3, 7% în 4 sau mai multe unități. Prezintă interes, din acest punct de vedere, faptul că 16% au lucrat mai puțin de un an în unitatea în care

au fost repartizați la absolvirea facultății, 46% între 1 și 3 ani și doar 38% au rămas mai mult de 3 ani în unitatea respectivă.

Al doilea plan pe care trebuie acționat se referă la creșterea stabilității economiștilor, în cadrul compartimentelor din întreprinderi (bineînțeles, fără a pierde din vedere nevoia pe care o poate resimți o unitate, de a întări, la un moment dat, o anumită activitate — nici dorința firească a unor economiști de a trece din compartimentul unde lucrează, în altul care le-ar permite să-și pună mai bine în valoare specializarea și aptitudinile). Vechimea medie în funcția actuală a economiștilor cuprinși în investigație este de 3,2 ani. Datele din tabelul nr.7 arată o puternică tendință de schimbare frecventă a locului de muncă.

Stabilizarea într-o măsură sporită a economiștilor atît la nivelul întreprinderilor, cît și în cadrul acestora — firește, fără a exclude o anumită mobilitate inerentă desfășurării unei activități normale și folosirii mai judicioase a potențialului lor — reprezintă o premisă esențială pentru creșterea gradului de funda-

Tabelul nr. 7

	Numărul compartimentelor în care economiștii au lucrat de la terminarea studiilor (% din eșantion)					Total
	1	2	3	4/5	peste 5	
Total economiști	45	28	15	10	2	100
din care cu vechime de :						
— pînă la 4 ani	14	2	1	1	—	18
— 4—10 ani	24	15	9	3	—	51
— 11—15 ani	2	6	1	3	1	13
— 16—20 ani	1	1	1	1	0,5	4,5
— peste 20 ani	4	4	3	2	0,5	13,5

mentare a soluțiilor economice elaborate de aceștia, în special prin prisma necesităților și condițiilor specifice fiecărei unități economice și fiecărui domeniu de activitate. O asemenea evoluție are consecințe pozitive și în ceea ce privește atașamentul cadrelor respective față de unități, față de colectivul în care lucrează.

3 Concentrarea activității economiștilor asupra aspectelor economice majore, ce condiționează decisiv trecerea la o nouă calitate. Cercetarea efectuată de noi a relevat necesitatea și posibilitatea de a se acționa pentru o mai rațională și precisă stabilire a obiectivelor și sarcinilor pe care trebuie să le realizeze fiecare economist. Peste o treime din economiștii din eșantion, chestionați asupra celor mai importante 5 sarcini ce le au de realizat, au indicat doar domeniul de ansamblu de care se ocupă sau aspecte economice cu caracter mai general, la a căror rezolvare contribuie. Dispersarea atenției și eforturilor asupra unui număr mare de probleme naște riscul ca aspectele prioritare să fie neglijate parțial sau chiar total.

Structura sarcinilor abordate cu prioritate de către economiști în funcție de domeniile în care aceștia se încadrează, redată în tabelul nr. 8, este edificatoare din acest punct de vedere.

Tabelul nr. 8

Repartizarea economiștilor după domeniile în care se încadrează sarcinile abordate de ei cu prioritate

Domenii	%
Analiză economică	19
Planificare economică	15
Investiții	15
Sisteme informaționale	11
Rotribuire	9
Decizii	9
Reducerea costurilor de producție	7
Buget de venituri și cheltuieli, dări de seamă contabile, bilanț contabil	7
Productivitatea muncii	4
Organizare	4
Total	100

Se constată insuficiența abordare a aspectelor economice majore, care contribuie decisiv la creșterea eficienței : mai puțin de o cincime din eșantion efectuează cu prioritate analize economice, care trebuie să constituie esența muncii oricărui economist ; doar 4 pînă la 7% se ocupă cu precădere de costuri, productivitate, organizare, buget de venituri și cheltuieli.

Îmbunătățirea acestei situații impune stabilirea clară, prin

*) Prima parte a anchetei a fost publicată în nr. 25/1982 al R.E.

fișa postului, a obiectivelor individuale și sarcinilor prioritare ce revin fiecărui economist din întreprindere și, îndeosebi, orientarea de către cadrele de conducere ale unității pentru situarea acestor categorii de sarcini pe primul plan. În evaluarea, motivarea și promovarea economiștilor trebuie să fie decisive aspectele prioritare, intensitatea și calitatea participării acestora la soluționarea problemelor economice de fond ale întreprinderii sau centralei (și nu — cum se întâmplă uneori — punctualitatea și „abilitatea” în a întocmi diverse situații informaționale, mai ales cele solicitate de organele din afara unității economice).

4 Intensificarea implicării economiștilor în procesele de conducere ale unităților economice și ale compartimentelor, fiind seama că aceste cadre cu studii superioare sînt special pregătite pentru a aborda problemele întreprinderilor și centralelor din punct de vedere economic.

Formularea și implementarea de către conducerile colective a unor strategii și politici de dezvoltare adecvate, generatoare ale unei înalte eficiențe, sînt condiționate și de participarea intensivă a economiștilor la activitatea acestor organe, dintre atribuțiile cărora o treime sînt predominant economice, iar celelalte trebuie soluționate, în viziunea noului mecanism economico-financiar, tot prin prisma criteriilor de eficiență. În prezent, doar o mică parte dintre economiștii cuprinși în eșantionul investigat sînt membri ai consiliilor oamenilor muncii și / sau ai birourilor executive.

Datorită și prevederilor normative privind structura membrilor numiți ai C.O.M., în consiliile de conducere nu sînt cuprinși economiști din compartimentele de organizare și personal (or, aceste domenii dețin — potrivit unor investigații — o pondere de peste 50% din problemele abordate în cadrul acestui organ), export-import, analiză economică, desfacere. De asemenea, în unitățile cercetate nu sînt cuprinși economiști din atelierele de proiectare și secțiile de producție.

Este necesară intensificarea participării economiștilor și la conducerea compartimentelor. Cercetarea noastră a relevat că în mod frecvent servicii sau birouri cu profil predominant economic (plan-dezvoltare, organizare, personal-învățămînt-retribuire, aprovizionare-desfacere) sînt conduse de cadre cu studii tehnice sau chiar fără studii superioare, ceea ce poate avea efecte negative asupra gradului de fundamentare economică a planurilor, studiilor, contractelor etc., în care se finalizează activitatea acestor compartimente. Aceasta, cu atît mai mult cu cît șefii de compartimente recurg insuficient la opinia de specialist a economiștilor fără funcții de conducere. Din totalul eșantionului cuprins în cercetare, 19% au declarat că sînt consultați foarte frecvent de către șefii ierarhici, 47% frecvent, 26% rar și 8% deloc. Peste 60% din economiștii din atelierele de proiectare, secțiile de producție și compartimentele de prelucrare automată a datelor ai căror conducători au altă pregătire de bază, de regulă tehnică (și sînt mai puțin cunoscători ai aspectelor economice implicate) sînt consultați foarte rar sau chiar deloc, deși deciziile și acțiunile din cadrul acestor compartimente nu pot fi eficiente sub raportul costurilor, al productivității, al beneficiilor, fără o temeinică fundamentare economică.

Trebuie ȳpsă remarcată și corelația ce a fost identificată ȳntre calitatea pregătirii economiștilor ȳn facultate și frecvența consultării lor de cȳtre actualii lor șefi ȳn unitățile economice. Nici unul dintre economiștii care au terminat facultatea cu medii sub 7 (unii dintre ei — absolvenți la seral sau fără frecvență) nu este consultat foarte frecvent de superiorii ierarhici.

5 Fundamentarea ȳntr-o mȳsurȳ crescȳndȳ a muncii economiștilor pe informații economice, comerciale, științifice, tehnice etc. la zi. Calitatea activității personalului muncitor — ȳndeosebi a celui de specialitate — din unitățile economice tȳnde sȳ depȳndȳ ȳntr-o mȳsurȳ din ce ȳn ce mai mare de cunoașterea și folosirea tendințelor, metodelor, tehnicilor moderne aplicate ȳn țarȳ și peste hotare. Cercetarea ȳntreprȳnsȳ a relevat necesitatea unei substanțiale intensificȳri a informȳrii și documentȳrii economico-științifice a economiștilor, dintre care — dupȳ cum rezultȳ din datele tabelului nr. 9 — marea majoritate se rezumȳ la consultarea actelor normative și a instrucțiunilor emise de organele ierarhice superioare, documente ȳntr-adevȳr indispensabile pentru realizarea sarcinilor de serviciu, dar insuficiente.

Prin prisma rezultatelor cercetȳrilor, a discuțiilor cu econo-

Tabelul nr. 9

Ponderea economiștilor (ȳn % din total eșantion) care consultȳ frecvent diferite surse informaționale.

Principalele surse informaționale	%
Legi și decrete	78
Instrucțiuni ale organelor ierarhice superioare	80
Proiecte elaborate de institute și centre de cercetȳri și proiectȳri	9
Cursuri universitare	10
Cȳrți de specialitate	28
„Revista economicȳ”	25
Traduceri și sinteze documentare din literatura mondialȳ	8
Alte publicații	4

miștii și a observațiilor efectuate ȳn mod direct ȳn ȳntreprindere și centrale, considerȳm necesare :

— stimularea, facilitarea și chiar organizarea consultȳrii de cȳtre economiști a literaturii de specialitate. ȳȳnȳnd seama de tirajele uneori reduse, ar fi utilȳ achiziționarea de cȳtre bibliotecile din ȳntreprinderi a lucrȳrilor de literaturȳ economicȳ, concomitent cu instituirea unui sistem de circulare a lor pe la toate compartimentele de profil (ȳșa cum se procedeazȳ frecvent ȳn ȳntreprinderi din țȳrile dezvoltate industrial) ;

— intensificarea consultȳrii revistelor de specialitate, ȳn funcție de natura postului ocupat, pentru cunoașterea operativȳ a celor mai recente evoluții din domeniile respective. „Revista economicȳ” este cea mai frecvent utilizatȳ, dar ȳncȳ ȳntr-o mȳsurȳ insuficientȳ. De asemenea, numai cȳțiva dintre economiștii chestionați au indicat, printre publicațiile consultate cu precȳdere : Revista de contabilitate, Revista de statisticȳ, Studii și cercetȳri de calcul economic și ciberneticȳ economicȳ — Teorie și practicȳ economicȳ, Comerțul socialist, Comerțul modern ș.a. ;

— dezvoltarea și ȳmbunȳtȳțirea calitatȳi a activitȳții Institutului național pentru informare și documentare (I.N.I.D.) privind publicațiile cu profil economic (caiete selective, sinteze documentare, rezumate etc. din literatura și presa strȳinȳ de specialitate).

6 Accentuarea motivȳrii economiștilor prin satisfacții pe plan profesional. Este cunoscut impactul motivațional major, pozitiv pe care il au satisfacțiile determinate de participarea la procesul muncii, asupra aportului efectiv al personalului la realizarea obiectivelor unitȳții economice. ȳn ce-i privește pe economiști, necesitatea acordȳrii unei atenții sponite acestui aspect rezultȳ cu pregnanță din informațiile cuprinse ȳn tabelul nr. 10.

Tabelul nr. 10

Elemente care au generat satisfacții profesionale majore și ponderea (%) ȳn totalul acestora a celor care le-au indicat ca principȳlȳ motivație ȳn cazul lor

Soluționarea unor probleme economice	53
Aprecierea și consultarea de cȳtre șefii ierarhici	18
Promovarea ȳn muncȳ	11
Participarea la activitatea unor colective	10
Alte elemente	8

Implicarea ȳntr-o mai mare mȳsurȳ a economiștilor la soluționarea de probleme economice complexe, noi, ce solicitȳ temeinice cunoștințe economice, creativitate accentuatȳ, ȳndrȳznealȳ etc. — pentru care au pledat și numeroase elemente prezentate la punctele precedente — va avea multiple efecte pozitive : creșterea aportului economiștilor la rezolvarea cerințelor mecanismului economico-financiar, motivarea la un nivel superior pentru continua lor perfecționare profesionalȳ, pentru a munci mai intens ȳn vederea realizȳrii obiectivelor unitȳții economice etc. ȳn acest fel, proporția economiștilor care obȳin satisfacții majore ca urmare a soluționȳrii unor probleme de serviciu va putea crește de la 53%, cȳt reprezintȳ ȳn cadrul eșantionului, la peste 90%, cȳt ar fi normal.

Totodatȳ, ponderea redusȳ a economiștilor care au obȳtinut satisfacții ca urmare atȳt a conlucrȳrii directe cu șefii lor, cȳt și a participȳrii la activitatea anumitor colective evidențiazȳ ca necesarȳ adaptarea ȳn mai mare mȳsurȳ, de cȳtre cadrele de conducere, a unui stil de muncȳ participativ, astfel ȳncȳt, pe baza unei motivȳri puternice, eforturile economiștilor și rezultatele muncii lor sȳ contribuie superior la valorificarea resurselor de creștere a eficienței ȳn activitatea unitȳților. Este, de asemenea, momentul ca ȳn fiecare unitate sȳ se aplice ȳntocmai prevederile legale ȳn legȳturȳ cu criteriile, condițiile și modalitȳțile de promovare a economiștilor, ȳȳnȳndu-se strict seama, ȳn fiecare caz ȳn parte, de potențialul specialistului respectiv și mai ales de aportul sȳu efectiv la realizarea obiectivelor ȳntreprinderii (centralei), ȳn cadrul sarcinilor de serviciu aferente postului și chiar suplimentar fașȳ de acestea.

ȳn expunerea la Plenara lȳrgitȳ a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie a.c., subliniȳnd cȳ „se impune sȳ acționȳm ȳn continuare, cu toatȳ fermitatea, pentru dezvoltarea proprietȳții socialiste, pentru creșterea bogȳției naționale, pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, pentru creșterea productivitȳții muncii și a eficienței economice”, tovarȳșul Nicolae Ceaușescu a relevat necesitatea de a se perfecționa principiile noului mecanism economic. Fȳrȳ ȳndoialȳ cȳ implementarea cu succes ȳn unitȳțile economice a perfecționȳrilor ce vor fi aduse va solicita din plin și permanent aportul economiștilor, ceea ce conferȳ urgențȳ valorificȳrii posibilitȳților de ȳmbunȳtȳțire a pregȳtirii și folosirii acestor specialiști. Elementele furnizate de investigația prezentatȳ oferȳ, ȳn acest sens, sugestii pe care le considerȳm demne de reținut de cȳtre forurile de decizie, la nivelul economiei naționale, al departamentelor, centralelor și ȳntreprinderilor.

dr. Ovidiu NICOLESCU
Ioan VERBONCU

Academia de studii economice — București

Știința, dezarmarea și pacea (III)

Mihail FLORESCU

ministru-secretar de stat la Consiliul Național
pentru Știință și Tehnologie

ÎN STUDIUL elaborat de experții Centrului Organizației Națiunilor Unite se remarcă: „Din motive de moralitate, din motive de dreptate egală pentru toți, din motive de interes personal larg, masivele cheltuieli pentru armamente trebuie să fie îndreptate spre lichidarea sărăciei și edificarea unei dezvoltări umane și materiale“. Și, mai departe, studiul apreciază: „Lumea, fie că va continua să se dedea la o cursă a înarmărilor cu vigoarea cunoscută, fie că va face încercări deliberate pentru a stabili o ordine economică și politică internațională mai suportabilă. Ea nu le poate face pe amândouă“.

Se apreciază că 50 milioane de oameni de știință și ingineri sînt angajați în cercetare, dezvoltare, cu scopuri militare. În 1980 cheltuielile globale pentru cercetare și dezvoltare militară au fost de ordinul a 35 miliarde de dolari, sau aproximativ un sfert din toate cheltuielile pentru cercetare. În cursul anilor '70, 20% din inginerii și oamenii de știință calificați din întreaga lume au fost angajați în activități militare. Într-un articol elaborat de Centrul Națiunilor Unite pentru Dezarmare, se apreciază că chiar dacă rata anuală de creștere a cheltuielilor pentru înarmare va fi de numai 2%, acestea se vor ridica în anul 2000 la 743 miliarde dolari (la prețurile actuale).

Și autorii studiului se întrebă: „Poate oare o lume confruntată cu o încetinire generală a dezvoltării economice să-și permită să continue cheltuielile militare pe o asemenea scară?“. Consecințele sînt remarcate astfel de autorii studiului: „Țările în curs de dezvoltare sînt victimele cele mai afectate ale unui mediu strategic advers, dominat de o cursă a înarmărilor aparent fără sfîrșit. Pentru comunitatea mondială în ansamblu, cursa înarmărilor a complicat procesul de stabilizare a sistemului monetar internațional și a agravat balanța de plăți într-o perioadă de creștere a interdependenței economice“.

Într-un articol despre „Aspectele economice ale cursei înarmărilor“, cunoscutul economist american John Kenneth Galbraith, în numărul din luna iunie-iulie 1981 din The Bulletin of the Atomic Scientist, scria că dacă imediat după al doilea război mondial o parte din cheltuielile militare ar fi fost destinate „îmbunătățirii instalațiilor industriale“ nimeni nu se îndoește că economia americană ar fi devenit cea mai puternică. „Aceste poziții economice mai puternice ar genera o parte din prestigiul politic și din supremația de care S.U.A. s-a bucurat în primii ani următori celui de al doilea război mondial. Poziția S.U.A. depindea, în măsura cea mai mare, de puterea sa economică și nu de forța sa militară. Cheltuielile militare se fac în dauna puterii economice, iar în trecut poziția S.U.A. pe plan mondial se baza tocmai pe puterea economică“. Acestea sînt cuvintele celui mai mare economist american de după cel de al doilea război mondial. El face o analiză amplă și arată că succesele economice obținute de Japonia și R.F. Germania se datoresc faptului că ele nu s-au lansat într-o cursă a înarmărilor extrem de costisitoare. Mai departe, Galbraith se întrebă: „Nu ar fi mai înțelept să se urgenteze controlul înarmărilor, care ar permite Statelor Unite să folosească mai mult capital pentru îmbunătățirea competenței și perfecționarea industriei civile?“.

Galbraith avertizează astfel pe cei care promovează politica înarmărilor nucleare: „Cei care sînt de părere că americanii trebuie să accepte riscul unui război nuclear pentru a păstra sistemul nu fac altceva decît să afirme, în cei mai energici termeni posibil, că trebuie acceptată distrugerea sigură a sistemului“. Autorul are viziunea clară a efectelor unui război nuclear atunci cînd afirmă: „După cum s-a mai spus, în urma unui război nuclear nu va mai exista nici un sistem economic modern. Atît capitalismul, cît și socialismul vor pieri. Nici cel

mai pasionat ideolog nu va mai putea găsi nici o plăcere în faptul că, distrugînd Uniunea Sovietică, se va distruge în aceeași măsură și America“.

Galbraith încheie acest articol cu avertismentul semnificativ: „Americani nu trebuie să continue să-și imagineze că un sistem economic poate fi protejat prin acceptarea unui război nuclear“. Se amintește, din nou, că: „În cenușă nu se va mai putea deosebi capitalismul de comunism. Deosebirea nu va mai exista nici în cazul luptei ultra-primitive pentru existență, pe care vor fi nevoiți s-o ducă cei care vor avea norocul să supraviețuiască“.

Examinînd aspecte ale cercetării-dezvoltării la nivel mondial, revista franceză Science et Vie (nr. 746/1979) aprecia că „În timp ce trebuie să se facă față reducerii rezervelor de gaz și petrol, creșterii permanente a cererii de hrană și fibre și efectelor din ce în ce mai dăunătoare ale poluării, majoritatea creditelor pentru cercetare-dezvoltare sînt destinate unor obiective complet neproductive, ca punerea la punct a unor arme chimice cît mai devastatoare sau reinnoirii stilului produselor de consum“.

Au apărut grave situații de risipă a fondurilor de cercetare și dezvoltare pentru descoperirea unor noi arme de distrugere și îndeosebi arme nucleare, radiologice, chimice, bacteriologice și, mai recent, radiația laser, care au o forță de distrugere cu mult peste ceea ce ar fi suficient pentru a distruge viața și echilibrul ecologic pe pămînt.

Într-un articol publicat de Alfred Kastler, premiul Nobel pentru fizică, în ziarul Le Monde din decembrie 1981, intitulat: „Armament et economie“, după ce se referă la articolul lui Galbraith și la situația din Franța conchide: „Din două una: sau supraînarmarea actuală va termina în holocaust, și în acest caz, cu sau fără umbrela nucleară, vom cunoaște toți europenii aceeași soartă, sau situația actuală se va prelungi și competiția severă, dar nu cea militară ci cea economică, trebuie să fie acceptată. Cine va investi cel mai mult în investiții civile va câștiga. Exemplul Japoniei este semnificativ. Să tragem învățămintele cuvenite“.

Atunci cînd S.U.A. au încercat să justifice amplasarea rachetelor cu rază medie în țările europene occidentale prin posibilitatea unui război nuclear limitat, valul de proteste din Europa s-a intensificat. Nimeni n-a acceptat părerea că un război nuclear poate fi limitat. Chiar și numai experimentele cu armele nucleare au devenit atît de periculoase pentru întreaga omenire încît au fost interzise.

Marii savanți ai lumii au arătat că pericolul amenință întreg pămîntul după explozia bombelor atomice la Hiroshima și Nagasaki, ridicîndu-se împotriva utilizării în scopuri de distrugere a acestor mari descoperiri ale geniului uman. Printre aceștia: Einstein, Langevin, Heisenberg, Yrene și Frederic Joliot-Curie, Bohr, Fermi, Oppenheimer, Hans și Stressman, Lise Meitner, Otto Frisch și mulți alții. Fr. Joliot-Curie într-un articol intitulat „Cîteva reflecții asupra valorii umane a științei“ publicat în revista „La Nef“ (nr. 2, din ianuarie 1975), scria: „Oamenii de știință puși astfel în fața responsabilității lor nu pot rămîne pasivi. Mulți dintre ei cred, pe bună dreptate, că abaterile la care a fost supusă știința pot fi evitate. Ei nu vor să fie complicii acelorora cărora o proastă organizare socială le dă dreptul să exploateze rezultatele lucrărilor lor în scopuri egoiste și răufăcătoare. O criză de conștiință a cuprins lumea științifică și în fiecare zi putem vedea cum se afirmă tot mai mult simțul răspunderii sociale a savantului“. Și, mai departe: „Eliberarea energiei atomice, cu armele îngrozitoare pe care le-a creat, ridică în fața savanților o problemă care se face imperioasă: aceea de a acționa, căci este în joc chiar viitorul omenirii“.

În cuvîntarea rostită cu prilejul constituirii Comitetului național român „Oamenii de știință și pacea“, președintele com-

¹) Studiu în legătură cu relația dintre dezarmare și dezvoltare, Buletinul Națiunilor Unite, nr. 21, din 1982

²) Fr. Joliot-Curie: „Știința și viitorul omenirii“, Editura Științifică, București, 1963, p. 223-224

tetului, academician doctor inginer Elena Ceaușescu, arăta : „Consider, că în împrejurările cînd asistăm la o agravare a situației internaționale, la sporirea pericolelor la adresa păcii și independenței popoarelor, ca urmare a accentuării cursei înarmărilor, a înmulțirii focarelor de conflicte și război — toți slujitorii științei, indiferent de domeniul în care își desfășoară activitatea, au înalta îndatorire și răspundere de a se manifesta în modul cel mai activ ca militanți fermi pentru pace și destindere internațională“.

Ingrijorarea tot mai acută a oamenilor de știință față de pericolul pe care îl prezintă cursa înarmărilor a fost clar exprimată la simpozionul „Oamenii de știință și pacea“ de la București. Olof G. Tandberg, savant suedez, reamintează următoarele : „Broșura «O lume unică sau nici una» a fost un raport adresat publicului, care explică ce înseamnă bomba atomică. Este o lucrare remarcabilă scrisă de savanți de renume, de mari personalități politice și militare care au avut, într-un fel sau altul, legătură cu bomba de la Hiroșima. Documentul prezintă dimensiunile înfricoșătoare ale amenințării pe care această bombă o aduce asupra vieții lumii. Lectura lucrării este și mai zguduitoare peste ani. Acum, la 36 de ani după ce a explodat bomba atomică de la Hiroșima, nu s-a schimbat nimic — știm doar că înarmările sînt acum mai intense decît în orice perioadă din istoria civilizației umane. Din această perspectivă, doresc să citez pe unul din autorii acestei lucrări. Regretatul profesor din Danemarca, Niels Bohr, spunea : Posibilitatea degajării unor cantități uriașe de energie prin dezintegrare atomică, ce poate constitui o adevărată revoluție în domeniul resurselor omenirii, ridică în mintea fiecăruia întrebarea : unde va fi dusă civilizația umană de cuceririle fizicii ? Odată cu creșterea capacității de a stăpîni forțele naturii, ceea ce a contribuit la bunăstarea omului, este evident că omul are la dispoziție o extraordinară putere de distrugere, care poate deveni o amenințare fatală dacă societatea umană nu se poate acomoda noilor exigențe. Civilizația este confruntată cu o amenințare mai mare ca oricînd, iar soarta omenirii va depinde de capacitatea unirii în fața unor pericole comune și de capacitatea de a profita în comun de imensele posibilități pe care le oferă progresul științei“. Această declarație făcută cu cîteva decenii în urmă are o valabilitate și mai mare azi, ca efect al cursei înarmărilor nucleare care a creat o forță de distrugere gigantică, mult peste ceea ce este necesar ca pămîntul să fie distrus în întregime.

Participanții la Simpozionul „Oamenii de știință și pacea“ din septembrie 1981 de la București — savanți din întreaga lume — au subliniat grava amenințare ce planează asupra civilizației. Prof. Eleonora Massini (Italia), Președintele Federației mondiale pentru studierea viitorului declara : „Concepția fundamentală a Federației mondiale a viitorului este că viitorul este ales și clădit și nu acceptat. Eu cred că acest element cheie este crucial în legătură cu pacea ca fiind fără îndoială o premisă pentru supraviețuirea întregii omeniri. Este legat de pace

și dezvoltare. Și în serviciul lor, al păcii și dezvoltării, trebuie să angrenăm și tehnologia. Poziția acestor elemente, legătura dintre știință și pace impun conștiința, implicarea și angajarea tuturor oamenilor de știință, indiferent de disciplina lor, de la științele naturii la științele sociale ; toți trebuie să-și angreneze eforturile și activitatea spre soluționarea multiplelor probleme care împiedică progresul și dezvoltarea omenirii astăzi ; probleme ca hrana, energia, sănătatea, mediul ambiant, acestea sînt, de fapt, domeniile în care oamenii de știință trebuie să-și angreneze activitățile și, în felul acesta, să întărească pacea. După părerea mea este important ca oamenii de știință indiferent de disciplină, de filozofie, religie sau felul lor de viață să se unească într-un efort comun activ pentru a răspunde experienței pe care trebuie să o simtă față de viitorul omenirii“.

Printre cei care au luat cuvîntul la Simpozion, prof. A. M. Prohorov (U.R.S.S.), premiul Nobel, director al Institutului de fizică al Academiei de Științe din U.R.S.S., a declarat : „Acum aș dori să mă opresc asupra aceluia pericol care amenință omenirea chiar în prezent. Acesta este pericolul războiului termocuclear, cu urmări catastrofale pentru întreaga omenire. Savanții lumii înțeleg acest pericol și înțeleg rolul și răspunderea lor față de popoare în preîntîmpinarea unei asemenea catastrofe. Dar, sînt unii oameni de știință care stau pe cu totul alte poziții — și acest lucru este foarte periculos. De aceea, simpozioanele internaționale, ca acestea la care sîntem prezenți și la care participă savanți din diverse țări și de diferite specialități, au un rol important, creînd posibilitatea discutării unor probleme cardinale pentru întreaga omenire“.

Iată și declarația unui om de știință care a ocupat mulți ani postul de director general al Agenției internaționale pentru energie atomică, profesorul Sigvard Eklund (Suedia), și care consideră că în lumea contemporană savantul nu mai are doar sarcina de a căuta adevărul, ci sarcina vitală pentru supraviețuirea omului : „În această lume nouă, știința a devenit un element foarte important, care nu mai este căutarea adevărului doar de dragul acestuia, ci are sarcini vitale, esențiale pentru însăși supraviețuirea omului pe această planetă ale cărei resurse naturale sînt consumate rapid, cele mai prețioase fiind deja epuizate sau la un pas de acest stadiu“.

Poziția responsabilă a oamenilor de știință români față de problemele păcii, de necesitatea stopării cursei înarmării, a fost o dată mai mult clar exprimată de la tribuna sesiunii speciale consacrată dezarmării și prin cuvîntul reprezentantului Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea“, care, în numele Comitetului, a adresat tuturor guvernelor reprezentate la sesiune, tuturor oamenilor de știință, tuturor popoarelor lumii chemarea de a milita neobosit pentru adoptarea urgentă a unor măsuri concrete de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară, pentru edificarea unei păci trainice în lume“.

Energia eoliană

(Urmare din pag. 11)

lizele preliminare efectuate de către societățile de distribuție a electricității în Danemarca, Regatul Unit și Statele Unite arată că 10—30% din energia electrică distribuită prin marile rețele actuale ar putea fi de origine eoliană, micșorîndu-se proporțional consumul de combustibil (energie nerenuvelabilă).

Dar, după cum am subliniat de la început, utilizarea energiei eoliene are un mare dezavantaj : vîntul nu suflă tot anul. Chiar în locurile cu cele mai puternice vînturi din Europa (cum sînt insulele Orcade, la nord de Scoția), unde este în curs de aplicare cel mai mare program european de conversiune a energiei eoliene, aceasta completează, dar nu poate încă înlocui complet energia clasică. De aceea, în cazul de față, **Comisia europeană pentru agricultură**, în timpul unei reuniuni F.A.O., a recomandat crearea a 15 „ferme eoliene“

care să se integreze într-un sistem unitar de captare și producere a energiei renuvenabile pe bază de vînt, soare, căderi de apă locale, surse calde și biomasă. Pe termen lung, proiectul vizează să facă producția alimentară din Europa totalmente autonomă față de importurile de energie. Se pare că cea mai frecventă combinație în sistem se realizează între energia eoliană și cea hidrolică. Studiile realizate în Danemarca și în Statele Unite au arătat că această tehnică permite furnizarea de putere de bază și putere de vîrf. În Olanda, studiile vizează sistemul combinat bazat pe lacuri artificiale închise și energia eoliană. În S.U.A., la Boneville, a început, în 1981, testarea unui sistem format din interconectarea a trei turbine eoliene de tipul Mod 2 cu o putere nominală de 2,5 MW și a unei rețele hidro-electrice, iar în 1982 s-a realizat adăugarea a două turbine eoliene de 2 MW la rețeaua hidroelectrică din valea înaltă a fluviului Missouri.

Pentru țările care dispun de litoral — cum este în România — un interes sporit prezintă instalarea în larg a unor platforme eoliene, unde vînturile sînt mai puternice. Deși este nevoie de cheltuieli suplimentare pentru transportarea energiei electrice pe uscat, totuși avantajul acestei tehnici — mai ales în apele puțin adînci — este evident. Studiul efectuat de Central Electricity Generating Board din Regatul Unit arată că electricitatea produsă de turbine eoliene cu un diametru de 100 m (dispuse în baterii) și livrată consumatorilor de pe uscat ar costa 0,08 dolari/kWh. În general, se consideră că sistemele producătoare de energie eoliană în largul coastelor pot constitui o opțiune avantajoasă pe termen lung (1990—2000) pentru exploatarea acestor surse de energie și prezintă un interes mai mare în zonele cu o densitate ridicată a populației, datorită disponibilităților reduse de teren.

Prin urmare, caracterul complementar și subordonat al energiei eoliene față de alte surse energetice nu micșorează cu nimic din necesitatea și importanța valorificării ei în slujba agriculturii și a întregii omeniri.

DEZVOLTAREA ȘI MEDIUL — fațetele aceleiași medalii*)

CRIZA DE RESURSE naturale, resimțită tot mai persistent în întreaga lume, a scos în evidență faptul că preocuparea pentru mediu nu mai poate fi considerată ca atribut al celor ce au scăpat de grija zilei de mâine ci că este condiția hotărâtoare pentru dezvoltarea economico-socială a tuturor statelor, pentru supraviețuirea civilizației. Problemele mediului ambiant sînt chiar mai importante pentru țările în curs de dezvoltare a căror dependență față de resursele proprii, de potențialul geobiologic al teritoriului este mai mare decît a țărilor bogate, care, dispunînd de capitaluri și tehnologii au posibilitatea de a importa resurse naturale.

Tocmai de aceea insistăm asupra necesității de a se introduce în măsură mai mare în calculul economic **elementele mediului care constituie** — cum am văzut — **suportul vieții și sursa tuturor bunurilor** de care avem nevoie. Pentru a ilustra cît de departe este calculul economic de realitatea concretă și imediată amintim numai ce se întîmplă cu cîteva elemente esențiale pentru viață — a căror deteriorare periclitează existența, elemente ce nu intră deloc sau intră numai parțial și sporadic în sfera de preocupări economice.

SĂ PORNIM de la **atmosfera**, a cărei compoziție s-a menținut milioane de ani, iar acum tinde să se dezechilibreze datorită marilor cantități de agenți poluanți — sulf, clor, acid carbonic etc., deversați în atmosferă zilnic, pe întreaga planetă, cu consecințe grave pentru sănătatea omului și a celorlalte viețuți și cu efecte generale negative — creșterea coroziunii metalelor, erodarea și deteriorarea construcțiilor etc., etc. Este încă dificil de realizat un calcul complet al efectelor produse de emisiunile de deșeuri gazoase asupra productivității agricole din zonele limitrofe, asupra uzurii instalațiilor și mașinilor; să mai amintim și faptul că deocamdată se urmărește cu multă greutate — sau chiar nu se urmărește ce se întîmplă cu aceste substanțe dizolvate și antrenate de curenți de la un capăt la altul al planetei, producînd ploai acide ceucid viața din lacuri, din păduri și de pe lanurile agricole situate la sute și mii de kilometri de zonele emițătoare. Ceea ce s-a calculat însă în unele locuri au fost cheltuielile necesare evitării poluării și s-a văzut că acestea sînt de cîteva ori mai mici decît cele necesare reparării unor prejudicii aduse naturii, mai ales că asemenea prejudicii pot fi ireparabile. Pe de altă parte, utilizarea tot mai intensă a spațiului cosmic, suprapopularea acestuia cu sateliți și alte obiecte spațiale, tendința de a folosi spațiul atmosferic în scopuri militare agravează primejdia perturbării echilibrelor ecologice.

O situație — din anumite puncte de vedere și mai îngrijorătoare — prezintă un alt element al naturii care datorită abundenței lui pînă de curînd se considera că nu are valoare economică: **apa**. Aceasta se menține și ea într-o cantitate finită și parcurge etapele ciclurilor biogeochimice într-un ritm determinat. Totodată, trebuie să se țină seama că **apa este inegal disponibilă pe Terra**. Bunăoară, în privința rezervelor de apă, țara noastră ocupă locul 30 în Europa. Datorită creșterii demografice și mai ales dezvoltării economice ce antrenează consumuri sporite de apă, această resursă tinde să devină deficitară în mai toate țările. Disproporția dintre creșterea consumului de apă și resurse — care sînt inegal distribuite nu numai în spațiu ci și în timp — uneori cu fluctuații sezoniere mari — pe de o parte, și disproporția dintre cerințele calitative și faptul că pe măsură ce trece timpul calitatea acesteia se deteriorează prin poluare, conduc la conturarea perspectivei de a se declanșa o gravă criză de apă. Și trebuie să avem în vedere că criza de apă este mai greu de prevenit și de suportat decît criza energetică, întrucît criza de apă amenință însăși existența viețuitoarelor și plantelor, a oamenilor. Întreruperea aprovizionării cu energie electrică sau cu hidrocarburi poate provoca oprirea unor procese tehnologice, cu pagube importante, dar recuperabile, în timp ce întreruperea aprovizionării cu apă mai mult de cîteva

zile duce la compromiterea unor recolte întregi, la pieirea animalelor și la periclitatea vieții omenești! Devenind un element rar și reprezentînd un factor indispensabil vieții economico-sociale concepția despre apă trebuie să fie regîndită, apa să fie evaluată corect și utilizată cu maximă economie, iar calitatea ei respectată, conservată, îmbunătățită. Cunoașterea mecanismului circuitului apei în sol și în atmosferă se impune cu stringență în scopul conștientizării tuturor factorilor de decizie, a tuturor cetățenilor asupra necesității utilizării raționale și conservării calității acestui neprețuit element vital.

În sfîrșit, ne vom mai referi pe scurt la un al treilea element al naturii — care deși intră în unele calcule economice nu este considerat cu atenția dictată de necesitățile imediate și de perspectivă — **solul**. Pe plan mondial se întreprind studii ce demonstrează fenomene îngrijorătoare de deteriorare și restrîngere a terenurilor agricole și silvice. Tendința de generalizare a industrializării agriculturii introduce elemente sintetice neasimilabile de către ciclurile naturale — îngrășăminte chimice, insecticide, ierbicide — care modifică compoziția chimică și distrug stratul subțire de sol fertil — humusul. Calculele demonstrează că perioada necesară pentru formarea unui strat de 1 cm de humus este de circa 400 de ani, iar spălarea elementelor vii din humus și distrugerea fertilității sale se poate produce într-un timp scurt fie prin irigații iraționale concepute și exploatate, fie prin utilizarea necorespunzătoare a fertilizanților și altor substanțe chimice, fără a mai vorbi de efectele poluării industriale. Pe de altă parte, criza alimentară ce se resimte în multe țări ale lumii amenință să se extindă și datorită restrîngerii suprafețelor agricole și silvice, ca urmare a defrișării iraționale a pădurilor și accelerării eroziunii solului, extinderii zonelor urbane, a construcțiilor de drumuri, căi ferate, rețele energetice etc. Procesul de industrializare excesivă a agriculturii face ca raportul dintre consumul de energie fosilă utilizată în agricultură și producția de bioenergie să devină negativ, ceea ce nu numai că duce la scăderea eficienței economice a producției agricole, ci subminează însuși potențialul biologic al solului.

Multiplele avertismente date de cercetătorii din domeniul ecologiei, datele ce relevă situații de criză în care se află echilibrele naturii constituite de-a lungul milenilor; nu trebuie nici decum dramatizate, ci înțelese și apreciate cu tot realismul și responsabilitatea întrucît numai în felul acesta ar putea fi preîntîmpinate evenimentele cu adevărat dramatice care pot interveni dacă se continuă tendințele actuale.

Utilizarea abuzivă a resurselor naturii, tendința de a le degrada ori distruge, creșterea lineară și adîncirea decalajelor economice dintre state concomitent cu accelerarea cursei înarmărilor atomice sînt printre principalele cauze ale destabilizării mondiale actuale. Așa cum se arată într-un document pregătit pentru Conferința P.N.U.E. de la Stockholm, nu există decît două posibilități: a fi ori a nu fi, a încerca să construim o societate suportabilă sau a face să sărim în aer și să dispărem, noi toți, inclusiv tot ceea ce este viu.

Noi criterii de evaluare

O **SOCIETATE** suportabilă, care să se dezvolte de așa manieră încît să nu perturbe ciclurile mediului ambiant, și în care oamenii să trăiască în pace și să se bucure în mod echitabil de resursele Terrei constituie o năzuință pe deplin justificată. Să nu ne facem însă iluzii: realizarea acestei năzuințe impune acțiuni energice, corelate, ale tuturor popoarelor, implicînd modificarea modului de a produce și consuma, modificarea a însuși sistemului de valori. Deși poate într-un ritm mai încet decît ar fi necesar, totuși se observă faptul că parcurgem o perioadă de reconsiderare a valorilor, de abandonare a teoriilor societății de consum și celor derivate ori asemănătoare cu acestea, o orientare către conturarea criteriilor de fărînire a unei lumi mai raționale.

*) Prima parte a acestui studiu a fost publicată în nr. 27 de vîneri 3 iulie 1982.

Fără a avea pretenția unei prezentări exhaustive a problemei, ne permitem unele reflecții referitoare la sistemul de valori. În primul rând apare necesitatea discernerii, delimitării și ierarhizării nevoilor: de importanță vitală, de importanță specială, specifică, de prestigiu, interne și externe, prezente și viitoare, reale și imaginare etc.

Definirea clară a scării ierarhice a nevoilor este stringent necesară pentru practica socială. Neluarea în considerare a unor criterii obiective a condus la un adevărat mimetism al dezvoltării economico-sociale. În acest sens este grăitor exemplul unor țări în curs de dezvoltare din Africa ce și-au orientat dezvoltarea economică cu preponderență spre nevoile externe și au neglijat satisfacerea nevoilor vitale ale popoarelor respective, devenind deosebit de vulnerabile față de modificările de pe piața externă. Monocultura s-a dovedit a fi ruinătoare pentru aceste state care au devenit dependente de importurile de produse alimentare de bază necesare populației lor. Dar nu numai criteriile noi de evaluare sînt necesare, ci și noi instrumente de apreciere și de conturare a lor din perspectiva considerentelor de mediu ambiant; este necesară o riguroasă ierarhizare a nevoilor sociale la nivel local, național și internațional.

Percepția eronată a mediului ambiant ca izvor inepuizabil de resurse a acreditat preocuparea excesivă de smulgere a unor cantități din ce în ce mai mari din natură. Modelul creșterii liniare neîntrerupte extrapola datele trecutului și alimenta speranța obținerii unor cantități mereu sporite de resurse din natură fără să țină seama de caracterul limitat al acestora. Nu s-au avut în vedere nici dimensiunile reale ale nevoilor umane, gradul de saturație și ordinea de prioritate a nevoilor.

Nevoile vitale — alimentare, de îmbrăcăminte și adăpost pot fi științific evaluate prin luarea în considerare a condițiilor geografice, de climă, nivel de dezvoltare economico-socială, și culturală, de tradiții etc. Aceste nevoi vitale sînt acoperite cu bunuri de larg consum ce se utilizează cu cea mai mare frecvență implicînd aprovizionarea continuă și cu cantități importante. Aceasta face rațională producerea lor în zone cît mai apropiate de consumatori. Neacoperirea din surse interne a nevoilor vitale cu bunurile respective expune la dependențe externe ce pot fi deosebit de primejdioase în condiții de incertitudine, instabilitate și perturbări la nivel mondial. Amintim cazul Angliei — țară intens industrializată care, înainte de cel de al doilea război mondial, depindea în proporție de 80% de alimentele importate de peste mări și care, învățînd din lecția dură a războiului, a făcut eforturi deosebite pentru dezvoltarea bazei proprii de aprovizionare cu alimente, prin intensificarea agriculturii, ajungînd aproape să inverseze proporțiile. De asemenea, criza energetică a impus reorientarea politicilor energetice ale statelor dependente de importurile petroliere și adoptarea unor politici de economisire, de renunțare la industriile mari consumatoare de energie — chiar cu prețul unor mari dificultăți.

Reevaluarea condiției omului, înțelegerea tuturor implicațiilor ce decurg din situația sa de element al naturii este imperios necesară pentru realizarea unei judicioase ierarhizări a nevoilor sociale. Din această perspectivă privesc — atmosfera și apa apar ca materii prime ale vieții de stringență și acută primă necesitate pentru orice activitate economico-socială. Implicațiile pe care le au și le vor avea componentele naturii — atmosfera, apa, solul — pentru întreaga devenire a personalității umane, pentru dezvoltarea economico-socială a statelor sînt percepute încă în mod limitat și incorect apreciate. Dubla calitate de consumatori și de factori poluanți pe care o întruiesc oamenii și unitățile industriale, agricole, de servicii etc. impun o mai mare rigoare în evaluarea comportamentului față de aceste neprețuite resurse ale naturii, de existența și calitatea cărora depinde însăși propășirea societății. Insistăm, încă și încă o dată, asupra necesității imperioase de a considera ca o componentă a strategiei aprovizionării cu produsele necesare satisfacerii cerințelor de bază, vitale, ale omenirii problemele păstrării compoziției curate a atmosferei, cele ale aprovizionării cu apă de calitate corespunzătoare, precum și problemele menținerii unei proporții corecte între suprafețele împădurite și cele cultivate cu vegetale sau avînd alte utilizări, întrucît primele sînt adevărate fabrici de oxigen.

Dinamica nevoilor și exigențele adaptării strategiilor

CU TOATE CĂ pot fi acoperite cu o gamă extrem de diversă de produse, delimitarea exactă — dimensională și calitativă a nevoilor vitale este imperios necesară pentru proiectarea structurilor economice la nivel local, zonal și național. Corelarea dimensiunii forțelor de producție cu evoluția cantitativă și calitativă a nevoilor vitale pe care le numim și nevoi strategice prezintă o importanță hotărîtoare pentru dezvoltarea econo-

mico-socială a oricărei țări și pentru menținerea independenței economice.

Nevoile speciale, specifice au apărut pe parcursul evoluției istorice imediat după satisfacerea cerințelor stringente, vitale, înscriindu-se în domeniile instruirii, culturii, științei și tehnicii recreerii etc. În strategiile de dezvoltare, satisfacerea acestor nevoi prezintă particularitatea de a-și schimba ordinea de prioritate în funcție de stadiul de evoluție economico-socială a fiecărei țări. În stadiile de dezvoltare avansate unele din nevoile speciale se înscriu chiar în categoria anterioară ca ordine de prioritate.

Pentru unele țări în curs de dezvoltare prioritatea o deține alfabetizarea, pentru altele școlarizarea la nivel mediu, în timp ce pentru țările cu un stadiu ceva mai înaintat asigurarea independenței în privința cadrelor științifice și tehnice. Nevoile speciale, specifice diferă și în cadrul aceluiași stat în funcție de o multitudine de criterii sociale, de vîrstă, de temperament, de preocupări, de gusturi etc. În statele cu nivel înalt de dezvoltare satisfacerea acestor categorii de nevoi a impulsat creșterea și a diversificat în mare măsură nomenclatorul de produse și servicii. Dezvoltarea producției de bunuri și servicii într-o gamă cît mai amplă pentru satisfacerea mării diversități de nevoi specifice și speciale reprezintă o necesitate obiectivă. În această privință este necesară o corectă delimitare și ierarhizare a satisfacerii acestor nevoi, în funcție de potențialul productiv și de resurse materiale și umane de care dispune fiecare țară, de stadiul de evoluție istorică, de tradițiile culturale proprii. De asemenea, este necesar să se țină seama de faptul că aceste nevoi pot fi satisfăcute odată pentru o perioadă mai mare de timp, că satisfacerea lor cu un anumit produs sau gamă de produse nu poate fi repetată la infinit ci că se impune schimbarea genului sau a gamei de produse. Spre pildă, nevoia de informare satisfăcută cu mijloace audio-vizuale radio-magnetofon, casetofon este acoperită, pentru o anumită perioadă de timp, cu aceste produse, același lucru în ceea ce privește televiziunea — nevoia este acoperită pe perioadă de durată a produsului. În acest domeniu apariția unei noi nevoi este influențată de apariția de tipuri perfecționate, în culori, cu casetă etc. Luarea în calcul a acestor particularități este strict necesară pentru proiectarea industriei producătoare de asemenea bunuri în funcție de dimensiunea pieței interne — numărul de familii — și de perspectivele pieței mondiale. Ținînd seama de tendințele de mimetism ce se manifestă pe plan mondial — tot mai multe țări produc același gen de bunuri astfel că piața potențială solvabilă tinde să fie satisfăcută — dimensionarea și redimensionarea corectă, realistă a capacităților producătoare de asemenea bunuri este stringență. Dezvoltarea producției de bunuri, și nu numai din această categorie, impune minuțioase studii prospective și formarea reflexului de adaptare rapidă la schimbările ce se succed într-un ritm alert în aceste domenii.

O altă categorie de nevoi o reprezintă cele impuse de prestigiu. Acestea survin abia după satisfacerea celorlalte două feluri de nevoi — deci sînt resimțite de categorii sociale restrînse din cadrul oricărei țări. Ele sînt determinate de potențialul economic diferit al indivizilor și păturilor sociale. Sînt relativ mai mult extinse în statele cu nivel înalt de dezvoltare economică și pentru satisfacerea lor sînt necesare bunuri de calitate cu totul deosebită, de tehnicitate și rafinament special, exotice, rare. Satisfacerea acestor nevoi a fost exacerbată în societatea de consum, ceea ce a dus la goana după acumularea unor cantități de bunuri care în cea mai mare măsură nici nu sînt consumate, la tendința de gigantism, de risipă a resurselor. Acestea antrenează consumuri mari de energie și materii prime, fiind surse de poluare a mediului înconjurător. Se disting față de bunurile necesare satisfacerii nevoilor anterior enumerate, printr-o perisabilitate mai mare determinată de fluctuațiile bruște ale modelelor, ceea ce impune ca proiectarea producțiilor de asemenea bunuri expuse fluctuațiilor frecvente ale modelului să fie precedată de studii de piață și de evaluarea atentă a multiplelor riscuri conjuncturale, agravate în perioadele de instabilitate și stagnare economică.

Încheiem această pledoarie pentru luarea în considerare a faptului că cele două componente — dezvoltarea și mediul — nu sînt decît fațetele aceleiași medalii printr-o reflecție care se cere aprofundată din cît mai diverse unghiuri de vedere. Un asemenea unghi relevă că se impune elaborarea nu a unor strategii de adaptare la situațiile de criză economică și a mediului înconjurător — ceace de fapt, pe termen lung, constituie doar un paleativ — ci, a strategiilor de creare a unor situații adecvate cerințelor reale ale omenirii și exigențelor legităților naturii.

Maria D. POPESCU

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

AMPLOAREA și persistența unor fenomene negative în economia capitalistă a țărilor dezvoltate (mai ales șomajul în creștere, accentuarea dificultăților în desfacerea mărfurilor și deformările provocate de inflația galopantă etc.) i-au determinat pe economiștii burghezi să-și sporească preocupările teoretice referitoare la dezechilibrele economice și posibilitatea atenuării lor prin măsuri adecvate de politică economică. Atenția lor s-a concentrat asupra cercetărilor operaționale (analiza relațiilor funcționale pe termen scurt), dar în același timp ei au fost nevoiți să se refere, într-o măsură mai mare sau mai mică, și la unele probleme de cercetare economică fundamentală, invocând, fie ca argument în favoarea lor, fie ca țintă de atac, marile sisteme anterioare de gândire economică burgheză, mai ales teoria microeconomică „neoclasică” (subiectivist-marginalistă) și teoria macroeconomică keynesistă.

Unele ambiguități și contradicții care însoțesc aceste luări de poziție, dar mai ales nepotrivirea dintre afirmările teoretice declarate de diverși cercetători și sursele lor reale de inspirație au alimentat numeroase controverse și polemici în literatura economică burgheză contemporană,¹⁾ obligându-i pe cei care cunosc cele două sisteme teoretice burgheze succesive și, sub anumite aspecte, opuse, să procedeze la anumite delimitări și precizări menite să ofere o perspectivă mai clară asupra cercetării fundamentale și operaționale a dezechilibrelor din economia capitalistă contemporană. Pe această linie de preocupări se înscrie și lucrarea economistului francez Alain Barrère, profesor la Universitatea din Paris, intitulată „Dezechilibre economice și contrarevoluție keynesistă”.²⁾ În această carte, autorul își propune să examineze modul cum sînt explicate dezechilibrele din economia capitalistă, pe de o parte de către noul curent de gândire inițiat de americanii R. W. Clower (1965, 1967, 1975) și A. Leijonhufvud (1968, 1975), iar pe de altă parte, de către japonezul Michio Morishima (1977), inclusiv de adepții francezi ai primului curent (J. P. Bénassy, E. Malinvaud etc.).

Depășind analiza operațională și sprijinindu-se pe unele concluzii rezultate din cercetarea fundamentală, A. Barrère semnalează incompatibilitatea teoretică din-

DEZECHILIBRELE ECONOMIEI CAPITALISTE ȘI INSTRUMENTARUL PENTRU INVESTIGAREA LOR (I)

tre keynesism și acceptarea, fie și parțială, a „legii Say” (pretenția că, în condițiile capitalismului, oferta și-ar crea în mod instataneu și automat o cerere adecvată) și a „legii Walras” (pretenția că piața concurențială ar putea duce la echilibrarea cererii și a ofertei și deci la realizarea unui echilibru economic general). Această incompatibilitate, subliniază A. B., rezultă din faptul că sistemul teoretic keynesist are ca idee centrală recunoașterea insuficienței cererii efective în raport cu oferta de mărfuri de pe piața capitalistă, ceea ce înseamnă, implicit, recunoașterea caracterului inevitabil al dezechilibrelor din economia bazată pe „libera inițiativă”. În consecință, în măsura în care noul curent burghez de gândire economică preocupat de teoria dezechilibrelor menține în demonstrațiile făcute componentele de bază ale teoriei economice „neoclasice” (indeosebi a lui L. Walras), A. Barrère apreciază că acesta nu poate fi considerat un curent de gândire nekeynesist, cum se autocaracterizează adepții lui, ci mai degrabă un curent neolrasian.

Să urmărim, dar, detalii în acest sens. După cum este cunoscut, datorită unor cauze care țin de natura și structura economiei capitaliste, dezechilibrele au fost un însoțitor permanent al acesteia. În ultimul secol s-a accentuat necontenit amploarea și intensitatea lor, iar în ultimele două decenii din perioada postbelică ele s-au agravat și mai mult ca efect cumulativ al interdependențelor crescînde a proceselor economice care au loc la scară micro-, macro- și mondoeconomică.

Cu toate acestea, timp de peste un secol și jumătate, de la apariția lucrării lui Adam Smith „Avuția națiunilor” (1776) și pînă în deceniul al 4-lea al secolului al XX-lea, gînditorii burghezi au ignorat sau au minimalizat această problemă; opiniile altor economiști care s-au referit la ea, fie au denunțat consecințele sociale nefaste ale dezechilibrelor din economia burgheză (socialiștii utopici, economiștii mic-burghezi și radicali), fie au elaborat un instrumentar analitic minuțios pentru explicarea lor științifică (marxismul).

În tot decursul acestui timp, gîndirea economică burgheză a fost dominată de mitul funcționării automate sau al autoechilibrării economiei capitaliste prin intermediul pieței concurențiale, pe baza semnalelor date de mișcarea prețurilor. În funcție de specificul diferitelor etape din istoria capitalismului și de starea generală a teoriei economice burgheze, acest mit a fost prezentat în decursul timpului fie sub forma unei pretense „mîini invizibile” (A. Smith) care ar reuși să armonizeze ansamblul economiei capitaliste prin simpla urmărire a interesului privat de către agenții economiei luați în parte, fie sub forma „legii debușelor” (J. B. Say) sau a teoriei echilibrului economic general (L. Walras).

Au existat și economiști burghezi care au recunoscut parțial și temporar dezechilibrele din economia capitalistă, mai ales în legătură cu caracterul ciclic al acesteia. Unii dintre aceștia au explicat dezechilibrele din capitalism prin factori întâmplători, de natură extraeconomică (W. St. Jevons) sau în legătură cu circulația monetară și creditul (K. Wicksell). Alții au intuit legătura dezechilibrelor economice cu mecanismul de ansamblu al economiei capitaliste (C. Juglar), au încercat o cercetare empirică (W. C. Mitchell), fără să reușească însă să impună pe plan teoretic abandonarea mitului autoechilibrării economiei capitaliste.

Foarte puțini dintre economiștii burghezi au cunoscut și au luat în considerare contribuția lui K. Marx la analiza dezechilibrelor din capitalism și a caracterului ciclic al acesteia. Este vorba în special de J. A. Schumpeter (1912, 1939) și de H. Smith (1937). Ignorarea contribuției substanțiale a lui K. Marx la analiza dezvoltării anarhice și inegale a capita-

lizat de un colectiv de cadre didactice și specialiști în domeniul științelor sociale: C. Roșca, E. Kerekes, A. Rotaru, I. Dănăiață, G. Ș. Drăgoi, D. Purdea, G. Dragomir, G. Mocanu, M. Cojocaru, C. Belu — reprezintă în fapt o lucrare de ergonomie industrială. În cele patru părți ale volumului — elemente de ergonomie; organizarea ergonomică a muncii; măsurarea și normarea muncii; economia forței de muncă — autorii și-au propus să realizeze deopotrivă o introducere în universul conceptual și metodologic propriu științei ergonomice și o analiză de fond a diferitelor activități din industrie. Reține atenția, în acest sens, preocuparea constantă a autorilor pentru a evidenția aspectele aplicative ale ergonomiei, posibilitățile largi de aplicare a cunoștințelor din acest

domeniu în organizarea muncii. În consens cu statutul său de manual universitar, volumul se adresează în principal studenților: studenților economiști dar și celor din sfera altor științe sociale, precum și viitorilor ingineri. Prin actualitatea problemelor prezentate cîmpul de referință al cărții este însă cu mult mai larg, în raza sa de cuprindere fiind incluse cadre din proiectare, factori de decizie din economie etc.

Planificare și proporționalitate

● Există unii autori, susține V. Dunaeva în articolul „Legea dezvoltării planice și proporționale” publicat în numărul 4/1982 al revistei „IKONOMIČESKA MISL” care consideră că cele două atribute: planic și,

respectiv, proporțional, corespund unor legi diferite. În această optică, remarcă V. D., ar exista o lege a planificării, specifică socialismului și o lege a proporționalității, lege care acționează în toate modurile de producție. Deși o astfel de disociere este greșită, arată V.D., totuși argumentele invocate de autorii respectivi aduc în atenție un fapt real și anume că modul de acțiune al legii dezvoltării planice, proporționale în condițiile stadiului actual al dezvoltării economiei socialiste vădește o serie de particularități. Astfel, dacă în perioada dezvoltării extensive proporționalitatea economiei se realiza, în principal, prin investiții centralizate, asigurarea proporționalității economiei în condițiile actuale și, probabil, în viitor va trebui să se abțină și prin acțiunea unor factori

● „Economia și organizarea ergonomică a muncii” — volum recent tipărit la EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ rea-

lismului, respectiv a dezechilibrelor și crizelor economice din istoria lui — de către majoritatea covârșitoare a economiștilor burghezi, a fost unul dintre factorii care au întirziat considerabil conștientizarea economiștilor burghezi în ce privește originea reală și implicațiile imediate și pe termen lung ale dezechilibrelor care însoțesc economia capitalistă.

Enumerând diferite opinii despre crizele economice din capitalism, J. A. Schumpeter precizează că l-a lăsat la urmă pe K. Marx numai din comoditate și, subliniind avantajul de fond al acestuia, scrie că „După dreptate, el ar fi trebuit să fie trecut pe primul loc, deoarece Marx a identificat ciclurile, mai mult decât oricare alt economist, cu procesul de producție și de funcționare a fabricilor și a utilajelor suplimentare.”³⁾

În condițiile care au urmat puternicei crize economice de supraproducție din anii 1929—1933, mitul echilibrării automate a economiei capitaliste a fost respins de către J. M. Keynes (1936) cu argumente demne de luat în seamă, chiar dacă au fost însoțite și de unele neclarități și concluzii discutabile, chiar dacă însăși autorul lor continua să ignore prioritatea istorică și superioritatea metodologică și teoretică a lui K. Marx în aceste probleme ca și în numeroase alte domenii ale economiei politice a capitalismului. „Defectele principale ale economiei societății în care trăim — scria J. M. Keynes în anul 1936 — sînt incapacitatea ei de a asigura folosirea deplină a mîinii de lucru și repartizarea arbitrară și inechitabilă a averii și veniturilor.”⁴⁾ Prin aceasta, J. M. Keynes atrăgea atenția confrăților săi burghezi asupra unor dezechilibre reale inerente economiei capitaliste, care decurgeau din structura acesteia și nu erau rezultatul unor accidente de funcționare, cum credeau unii dintre ei. J. M. Keynes a înțeles că dezechilibrele din economia capitalistă nu erau simple dereglări în oscilația cererii și a ofertei, că ele nu puteau fi înțelese dacă investigațiile se limitau numai la sfera circulației de mărfuri și a consumului. În consecință, Keynes a orientat cercetarea ciclicității acesteia, inclusiv a crizelor economice și deci a dezechilibrelor din economia capitalistă, spre condițiile în care se desfășura producția în

această societate, chiar dacă și el avea i'uzia că era vorba de condițiile producției în general, valabile oriunde și întotdeauna. „Cel mai corect este, cred — aprecia J. M. Keynes —, să privim ciclul economic ca un fenomen cauzat de o modificare ciclică a eficienței marginale a capitalului, deși complicat și adeseori agravat de modificări conexe ale celorlalte variabile importante din perioadele scurte ale sistemului economic.”⁵⁾

În condițiile creșterii rapide a economiei capitaliste puternic industrializate din perioada postbelică, ca urmare a amplificării capitalismului monopolist de stat și a expansiunii externe a acestora se diminuează interesul economiștilor burghezi pentru problemele ciclicității economiei capitaliste, dezechilibrelor și crizelor. Totodată se fac o serie de încercări de repunere în drepturi, fie și parțială, a vechiului mit al funcției echilibrante a pieței concurențiale, atît la scară macroeconomică, cît și la scară monoeconomică, în domeniul relațiilor economice internaționale. Astfel, în cunoscutul manual studentesc internațional al lui P. A. Samuelson intitulat „Economics” (prima ediție în anul 1948, iar ediția a IX-a în anul 1973) se recunoaște că în practică nu există concurență perfectă, economia nordamericană este caracterizată ca o „economie mixtă” în care „controlul economic este exercitat atît de instituții publice cît și de instituții private”, ca o economie a „liberei întreprinderi private”, dar, în același timp, se susține că principalul mecanism care asigură funcționarea acesteia ar fi tot piața concurențială cu pretensele ei elemente echilibrante (semnalele date de mișcarea prețurilor, respectiv permanente comparații dintre cererea și oferta de mărfuri). „Simpla funcționare a acestei economii — scrie P. A. Samuelson — este o dovadă convingătoare a faptului că un sistem concurențial al piețelor și prețurilor — oricare ar fi acesta și oricît de imperfect ar putea să funcționeze — nu este un sistem de haos și anarhie. Există în cadrul lui o anumită ordine și ordine. El funcționează.”⁶⁾

Fără îndoială că sistemul funcționează. Dar, dacă funcționarea lui este examinată pe termen lung, de cîteva decenii, se poate constata cu ușurință că dezechilibrele care păreau a fi stăpînite de in-

tervenția statului burghez în economie în primele decenii ale perioadei postbelice au început să se accentueze din nou spre sfîrșitul deceniului al 7-lea, iar în decursul deceniului al 8-lea al secolului nostru au îmbrăcat forme acute și diverse de crize (ciclice și neciclice, la scară națională și internațională), culminînd cu crizele financiar-valutare și criza vechii ordini economice internaționale, însoțite de creșterea masivă a șomajului și inflației. Toate acestea au readus în atenția a numeroși specialiști burghezi problema dezechilibrelor și a crizelor economice, precum și precizarea poziției lor față de principalele sisteme actuale de gîndire economică burgheză, îndeosebi teoria „neoclastică”, axată pe ipoteza echilibrului economic general și teoria keynesistă, axată pe analiza dezechilibrelor din economia capitalistă, mai ales a șomajului și a crizelor economice.

În ciuda numeroaselor controverse la care a dat naștere și a unor contestări mai mult sau mai puțin convingătoare din partea unor economiști burghezi contemporani (îndeosebi de orientare neoliberală), keynesismul s-a ocurat de o largă audiență în lumea burgheză, ocupînd locul central în manualele oficiale de economie politică și constituind un punct de referință curent și cu autoritate pentru specialiștii burghezi care se preocupau de problema controlului „public” asupra economiei, respectiv de măsurile prin care statul burghez ar fi putut atenua sau stăpîni dezechilibrele din economia capitalistă la scară națională.

prof. dr. Sultana SUTĂ-SELEJAN

³⁾ De ex.: Controverses sur le système keynesien, Economica, Paris, 1976; Michio Morishima: Walras, Economics, Cambridge University Press, 1977

⁴⁾ Alain Barrère: Déséquilibres économiques et contre-révolution keynésienne, Keynes: seconde lecture, Economica, Paris, 1978, V—IX + 300 pag

⁵⁾ J. A. Schumpeter: History of Economic Analysis. G. Allen and Unwin Ltd., London, Oxford University Press, Sixth Printing, 1967, p. 113

⁶⁾ J. M. Keynes: Teoria generală a folosirii mîinii de lucru, a dobinzilor și a banilor, Ed. științifică, București, 1970, p. 375

⁷⁾ Idem, p. 319
⁸⁾ P. A. Samuelson: Economics 8th Edition, International Student Edition, Mc. Graw-Hill Book Company, New York, 1970, p. 37—38

noi. Este vorba, după cum arată autoarea, de cerința asigurării rentabilității întreprinderilor economice și a adaptării activității acestor unități în mai mare măsură la solicitările pieței interne și externe; o influență deosebită asupra structurii economice și a proporționalității dintre diverse ramuri și sectoare o au restricțiile în domeniul energiei și al materiilor prime.

Orientare spre studii fenomenelor economice

● A conduce înseamnă a prevedea — iată, potrivit opiniei lui Eric Lecourt, formulată în articolul „Economistes d'entreprise: de la conjuncture aux prevision de vente” publicat în numărul din 17 iunie a.c. al revistei „L'USINE NOUVELLE”, care ar fi climatul în care își desfășoară activitatea economistul de întreprindere. Dacă nu cu mult timp în urmă astfel de specialiști prestau adeseori activități cu un profil preponderent documentar, — desigur, nici, acestea lipsite de importanță — în prezent economiștii de întreprindere sînt chemați să contribuie cu soluții, cu idei la elaborarea strategiei comerciale a fiecărei unități. În mod firesc și domeniile supuse analizei sînt altele. Potrivit opiniei formulate de E.L., economistul de întreprindere este angajat tot mai puternic în analiza mediului economic — intern și extern. El este solicitat să întocmească scenarii ale pieței și prognoze pe termen lung. Folosind mijloace de investigație moderne economistul din întreprindere se orientează spre studii fenomenelor economice de nivel macroeconomic urmărind să deducă posibilele in-

fluențe asupra întreprinderii în care lucrează. Un alt domeniu în care se face simțită tot mai mult prezența economistului de întreprindere sînt studiile tehnico-economice, atît în ce privește asimilarea de produse noi cît și urmărirea permanentă a comportării produselor fabricate la beneficiari.

Aspectele militare ale folosirii spațiului cosmic

● Seria lucrărilor elaborate sub egida Institutului internațional de cercetări pentru problemele păcii (S.I.P.R.I.) este îmbogățită prin recenta apariție „Outer space — a new dimension of the arms race” consacrată aspectelor militare ale folosirii spațiului cosmic. Autorul, Bhupendra Jasani, procedează la o abordare complexă, din un-

ghiuri diverse, a implicațiilor utilizării spațiului cosmic în scopuri militare. Sînt astfel investigate efectele tehnologiilor spațiale asupra raportului de forțe dintre marile puteri militare, efectele previzibile asupra mediului ambiant. Alte capitole de carte sînt consacrate identificării posibilităților implicații în planul strategiilor militare ale extinderii cursei înarmărilor în spațiul extraterestru, autorul analizînd, deopotrivă, și efectele acestor noi tipuri de arme asupra economiilor țărilor care le produc, asupra unor factori ai dezvoltării comunității mondiale: resurse energetice și de materii prime, domeniul informațional etc.

FIȘE

Încheierea sesiunii speciale a O. N. U.

Dezarmarea, o problemă care încă își așteaptă rezolvarea

INCHEIEREA la New York a celei de a doua sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării a demonstrat încă o dată, prin dezbaterile și negocierile intense pe care le-a prilejuit, prin deliberările finale și prin aprecierile referitoare la documentul final — sub așteptările popoarelor — faptul că dezarmarea rămâne în continuare o problemă deschisă, mai acută decât oricând. Așa cum s-a văzut, odată mai mult, rezolvarea ei reclama eforturi sporite și voință politică din partea tuturor statelor lumii pentru rezolvarea ei, pentru pacea omenirii.

S-a încheiat, așadar, o reuniune care a deschis de fapt o nouă etapă în preocupările pentru stăvilirea cursei înarmărilor, reuniune care a atras atenția, printre altele, asupra faptului că nu toate centrele de decizie din lume sînt convinse de necesitatea realizării acestui deziderat, că eforturile de pînă acum nu au fost nici pe departe suficiente și că opinia publică are și trebuie să aibă în continuare un cuvînt greu de spus în fața pericolului autodistrugerii planetei.

Raportul adoptat în finalul sesiunii, cuprinzînd măsurile necesare pentru continuarea negocierilor în vederea definitivării Programului global de dezarmare, a dat însă dimensiunea preocupărilor omenirii față de această problemă în cadrul în care trebuie acționat. Hotărînd ca proiectul de program să fie înaintat Comitetului de dezarmare de la Geneva pentru finalizarea negocierilor și în vederea convocării unei noi sesiuni speciale consacrată dezarmării, în mod semnificativ raportul a reafirmat validitatea documentului final al primei sesiuni pe probleme ale dezarmării subliniind totodată necesitatea întăririi rolului central al Organizației Națiunilor Unite în domeniul negocierilor vizînd realizarea dezarmării. Este de asemenea pozitiv acceptul statelor participante privind necesitatea creșterii eficienței Comitetului de dezarmare ca unic organism multilateral de negocieri, precum și hotărîrea statelor membre ale O.N.U. de a continua să acționeze în vederea urgentării concluziilor negocierilor pentru adoptarea programului global de dezarmare. Acest program ar urma, astfel, să cuprindă toate măsurile prin care dezarmarea generală și completă, sub un control internațional efectiv, să devină o realitate viabilă în lumea noastră. Este de așteptat, deci, ca cea de-a 38-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. din 1983 să constituie o etapă cu rezultate mai concrete în definirea rolului și eficienței Comitetului de dezarmare în activitatea pe care acesta este îndrituit să o desfășoare.

Imperativele unor eforturi deosebite în vederea dezarmării sînt justificate și accentuate — după cum se arată în raport — de o serie de fenomene care nu mai pot fi trecute cu vederea sau tratate superficial. În primul rînd, faptul că pe plan internațional asistăm la înmulțirea cazurilor de recurgere la forță sau la amenințarea cu forța, de intervenții armate, ocupări și anexări teritoriale, de amestec în treburile interne ale statelor, de negare a dreptului lor inalienabil la independență, într-un cuvînt că asistăm la intensificarea stărilor de tensiune și confruntare de natură să afecteze negativ negocierile privind oprirea cursei înarmărilor sau, invers privit, că aceste fenomene sînt agravate de însăși lipsa oricărui progres real în direcția dezarmării.

În al doilea rînd, în raport se relevă, pe drept cuvînt, legătura dintre cheltuielile militare și posibilitățile de dezvoltare socio-economică în condițiile în care, sporirea la 600—650 miliarde dolari pe an a cheltuielilor militare în prezent și dezvoltarea — în special de către statele cu cele mai mari arsenale — a noi tipuri și sisteme de arme, deturneză imense resurse materiale și umane de la destinația lor firească — rezolvarea problemelor sociale și economice grave care confruntă țările lumii și în special țările cele mai sărace.

Este, așadar, explicabilă și totodată îmbucurătoare — deși încă nu la nivelul dorit — activizarea opiniei publice, a popoarelor de pretutindeni, în dezbaterile problemelor care au făcut obiectul actualei Sesiuni speciale a Adunării Generale. Sînt edificatoare în acest sens uriașele demonstrații și marșuri ale păcii care au avut loc în ultimul timp în întreaga lume,

prin care participanții și-au exprimat profunda îngrijorare în fața marilor primejdii care amenință omenirea. Oameni de știință, organizații guvernamentale și neguvernamentale, diferite mișcări și instituții științifice și-au pus semnătura pe apelurile pentru pace sau și-au trimis delegați la New York pentru a exprima voința lor de pace, pentru oprirea cursei înarmărilor. De aceea, lansarea campaniei pentru dezarmare sub egida Națiunilor Unite constituie o realizare de seamă în eforturile de conștientizare a opiniei publice asupra rolului său în ce privește încetarea escaladării cursei înarmărilor.

Este pentru țara noastră un motiv de justificată mîndrie largă apreciere de care s-a bucurat din partea delegațiilor participante la Sesiune, contribuția României la definirea obiectivelor campaniei mondiale pentru dezarmare. De altfel, trebuie relevat că în documentul final adoptat de sesiune se regăsește la loc central poziția și propunerile prezentate de România și care alcătuiesc un program cuprinzător, realist și constructiv, menit să asigure înfăptuirea dezarmării. Atît în dezbaterile generale, cît și în grupurile de lucru, poziția și propunerile țării noastre, prezentate din imputernicirea președintelui Nicolae Ceaușescu și pe baza mandatului încredințat de Marea Adunare Națională, cuvîntul celor 18 milioane de cetățeni ai României, exprimat în vibrantul Apel adresat sesiunii, au fost primite cu deosebit interes în rîndul participanților — mărturie grăitoare a faptului că aceste propuneri, aceste poziții corespund intereselor și năzuințelor popoarelor, forțelor progresiste ale lumii.

Exprimînd regretul delegației române că Sesiunea specială nu și-a atins principalul obiectiv — finalizarea și adoptarea unui program global de dezarmare — delegația țării noastre a reafirmat în încheierea lucrărilor sesiunii poziția fermă a României în favoarea negocierilor în cadrul unui proces susținut de înfăptuire a dezarmării, care să ducă în cele din urmă la dezarmarea generală și completă. Cele 17 propuneri prezentate de țara noastră în cadrul Sesiunii speciale — și care reprezintă un program cuprinzător și unitar de acțiune vizînd soluționarea radicală a problemelor dezarmării — alături de propunerile constructive făcute de alte țări, în special mici și mijlocii, constituie un exemplu elocvent al preocupărilor concrete pentru a se ajunge la formularea unui cadru general acceptabil. Neatingerea scopului propus, neajungerea la rezultate concrete justifică de aceea dezamăgirea opiniei publice mondiale doritoare de pace față de modul în care a fost tratată problema dezarmării în raport cu situația internațională actuală.

Convinsă de necesitatea continuării și creșterii eforturilor în această direcție și consecventă în politica sa de pace, România și-a exprimat încă o dată hotărîrea de a acționa, alături de celelalte țări, pentru traducerea în viață a obiectivelor și priorităților conținute în documentul final al primei Sesiuni speciale consacrată dezarmării, pentru întărirea rolului central al Națiunilor Unite în acest domeniu. Exprimînd dorința de pace a întregului nostru popor — oglindită în considerațiile și propunerile Marii Adunări Naționale, ale președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, difuzate ca document oficial al Sesiunii, în Apelul adresat Sesiunii — delegația română a reiterat în înaltul forum faptul că pentru realizarea acestor obiective se impun cu prioritate oprirea producției de arme nucleare, trecerea la reducerea treptată a stocurilor existente, pînă la lichidarea lor completă, interzicerea definitivă a tuturor armelor nucleare ca, de altfel, a tuturor armelor de distrugere în masă. O importanță deosebită ar avea, în concepția țării noastre, luarea de către toate statele nucleare a angajamentului ferm de a nu folosi primul asemenea arme.

Sînt exprimate, aici, năzuințele cele mai fierbinți și mai sincere ale unei națiuni profund angajată pe calea dezvoltării libere și independente, convinsă de răspunderea ce-i revine alături de întreaga comunitate internațională pentru asigurarea unui climat de pace și securitate în lume, singurul mediu adecvat pentru progresul omenirii.

Em. STANCU

IMPERATIVUL CREȘTERII ROLULUI O. N. U. ÎN VIAȚA INTERNĂȚIONALĂ

ÎN DEZBATERILE internaționale cu privire la locul și rolul Organizației Națiunilor Unite în relațiile internaționale contemporane s-a spus că dacă Organizația nu ar fi existat, ea ar fi trebuit inventată. Într-adevăr, ținând seama de complexitatea crescândă a problemelor internaționale, care reclamă participarea la soluționarea lor a tuturor statelor, fără deosebire de mărime sau orînduire socială, O.N.U., oferă în alcătuirea sa de astăzi, practic universală, cadrul cel mai potrivit de rezolvare democratică a tuturor acestor probleme.

De-a lungul existenței sale, O.N.U. a avut un rol pozitiv pe arena mondială. Prin activitatea sa, Organizația a contribuit adesea la îmbunătățirea atmosferei politice internaționale, la accelerarea procesului decolonizării și trezirii la viață independentă a zeci de popoare, la lupta pentru dezarmare, la edificarea unei noi ordini economice internaționale, la promovarea principiilor noi ale dreptului internațional. În cadrul O.N.U. au fost evidențiate probleme importante ale colaborării dintre state, în măsură să asigure o mai bună cunoaștere a pozițiilor și intereselor statelor în aceste probleme, pentru identificarea unor soluții sau căi de acțiune.

Au fost desigur și neajunsuri în activitatea organizației. Nu odată, mai ales în anii războiului rece, sub egida O.N.U., au fost promovate acțiuni străine de spirit și scopurile Cartei. Altele, sub pretextul asigurării unor dezbateri eficiente ori sub alte pretexte, s-a manifestat, mai ales în anii din urmă, tendința de a scoate probleme importante din sfera de preocupări firești a Organizației, de a căuta soluții în afara ei sau de a ocoli Organizația în rezolvarea lor. De asemenea, unele dintre structurile O.N.U. nu s-au adaptat la cerințele noi cărora Organizația trebuie să le răspundă, afectînd în felul acesta eficiența și capacitatea ei de acțiune.

Pe fondul unei largi preocupări în rin-

dul statelor pentru căutarea de căi și mijloace prin care O.N.U. să joace un rol mai activ în rezolvarea problemelor internaționale majore și în democratizarea relațiilor internaționale, România a luat în urmă cu 10 ani inițiativa înscrierii pe ordinea de zi a Adunării generale a unui punct special consacrat creșterii rolului O.N.U. în viața internațională. Trei ani mai târziu, în 1975, această inițiativă a dus la crearea **Comitetului special pentru Carta O.N.U. și creșterea rolului Organizației** care a devenit astăzi unul din organismele de bază ale Adunării generale, în cadrul căruia statele negociază măsuri concrete de întărire a Organizației, de sporire a aportului său la soluționarea problemelor care preocupă omenirea.

Aceasta este doar o expresie a participării active și constructive a țării noastre la activitățile O.N.U. — mărturie a rolului important pe care Organizația îl ocupă în politica externă românească. O.N.U. și problema sa sînt constant prezente în preocupările de politică externă ale statului nostru. Importanța pe care țara noastră o acordă O.N.U., necesitatea creșterii rolului organizației, a fost subliniată în repetate rânduri de președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Recent, președintele țării noastre sintetiza astfel menirea organizației, mai ales în actualele împrejurări de încordare internațională: „Considerăm că trebuie să crească și mai mult rolul și contribuția Organizației Națiunilor Unite, a celorlalte organizații internaționale, la soluționarea problemelor lumii de azi, cu participarea egală a tuturor statelor, indiferent de mărime sau orînduire socială”.

Un moment de deosebită importanță, care reliefează însemnătatea pe care România o acordă Organizației, l-a constituit participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la sesiunea din 1970 a Adunării generale a O.N.U., care a marcat aniversarea a 25 de ani de la crearea Organizației. Dialogul activ al României cu

Breviar

„Campania pentru alfabetizare și efectele asupra procesului dezvoltării” a constituit subiectul principal al unui seminar internațional organizat, la începutul acestui an de către Fundația (vest-)germană pentru dezvoltare internațională. În țările lumii a treia, analfabetismul, sărăcia, și exploatarea sînt factori interconcluzivi și care nu vor putea fi eliminați decît printr-o nouă orientare politică în țările în cauză. Experții apreciază că în lipsa unei astfel de reorientări, în anul 2000 vor exista în lume circa 1 miliard de analfabeți. Abolirea analfabetismului impune măsuri legislative de natură să elimine structurile care favorizează o atare situație. De aceea, în concepția participanților la reuniunea menționată, trebuie făcută o evaluare foarte precisă a sprijinului pe care ajutoarele internaționale pentru dezvoltare îl pot aduce campaniei împotriva analfabetismului deoarece, în trecut, transferul unor metode educaționale neadecvate nu a dat rezultatele dorite. Conceptele de bază și metodele educaționale ar trebui deci, dezvoltate pe plan local, în măsură să vină în întîmpinarea cerințelor fundamentale ale populației.

Participanții la lucrările seminarului s-au pronunțat pentru instituirea unui An internațional al alfabetizării, sugestie favorizată de campaniile largi, organizate deja în favoarea alfabetizării în multe țări din Africa, Asia și America Latină, precum și de faptul că și alte țări din alte zone ale lumii sînt hotărîte să acționeze în același sens.

factorii de răspundere din cadrul O.N.U. a fost jalonat de vizitele în țara noastră ale fostului Secretar general al Organizației, în 1973, 1974 și 1979, precum și ale președinților Adunării generale, în 1967, 1971, 1977 și 1980. Convorbirile ce au avut loc cu aceste prilejuri cu tovarășul Nicolae Ceaușescu au asigurat un permanent și util schimb de păreri cu privire la căile cele mai potrivite de îndeplinire a funcțiilor O.N.U. de întărire a păcii și securității internaționale, de dezvoltare a colaborării dintre state.

Vizita pe care noul Secretar general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar o va efectua în curînd în România va prilejui, fără îndoială, reafirmarea atașamentului profund al țării noastre la cauza O.N.U., examinarea căilor și modalităților prin care Organizația poate avea contribuții efective în prevenirea crizelor și conflictelor, în asigurarea și consolidarea independenței, suveranității și securității fiecărui stat, în curmarea actelor de forță, în dezvoltarea colaborării între națiuni, precum și pentru examinarea inițiativelor ce ar putea fi întreprinse în aceste scopuri.

Traian CHEBELEU

Dezarmarea în favoarea creșterii economice

DEZVOLTAREA — ca o alternativă și efect al reducerii cheltuielilor militare — constituie subiectul unui studiu recent elaborat sub egida O.N.U. de un grup internațional de specialiști, studiu care pune în evidență posibilități reale pe care le poate furniza dezarmarea în favoarea eforturilor de creștere economică. Desigur că într-o primă abordare este greu de conceput că reducerea producției de armament într-o țară industrializată ar fi egal cu transferarea cheltuielilor respective în favoarea țării rămase în urmă. Un calcul ipotetic sub acest aspect arată că dacă ar fi po-

sibil să se redobîndească materialele folosite pentru construirea și amplasarea a numai 200 de rachete intercontinentale, aceasta ar însemna nu mai puțin de 10 mil tone aluminiu, 2500 t crom, 150 tone titan, 24 tone beriliu, 890 mii t oțel și 2,4 mil t ciment. Dar studiul O.N.U. evidențiază o altă direcție în care se poate acționa: în deceniul trecut, țările lumii a treia, atrase și ele în cursa înarmărilor, au contat cu 75% din totalul importurilor de armament, importuri realizate pe seama resurselor financiare — și așa limitate — de care dispun. Astfel, cheltuielile în scopuri

militare efectuate de aceste țări se ridică la cifra totală de 19,5 miliarde dolari pe an. Nimeni nu se așteaptă ca producția militară să dispară sau că ea va fi, peste noapte, reorientată către obiective în folosul dezvoltării; calculele arată însă, că o reducere cu 25 la sută în actualul deceniu și cu încă 15 la sută în cel următor a cheltuielilor militare mondiale ar permite țărilor în curs de dezvoltare să-și majoreze P.N.B.-ul lor cu cel puțin 3,7 la sută, producția agricolă cu 4,6 la sută, iar consumul pe locuitor — cu 21,3 la sută în țările din America Latină, cu 47,5 la sută în țările cu venituri scăzute din Asia și cu 166,7 la sută în cele mai sărace țări africane.

Em. S.

Economia mondială sub semnul accentuării fenomenelor de criză (III)

Ratele înalte ale dobânzilor — expresie a dezordinii în economia mondială

ÎN CONDIȚIILE în care stagnarea economică și dezordinea monetară instituită încă din anii '71—'73, s-au prelungit și au cuprins în ultimii ani aproape toate țările lumii, unul dintre fenomenele cele mai nocive din economia mondială îl constituie ratele excesiv de înalte ale dobânzilor. Așa cum preciza secretarul general al partidului la recenta Plenară a C.C. al P.C.R., efectele crizei economice „sunt accentuate și de politica dobânzilor înalte care creează greutăți uriașe în calea desfășurării activității economice, înrăutățește și mai mult situația țărilor în curs de dezvoltare”.

Ratele înalte ale dobânzilor au apărut în contextul general al instabilității economiei mondiale, cu deosebire al dezordinii monetare, al accentuării inflației. Într-adevăr, prelungirea și accentuarea inflației în deceniul trecut, a dus la erodarea funcțiilor creditului, la crearea unui climat de nesiguranță care a influențat rata dobânzilor în sensul creșterii ei. Această cauză, invocată de regulă de reprezentanții băncilor din S.U.A. pentru a justifica scumpirea considerabilă a creditelor, nu poate însă explica decât parțial ridicarea ratei dobânzilor, în orice caz nu în proporțiile în care aceasta a avut loc. De asemenea, pe această bază nu se poate explica de ce acest fenomen a apărut și este alimentat de băncile din S.U.A. și mai ales de ce s-a prelungit și după reducerea nivelului inflației. Astfel, dacă analizăm evoluția comparativă a celor doi indicatori constatăm că în anul 1973, înainte de explozia prețului petrolului, rata dobânzilor era cu mai puțin de două procente mai ridicată decât indicele prețurilor bunurilor de consum; în perioada recesiunii din 1974—1975 inflația a fost mai ridicată cu 1,24% față de rata dobânzilor, iar, ulterior, până în anul 1980, rata dobânzilor a fost mai înaltă cu 1—2% decât cea a inflației. Ruptura între cei doi indicatori în favoarea ratei dobânzilor s-a produs în 1980, după cea de-a doua explozie a prețului petrolului și se menține și în prezent. În explicarea acestei situații se invocă adeseori nesiguranța din economia mondială, cu deosebire riscul din domeniul prețului. Fără să subestimăm acest risc trebuie subliniat că el nu justifică nici pe departe un asemenea ecart de 8—9 procente între rata inflației și cea a dobân-

zilor, concretizat în nivelul exorbitant al dobânzilor peste 20%. În ultimul timp, tot mai mulți economiști iau în considerare ipoteza ca rata dobânzilor să fie cu cel mult 2—3 procente mai ridicată decât cea a inflației ceea ce ar însemna ca nivelul dobânzilor să se situeze la 8—10%. Totodată în relația inflație — rata dobânzilor, trebuie să avem în vedere că scumpirea creditelor, duce la rindul său la alimentarea inflației, deoarece utilizatorii creditelor sînt în mod obiectiv determinați să urce prețurile. Această corelație este de regulă omisă în Occident cînd se vorbește insistent de preocupările pentru stoparea inflației, omisiune care reflectă, oricum caracterul limitat și contradictoriu al acestor preocupări. Pe de altă parte, trebuie menționat că ratele ridicate ale dobânzilor la creditele pe termen lung, datorate climatului de nesiguranță în general, atunci cînd se reflectă în prețuri în special, frînează programele durabile de investiții și în primul rînd accesul țărilor în curs de dezvoltare caracterizate prin penurie de lichidități, la angajarea unor asemenea programe de dezvoltare.

În explicarea dobânzilor excesiv de înalte pe lângă rata inflației trebuie să luăm în considerare și alți factori cum sînt: creșterea dependenței economiei S.U.A. de economia mondială în condițiile în care competitivitatea produselor americane a înregistrat, după aprecierea chiar a unor economiști americani, o tendință de deteriorare, amplexarea deficitelor bugetului federal, preocuparea guvernului american de a frîna exportul de capital pentru a încuraja investițiile în propria economie.

Astfel, în ultimii zece ani, exporturile s-au dublat ca pondere în produsul național brut, așa încît în prezent peste 20% din totalitatea bunurilor realizate în S.U.A. sînt exportate. Numărul locurilor de muncă legate de export a crescut în ultimii ani de cîteva ori mai repede decât numărul total de locuri de muncă, în prezent, peste cinci milioane de muncitori americani fiind dependenți de exporturile de bunuri. Statele Unite au început însă să arate semne de reducere a puterii competitive, în mare măsură drept urmare a unor tare economice interne. Ratele scăzute ale sumelor economisite, ale investițiilor și mai ales ale cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare, coroborate cu ratele înalte ale inflației au afectat competitivitatea internațională a produselor americane. Productivitatea muncii a înregistrat în deceniul trecut în S.U.A., cel mai scăzut ritm de creștere, comparativ atît cu oricare alt interval din-

tr-o perioadă istorică de peste 100 de ani, cît și cu creșterea înregistrată în acest ultim deceniu în alte țări capitaliste.

O anumită influență asupra deciziei privind scumpirea creditelor s-ar datoră, după opinia unor specialiști americani, și creșterii considerabile a finanțării importurilor de către unele țări. Astfel, corespunzător aprecierilor lui William Brock consilier al președintelui S.U.A. în probleme de comerț, volumul subvențiilor de export ar fi fost în 1980 în țările membre ale O.E.C.D. de cel puțin 5500 milioane dolari în care: Franța — 2300 milioane dolari, Marea Britanie — 1000 dolari, Japonia — 566 milioane dolari iar S.U.A. — numai 315 milioane dolari — în acest context recurgîndu-se de către S.U.A. la mărirea ratei dobânzilor.

Un rol însemnat în menținerea ratei înalte a dobânzilor îl deține cerința de a finanța uriașele deficite ale bugetelor federale ale S.U.A., deficite care, corespunzător celor mai multe previziuni se vor menține și în următorii ani ridicate. Trebuie spus că există „o tradiție îndelungată” în ceea ce privește deficitele bugetelor federale ale S.U.A., dar în ultimul timp volumul acestora a devenit considerabil, gravitînd în jurul a 100 miliarde de dolari. În aceste condiții din totalul creditului existent, ponderea împrumuturilor făcute de guvernul federal a crescut de peste trei ori, de la 10% la sfîrșitul anilor '60 la peste 30% în prezent. În aceeași perioadă ponderea împrumuturilor făcute de mici industriași și comercianți s-a redus drastic, la numai 3%, acelea făcute de fermieri a ununoscut aceeași evoluție. Creditul a devenit foarte scump putînd fi obținut în mod practic numai de guvernul federal și de marile corporații naționale sau transnaționale. Dacă „Mobil Oil”, poate obține, spre exemplu, un credit în valoare de 5 miliarde de dolari pentru a cumpăra o altă companie petrolieră sau din alte domenii, în schimb mici industriași, fermierii, sau comercianți nu găsesc credite sau dacă le găsesc nu-și permit să le obțină la o rată a dobânzii de 16—20%. Pe plan internațional penuria de credit, artificial creată, afectează toate economiile dar lovește crunt pe cele ale țărilor în curs de dezvoltare, pe cele ale căror balanțe de plăți sînt dezechilibrate.

În această strategie un rol important îl dețin marile bănci care alimentează această stare de fapt obținînd profituri imense. Situația este favorabilă deci numai unui număr restrîns de bănci contribuind la accentuarea perturbării

lor și a instabilității din economia mondială, la crearea unei situații foarte grele pentru multe țări în curs de dezvoltare.

Trebuie menționat că, chiar în S.U.A. se extinde aria celor care condamnă sau cel puțin se îndoiesc de oportunitatea acestor rate înalte ale dobânzilor. Astfel, așa cum arăta într-un interviu deputatul democrat Byron L. Dorgan, „În America totul se produce cu ajutorul unui credit fie el mai mic sau mai mare. Dacă sporește costul creditului crește și costul producției și ca atare prețul.”⁶⁾ Dorgan susține că redresarea economiei americane este de neconceput în condițiile menținerii dobânzilor de 16—20%, el arătând că pe baza „acordării unei prime de risc” pentru inflație, rata dobânzilor n-ar trebui oricum să depășească nivelul maxim de 12%. De asemenea, Murray L. Weidenbaum șeful consilierilor economici ai președintelui S.U.A., consideră că ratele dobânzii care continuă să fie ridicate, periclitează posibilitatea unei restabiliri a vieții economice până în anul 1983, ele afectând planificarea, viteza, intensitatea și durata restabilirii⁷⁾. La rândul său Donald T. Regan, ministrul de finanțe al S.U.A. arăta: „Ratele dobânzii se comportă de parcă ar pluti în aer, iar nouă ne este foarte greu să facem credibil acest fenomen⁸⁾”.

La rândul lor, celelalte țări capitaliste dezvoltate, așa cum a rezultat și la recenta întâlnire la nivel înalt de la Versailles sînt puternic afectate de ratele înalte ale dobânzilor. Astfel, după cum menționa cancelarul R.F.G. într-o recentă declarație guvernamentală, participanții la această reuniune au fost de acord cu faptul că dobânzile exorbitante percepute de S.U.A. constituie una din principalele cauze ale recesiunii mondiale și ale șomajului. Astfel, menținerea dobânzilor ridicate se înscrie printre acele politici financiare care folosesc unei infime minorități și care contribuie la menținerea și la accentuarea climatului de nesiguranță și stagnare în economia mondială.

Influențe ale crizei economice mondiale asupra economiilor țărilor socialiste; revirimentul politicilor comerciale protecționiste față de aceste țări

ÎN CONDIȚIILE accentuării interdependențelor economice în ultimele decenii, devine tot mai evident că tendințele predominante care se impun pe plan mondial antrenează efecte în

toate țările lumii, indiferent de orînduirea lor socială.

Într-o formă sau alta, menționa se crețarului general al partidului, la recenta plenară lărgită a C.C. al P.C.R., criza economică se reflectă și în țările socialiste, deoarece viața economică a acestora nu se desfășoară rupt de economia mondială, ci în cadrul diviziunii mondiale a muncii. „Viața — se sublinia în Expunere — a infirmat teza privitoare la existența în lume a economiei mondiale capitaliste și a unei economii mondiale socialiste opuse și care se dezvoltă în paralel.

În acest context, instabilitatea și criza economiei mondiale ale cărei cauze rezidă în esență în mecanismele și raporturile statuate prin vechea ordine economică mondială perimată, se reflectă în unele consecințe nefavorabile și asupra economiei țărilor socialiste. Astfel cu toate că și în ultimii ani ritmurile de dezvoltare economică a acestor țări s-au situat sensibil peste media mondială, ele au înregistrat o anumită tendință de încetinire care diferă de la o țară la alta. În cincinalul trecut spre exemplu, venitul național a crescut cu un ritm mediu anual, în R. P. Bulgaria de 6,1%, în R. S. Cehoslovacă — 3,6%, în R. D. Germania — 4,1%, R. S. România — 7,2%, R. P. Ungară — 3,2%, U.R.S.S. — 4,2% etc. Succese însemnate s-au obținut în creșterea economică în R. P. Chineză și în alte țări socialiste. Totuși, față de perioadele anterioare aceste creșteri sînt mai lente, tendință care se menține și într-o anumită măsură se și accentuează în acest plan cincinal.

Evident că fenomenul comportă explicații mai ample el avînd și unele cauze structurale interne, dar un rol important în această privință revine propagării unor efecte ale instabilității și crizei economice mondiale.

Printre aceste cauze din urmă, menționăm recesiunea prelungită din creșterea economică a țărilor capitaliste dezvoltate care s-a concretizat, printre altele, în reducerea capacității de absorbție a pieței, în stagnarea și chiar reducerea absolută a unor importuri din țările socialiste, îndeosebi a celor industriale prelucrate. Astfel, în ultimul deceniu importurile țărilor occidentale din țările socialiste au crescut aproape în exclusivitate pe seama materiilor prime, semifabricatelor și produselor energetice. Ponderele produselor energetice în totalul importurilor din țările socialiste a crescut de la 20% în 1973, la aproape 40% în 1976 și 44% în 1979. În schimb ponderea mărfurilor de larg consum în totalul importurilor din aceste țări a rămas în cincinal practic neschimbată — în jur de 7%, cea a produselor textile s-a redus de la 2% la 1,9%, a produselor din oțel de la 4,1% la 3,9% etc.

O influență negativă de proporții considerabile asupra comerțului Est-Vest și a economiei țărilor socialiste o exercită criza sistemului valutar occidental, fluctuarea generalizată a monedelor, ridicarea ratei dobânzilor la nivelul neîntîlnite în ultimele decenii. Făcînd această apreciere avem în ve-

dere îndeosebi faptul că ponderea ho-tărîtoare a importurilor țărilor socialiste din cele capitaliste dezvoltate o dețin mașinile și instalațiile, importuri complexe care angajează credite pe termen lung.

Aceste perturbări de pe piața mondială au contribuit într-o măsură însemnată la creșterea datoriei externe a țărilor socialiste față de cele capitaliste dezvoltate.

Corespunzător estimărilor unui buletin al F.M.I., datoria externă față de țările capitaliste dezvoltate, a unor țări socialiste din Europa a crescut cu circa 20% în 1981 față de 1979). Menținînd acest fenomen evident negativ, nu trebuie omis faptul că volumul acestei datorii este comparabil cu cel al unei singure țări în curs de dezvoltare cum este Brazilia și este sensibil mai redus decît deficitul planificat al bugetului federal al S.U.A. Cu toate acestea, în Occident se manifestă tendința de limitare a creditelor publice și particulare către țările socialiste, convingîndu-se asupra necesității unei „administrări cu prudență a relațiilor financiare cu aceste țări”. Restrictivă apare și măsura ca evoluția relațiilor cu țările socialiste să facă obiectul unor examinări periodice, la fiecare șase luni. Este clar că poziția onor din principalele țări capitaliste dezvoltate nu este de natură să încurajeze dezvoltarea colaborării Est-Vest. Trebuie, totodată, menționată și atitudinea unor state dezvoltate vest-europene, care se pronunță în favoarea menținerii cursului ascendent al relațiilor economice cu țările socialiste, respectiv a mecanismelor care să permită continuarea acestui proces. În declarația guvernamentală prezentată de cancelarul vest-german în Bundestag se arată, de exemplu, că guvernul R.F.G. a luat cunoștință cu regret și îngrijorare de tendința S.U.A. de a impune restricții în relațiile Est-Vest subliniînd că „Noi dorim relații Est-Vest substanțiale și echilibrate cu scopul realizării destinderii reale”.

Fără îndoială că problemele sînt complexe și este greu de acceptat ca verosimilă ipoteza reîntoarcerii la un nou război rece în comerțul Est-Vest ca cel din anii '50, dar evoluțiile recente evidențiază oricum necesitatea întăririi eforturilor, din partea tuturor forțelor progresiste, a factorilor lucizi de decizie, pentru revitalizarea comerțului dintre țări cu orînduiri sociale diferite.

Țara noastră este profund interesată în întărirea colaborării economice pe baze reciproc avantajoase, cu toate țările lumii indiferent de orînduirea lor social-economică. Această poziție, manifestată cu consecvență, izvorăște nu numai din interese economice ci și din politica activă, constructivă a României, a președintelui său tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a consolida coexistența pașnică, între toate țările lumii, colaborarea economică constituînd o componentă activă a acestui proces complex.

prof. dr. Alexandru PUIU

⁶⁾ „Banks to Blame for High Interest Rates”, în „U.S. News & World Report”, March 15, 1982.

⁷⁾ Vezi „The New York Times” din 15 martie, 1982.

⁸⁾ Vezi „Where Reagan's scenario could go wrong”, Business Week 22 March 1982.

⁹⁾ Vezi Bulletin du F.M.I., 26 aprilie 1982, pag. 119.

Cărbunele energetic: creșterea spectaculoasă a fluxurilor internaționale de schimb în anii '80

CREȘTEREA ponderii cărbunelui în consumul total de energie va reprezenta în anii '80 una din opțiunile fundamentale ale politicilor la nivel național și internațional în vederea atenuării efectelor negative declanșate de criza de energie. Prognosticele recente au ca punct de convergență aprecierea că deceniul 9 va fi marcat de fluxurile internaționale de cărbune energetic, exportul mondial efectuat pe cale maritimă urmînd să se situeze astfel la 215—247 milioane în anul 1990.

Dinamica deosebit de accentuată a comerțului cu cărbune energetic va fi stimulată de mai mulți factori: competitivitatea cărbunelui energetic din import comparativ cu cărbunele produs de principalii consumatori sau cu țiteiul importat (în anul 1981 costurile de extracție a cărbunelui energetic se situau de exemplu la 15—25 dolari/tonă în Australia, 15—20 dolari/tonă în Canada și 20—35 dolari/tonă în S.U.A., fiind astfel cu mult mai reduse decît costurile de extracție ale cărbunelui vest-european); oferta efectivă și potențială de export a lumii nesocialiste care este concen-

trată în principal în S.U.A., Australia, Canada, R.S. Africană și Columbia, în timp ce principalii importatori sînt Europa de Vest și Japonia; procesul de conversie al termocentralelor precum și al unor ramuri energetice de la consumul de combustibil lichid la consumul de cărbune (în R.F. Germania 8 la sută din fabricile de ciment au încheiat la finele anului 1981 trecerea de la consumul de păcură la consumul de cărbune, după ce în 1980 acest procent era de numai 4 la sută, iar în Japonia fabricile de ciment au reprezentat principalii importatori de cărbune energetic în anul fiscal încheiat la 31 martie a.c.).

Anul 1981 a reprezentat o perioadă deosebit de febrilă pe plan internațional pentru crearea cadrului care să stimuleze expansiunea viitoare rapidă a comerțului internațional cu cărbune energetic. Dintre numeroasele tendințe care s-au conturat în această direcție pot fi evidențiate cîteva care vor avea un impact major asupra configurației și conținutului fluxurilor internaționale de schimb cu cărbune energetic. Se remarcă, în primul rînd, creșterea în cazul țărilor capitaliste dezvoltate a

intervenției statului pentru promovarea procesului de aprovizionare din import cu cărbune energetic, îndeosebi prin societățile de stat angrenate în industria carboniferă sau consumatoare de cărbune energetic, precum și prin alocarea unor importante fonduri.

O altă tendință majoră care se conturează pe piața internațională a cărbunilor energetici este aceea de încheiere a unor importante acorduri sau contracte pentru vânzarea-cumpărarea pe termen lung a acestui purtător de energie, atît pe baze pur comerciale cît și în baza participațiilor deținute de firmele achizițoare în capitalul pe acțiuni al societăților producătoare de cărbune.

Piața internațională a cărbunilor energetici se caracterizează, de asemenea, prin angajamentul masiv al societăților multinaționale petroliere în industria carboniferă, ceea ce le conferă un important rol de furnizori. Astfel, de exemplu, se apreciază că societățile petroliere americane vor controla 50 la sută din extracția de cărbune a S.U.A. (care va fi unul din principalii furnizori de cărbune energetic ai pieței mondiale) comparativ cu o pondere de numai 18 la sută în 1976.

N. NISTORESCU
I.E.M.

Programe de dezvoltare

Tanzania: restructurări industriale

În 1981, în Tanzania a fost elaborat un plan de perspectivă pe termen lung, pînă în anul 2000, care a demarat cu un program global de acțiune pentru perioada 1981—1990 prevăzînd investiții de 21,9 miliarde dolari. Din aceste investiții, sectoarele direct productive le sînt alocate 29 la sută, infrastructurii economice 33 la sută, infrastructurii sociale — 38 la sută.

În sectorul culturilor agricole, principalele obiective se referă la consolidarea și modernizarea dotărilor tehnice și a instituțiilor existente prin realizarea unor proiecte care să conducă la creșterea producțiilor alimentare (porumb, griu, orez) și a producțiilor de export (nuci de cacao, bumbac, tutun, cafea, zahăr, ceai, sisal). În zootehnie obiectivele principale vizează creșterea producției de lapte și ameliorarea producției de carne.

În industria extractivă, principalele obiective se referă la prospectarea și exploatarea zăcămintelor de aur, cositor, tungsten, nichel, cupru, bauxită, magnetită, cărbune și sare. În industria prelucrătoare, obiectivele propuse vizează accelerarea transformării structurii industriei pentru a răspunde imperativului satisfacerii necesităților interne, cu prioritate ale populației cu venituri mici. Se preconizează dezvoltarea industriei construcțiilor metalice și de mașini utilizarea mai eficientă a materialelor prime locale, utilizarea deșeurilor agricole și energetice pentru fabricarea de produse chimice. În domeniul infrastructurii economice se va moderniza și extinde rețeaua și parcul rutier și feroviar, va fi construit un port maritim la Mkumbuu, vor fi modernizate porturile Dar es-Salaam și Kilwa, se va construi un nou aeroport.

O contribuție substanțială la dezvoltarea economiei și realizarea obiectivelor preconizate o au proiectele polyvalente, printre cele întocmite pînă în prezent numărîndu-se: proiectul Stiegler Gorge (pentru producerea de energie electrică din resurse hidrolice, integrată cu înființarea de culturi agricole irigate și cu înființarea de localități rurale), proiectul văii Rufiji (pentru culturi agricole alimentare și de export) și altele. Alte proiecte integrate vizează autoaprovizionarea țării cu îngrășăminte, o contribuție substanțială avînd-o construirea unui complex pentru amoniac și uree, sporirea exploatarei resurselor energetice locale prin dezvoltarea complexului hidroenergetic Mtera ș.a.

România desfășoară relații fructuoase de colaborare economică pe multiple planuri. Printre realizări pot fi menționate: exporturi românești de tractoare, camioane, mașini agricole, instalații pentru forat puțuri de apă, generatoare electrice, materiale de construcții, produse textile, produse chimice, alimente etc., precum și acțiuni de cooperare privind lucrări de foraj, construirea unor obiective pentru producerea de confecții și mobilă sau societatea mixtă româno-tanzaniană Besamingo în domeniul minier. Alte acțiuni avute în vedere se referă la cooperarea în domeniul mineritului, agriculturii, materialelor de construcții, produse chimice, pescuitului ș.a.

M.F.

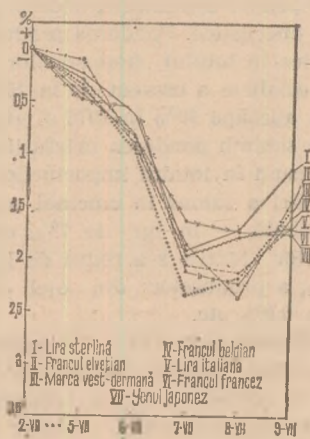
EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 5—9 IULIE a.c. cursul dolarului S.U.A. față de majoritatea valutei occidentale s-a consolidat.

La începutul intervalului analizat, publicarea pentru a doua săptămîină consecutiv a unor date privind scăderea masei monetare în S.U.A., dincolo de cotele anticipate, nu a fost de natură să contracareze tendința de apreciere a cursului monedei americane. Această tendință a fost motivată în principal de întărirea convingerii participanților la activitatea de pe piețele valutare internaționale potrivit căreia autoritățile monetare centrale din S.U.A. vor interveni cu noi măsuri de restrîngere a creditului. Spre finele săptămînii, în principal ca efect al intervenției Sistemului Federal de Rezervă din S.U.A. în direcția sporirii lichidității băncilor, dobînzile la fondurile în eurodolari au marcat o tendință de slăbire iar cursul dolarului a coborît sub nivelurile înalte atinse la jumătatea intervalului analizat.

Poziția lirei sterline față de dolar s-a deteriorat, cursul situîndu-se la finele săptămînii la 1,72 dolari/liră, comparativ cu 1,74 dolari în ziua de referință de 2 iulie a.c. În raport cu alte valute occidentale, lira sterlină a cunoscut o depreciere mai puțin pronunțată față de dolar între altele și ca efect al nivelului relativ ridicat al dobînzilor la fondurile în această valută.

Procentele cele mai ridicate de depreciere față de dolar le-au înregistrat francul francez și lira italiană (circa 1,70 puncte procentuale la nivelul întregului interval analizat). La jumătatea săptămînii cursul monedei americane atinsese noi niveluri record față de

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A.; bază: 2 iulie 1982

aceste două valute, de 6,97 franci/1 dolar și 1410 lire/1 dolar. Poziția mărcii vest-germane a slăbit sensibil față de dolar reflectînd, între altele, și problemele actuale de natură politică și economică cu care este confruntată această țară. Cursul mărcii vest-germane s-a situat la sfîrșitul săptămînii la 2,4955 mărci/1 dolar, comparativ cu 2,4575 mărci în ziua de referință (depreciere de peste 1,50 puncte procentuale). Cu toate intervențiile Băncii Japoniei pentru a susține cursul monedei naționale, yenul japonez a atins, la jumătatea săptămînii, cele mai scăzute cote înregistrate față de dolar din anul 1977. La nivelul întregului interval analizat cursul yenului față de dolar a marcat o depreciere de circa 1,75 puncte procentuale (de la 255 yen/1 dolar în ziua de referință la 259,50 yen/1 dolar la 9 iulie a.c.).

Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute au prezentat următoarea evoluție (se dau nivelurile de ofertă la depozitele pe 6 luni din zilele de 2 și 9 iulie a.c.): eurodolari 16,18% și 15,3125 la sută, euromărci vest-germane 9,375 și 9,4375 la sută, eurofranci elvețieni 5,9525 și 6 la sută, eurolire sterline 13,125 și 12,6875 la sută.

Prețul aurului s-a înscris în continuare pe o curbă ascendentă, situîndu-se la ultimul fixing de la Londra din săptămîină analizată la 328,50 dolari/uncie (ultimul fixing din ziua de referință fiind 313 dolari/uncie).

Alexandru OLTEANU
Gheorghe MUNTEAN

Tendințe in structurile economice

CUM evoluează — pe o perioadă mai lungă (de pildă, în anii 1960—2000) — participarea principalelor ramuri și sectoare de activitate economică la formarea produsului intern brut al diferitelor țări? Datele statistice existente, pe grupe de țări, și previziunile specialiștilor O.N.U. evidențiază continuitatea unor tendințe comune în modificarea

Structura, pe principalele sectoare de activitate, a P.I.B. pe grupe de țări (în % din total P.I.B.)

	Țări capitaliste dezvoltate			Țări în curs de dezvoltare			Țări socialiste europene		
	1960	1980	2000*	1960	1980	2000*	1960	1980	2000*
Agricultura	7,0	4,1	2,6	30,5	16,5	7,3	25,0	14,5	8,4
Industria extractivă	2,7	1,7	1,4	11,6	15,4	18,7
Industria prelucrătoare	25,1	27,8	29,1	14,2	20,1	27,1	46,1**	54,2**	59,5**
Alte activități	65,2	66,4	66,9	43,7	48,0	46,9	29,0	31,3	32,1

*) Previziuni **) Inclusiv industria extractivă
Sursa : U.N.C.T.A.D., Doc. TD/B/863, 1981

structurii — pe surse de formare — a produsului intern brut (P.I.B.).

Este vorba în primul rând de procesul — mai lent în țările capitaliste dezvoltate, mai rapid în țările socialiste și mai ales în țările nesocialiste în curs de dezvoltare — de reducere a pon-

derii agriculturii în P.I.B.; totuși, la orizontul anului 2000 în ultimele două grupe de țări această pondere va rămâne superioară nivelului anului 1960 din țările capitaliste dezvoltate. În ceea ce privește contribuția industriei, aceasta se va menține la nivelul cel mai ridicat în țările socialiste europene (unde sectorul terțiar va cunoaște și în viitor o dezvoltare comparativ mai lentă); o creștere considerabilă a ponderii industriei (alăt extractive cât și prelucrătoare) se va înregistra în continuare în țările în curs de dezvoltare, participarea sectorului terțiar urmînd

să se mențină sub 50 la sută. În sfîrșit, în țările capitaliste dezvoltate cea mai importantă mărime a ponderii înregistrează — în perioada examinată — industria prelucrătoare, în timp ce contribuția celei extractive va deveni cu totul minoră.

deri, mici magazine comerciale și ateliere meșteșugărești, diferite grupuri și „echipe” specializate) au posibilitatea de a urma mai rapid și mai flexibil modificarea cererii, de a-și îmbunătăți creativitatea și spiritul de competiție, de a aplica metode mai economice de producție.

Astfel, în 1981 au luat ființă 2000 de noi întreprinderi mici, ajungîndu-se ca în prezent numărul acestora să fie de 13 000; 16—18% din munca socială este prestată în cadrul economiei „secundare” și mai mult de trei sferturi din familii realizează venituri în acest cadru.

Din mai 1982 au fost introduse reglementări noi, privind înființarea de unități comerciale sau întreprinderi productive mici. În industrie se preconizează să se lanseze activitatea micilor întreprinderi avînd sub 100 de lucrători, a căror unică exigență urmează să fie rentabilitatea.

Importanța atribuită în Ungaria „economiei secundare” nu se reduce la cuantificarea ponderii sale în producția totală și a influenței asupra veniturilor populației; ea este, în primul rînd, legată de contribuția potențială la procesul de ameliorare structurală în domeniile serviciilor și producției industriale, la valorificarea unor resurse încă insuficient utilizate.

Priorități ale energiei bulgare

PROGRAMUL energetic al R. P. Bulgariei vizînd dezvoltarea în perspectivă a acestui sector prevede ca pînă în 1990 ponderea energiei electrice produse în centrale atomoelectrice să fie majorată la circa 40% din volumul total al producției. De asemenea, ponderea cărbunelui din producția proprie în consumul total de energie al țării urmează să crească de 1,5 ori pînă la finele deceniului, în principal pe seama majorării de două ori a producției interne de cărbune. În acest sens, creșterea mai importantă sînt avute în vedere la complexul energetic „Marița-Est” unde, pe baza reconstruirii, modernizării și extinderii minelor, ca și prin accelerarea introducerii progresului tehnico-științific și al trecerii treptate la automatizarea proceselor de producție se urmărește atingerea, după 1990, a unei producții de cărbune de peste 45 mil. tone.

Programul menționat include și valorificarea cărbunelui inferior prin construirea și darea în exploatare a unor capacități cu producții anuale de 1—2 milioane tone, precum și studierea posibilității de exploatare a unor zăcăminte de însemnătate locală în districtele Sofia, Blagoevgrad, Kîustendil.

În următorii 10 ani, se prevede asimilarea potențialului hidroenergetic încă nevalorificat al țării, pe baza căruia, în cadrul sistemului energetic național, se va acoperi necesarul de energie în orele de vîrf.

Erodarea puterii de cumpărare a exporturilor

PESTE 60 la sută din exporturile de produse alimentare (inclusiv băuturi) și materii prime agricole, provenite din țările nesocialiste în curs de dezvoltare, ca și 80 la sută din exporturile lor de substanțe minerale și metale se îndreaptă către țările capitaliste industrializate, fiind puternic influențate de evoluția situației economice din aceste din urmă țări. Dependența menționată s-a manifestat deosebit de pregnant în cursul ultimului deceniu, cînd economia țărilor capitaliste a fost afectată de

criza economică, însoțită de spirala inflației.

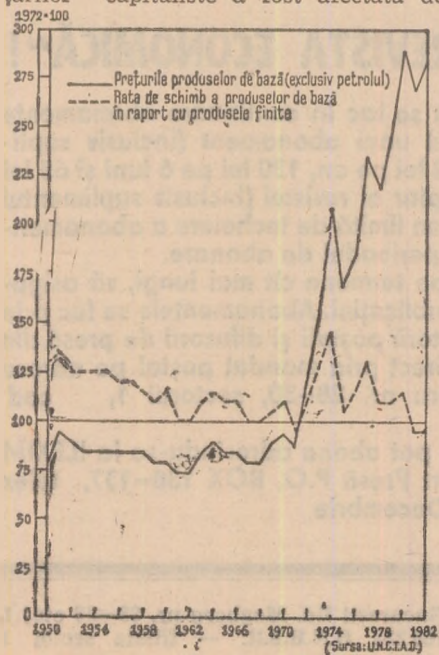
Un efect nemijlocit l-a constituit instabilitatea crescîndă (de 2—4 ori superioară celei din anii '60) a prețurilor la majoritatea produselor de bază; luîndu-se în considerare și repercusiunile inflației, se apreciază că la sfîrșitul anului 1980 prețurile produselor de bază au atins — în valoarea lor reală — cel mai scăzut nivel din ultimele trei decenii.

Graficul alăturat ilustrează în mod sugestiv faptul că — deși prețurile la produsele de bază (în afară de petrol) au evoluat în anii '70 într-un zig-zag ascendent — raportul de schimb (calculat, ținîndu-se seama de evoluția prețurilor la produsele finite importate de țările în curs de dezvoltare) a cunoscut, începînd din 1975, o tendință net descendentă, situîndu-se actualmente chiar sub nivelul atins în anul 1972. ceea ce a condus la erodarea continuă a puterii de cumpărare a exporturilor țărilor în curs de dezvoltare.

R. P. Ungară: rolul sporit al industriei mici

ÎN STADIUL actual de dezvoltare a economiei ungare, existența micii producții sau a așa-numitei „economii secundare” este apreciată ca una din căile importante de îmbunătățire a ofertei în domeniul serviciilor și al producției de bunuri de consum.

Organizate în domenii în care natura activității și a diviziunii muncii presupune o organizare și conducere simplificată, noile formule inițiate în cadrul „economiei secundare” (mici întreprin-

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 28 din 16 iulie 1982

- 17 ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R. 1
- O politică științifică orientată spre dezvoltarea puternică a forțelor de producție (Marin Mehedințu) 1
- Ridicarea continuă a nivelului de trai, obiectivul fundamental al politicii partidului (Gavril Horja) 3

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Productivitate ridicată — eficiență economică maximă (C. Bârnea) 5
- Reducerea consumurilor în industria de prelucrare a lemnului (D. Stănescu) 6
- Exigențe ale sporirii eficienței în activitatea de transport (Nicolae Ivan) 8
- Energia eoliană — componentă a sistemului energetic al agriculturii românești (II) (Oprea Parpală) 10
- Asigurarea fondului necesar de pășune (N. Brașoveanu) 12
- Autogestiunea în întreprinderi: răspun- deri, acțiuni, rezultate. Autofinanțarea unităților administrativ-teritoriale (Gh. Voinea, G. Ștefurea) 13

ȘTIINȚĂ—TEHNOLOGIE—EFICIENȚĂ

- Generalizarea — o modalitate eficientă de utilizare a noutăților tehnice (Cristian Popescu) 15

CONDUCERE—ORGANIZARE

- Pregătirea și folosirea economiștilor — la nivelul sarcinilor ce le revin în creșterea eficienței activității (II) (Ovidiu Nicolescu, Ioan Verboncu) 18

TEORII — IDEI

- Știința, dezarmarea și pacea (II) (Mihail Florescu) 20
- Dezvoltarea și mediul — fațetele aceleiași medalii (Maria D. Popescu) 22
- Școli ● curente ● economiști. Dezechilibrele economiei capitaliste și instrumentarul pentru investigarea lor (I) (Sultana Sută-Selejan) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Dezarmarea, o problemă care încă își așteaptă rezolvarea (Em. Stancu) 26
- Forumul dezvoltării 27
- Economia mondială sub semnul accentuării fenomenelor de criză (II) (Alexandru Puiu) 28
- Tendințe ● conjuncturi 30
- Mondorama 31

IN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- A scientific policy towards a powerful development of the productive forces (Marin Mehedințu) 1
- Continuous improvement of the quality of life: a basic goal of the policy of the party (Gavril Horja) 3
- Generalization — an efficient way to turn into account technical novelties (Cristian Popescu) 15
- Training and employment of the economists — at the level of their tasks for economic efficiency growth (II) (Ovidiu Nicolescu, Ioan Verboncu) 18
- Science, disarmament and peace (II) (Mihail Florescu) 20
- Development and environment — the sides of the same coin (Maria D. Popescu) 22
- Schools ● trends ● economists. Unbalances of the capitalist economy and the instrument to investigate them (I) (Sultana Sută-Selejan) 24
- World economy under the sign of crisis phenomena worsening (II) (Alexandru Puiu) 28

DANS LE NUMÉRO

- Une politique scientifique orientée vers le développement puissant des forces de production (Marin Mehedințu) 1
- Amélioration continue de la qualité de la vie — objectif fondamental de la politique du parti (Gavril Horja) 3
- Généralisation — une modalité efficiente pour la mise en valeur des nouveautés technique (Cristian Popescu) 15
- La formation et l'emploi des économistes — au niveau de leurs devoirs pour l'accroissement de l'efficience économique (II) (Ovidiu Nicolescu, Ioan Verboncu) 18
- La science, le désarmement et la paix (II) (Mihail Florescu) 20
- Le développement et l'environnement — facettes de la même monnaie (Maria D. Popescu) 22
- Ecoles ● courants ● économistes. Les déséquilibres de l'économie capitaliste et l'instrument d'investigation (I) (Sultana Sută-Selejan) 24
- L'économie mondiale sous le signe de l'accentuation des phénomènes de crise (II) (Alexandru Puiu) 28

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Научная политика, направленная на усиленное развитие производительных сил (Марин Мехединциу)..... 1
- Дальнейшее повышение качества жизни как основная цель политики партии (Гаврил Хоржа) 3
- Распространение — эффективный способ использования технических новшеств (Кристиан Попеску)..... 15
- Подготовка и использование экономистов — на уровень их задач в повышении экономической эффективности (II) (Овидиу Николеску, Иоан Вербонку) 18
- Наука, разоружение и мир (II) (Михаил Флореску) 20
- Развитие и окружающая среда — две стороны одной и той же медали (Мария Д. Попеску) 22
- Школы ● течения ● экономисты. Диспропорции в капиталистической экономике и инструмент для их изучения (I) (Султана Сута-Сележан) 24
- Мировая экономика под знаком усиления кризисных явлений (II) (Александру Пуиу) 28

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă P.O. BOX 136-137, telex 11126, București, strada 13 Decembrie

Redacția și administrația: 70159, București Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1

PENTRU

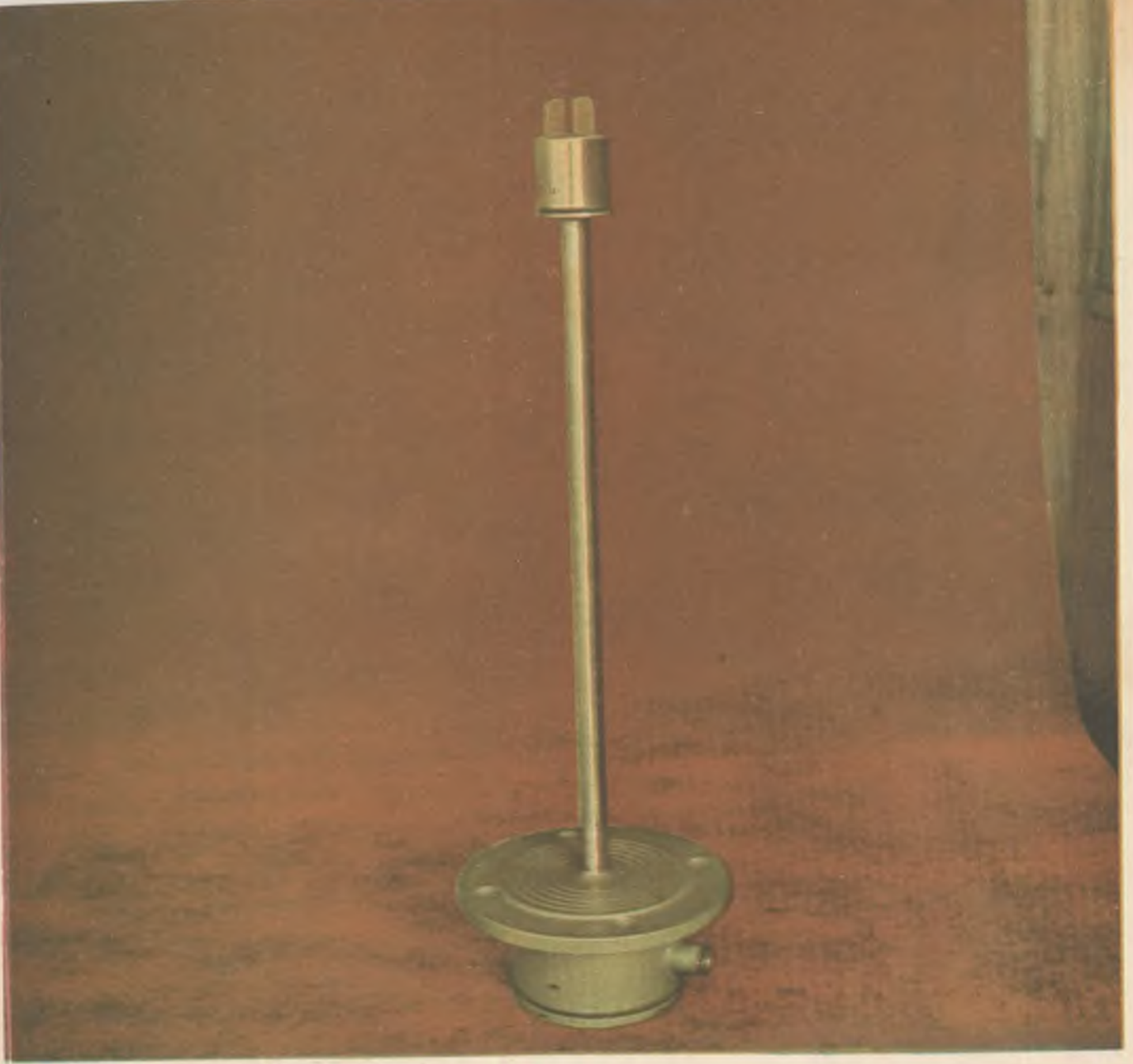
Sezonul
estival

Odată cu sosirea sezonului estival, noile modele de confecții se
află în magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat.
De remarcat linia sport a modelelor expuse, în pas cu tendințele
modei actuale.

Nu întârziți !

Alegeți chiar acum noutățile expuse !

INTREPRINDEREA DE TRADUCTOARE ȘI REGULATOARE DIRECTE

PAȘCANI, str. Moldovei, nr. 17 bis, jud. Iași
Vă oferă următoarele familii de produse:

- Detectoare electromagnetice de debit ($\varnothing 25 + \varnothing 800$)
- Adaptoare electronice pentru detectoare electromagnetice de debit
- Diafragme
- Detectoare electromagnetice de debit tip spadă
- Reglatoare directe de temperatură
- Reglatoare directe de presiune
- Ventile electromagnetice
- Traductoare electronice de nivel
- Semnalizatoare de nivel pentru substanțe granulare
- Pompe pentru verificat manometre
- Manometre diferențiale cu tub „U“
- „SERVICE“ — pentru detectoare electromagnetice de debit și adaptoare
- Pentru relații suplimentare telefonați la nr. 981/62 515/150 sau 61 512/151.

În prezentul număr vă prezentăm mai detaliat familia :

TRADUCTOARE ELECTRONICE DE NIVEL

Produsele din această familie sînt destinate măsurării și reglării nivelului unui material de umplere din rezervoare, buncăre, silozuri etc., între două limite stabilite anterior sau sesizării unor nivele prestabilite. Familia este formată din 2 variante constructive :

- indicator electronic de nivel ;
- sesizor electronic de nivel.

Indicatorul electronic de nivel cu funcțiile de măsurare și reglare a nivelului poate fi folosit la automatizarea proce-

sului de umplere și golire a diverselor recipiente. Este compus din :

- blocul traductor, montat pe recipient, format din sonda de măsură și un convertor capacitate/curent ;
- blocul de măsură și reglare a nivelului montat la distanță pe panoul de comandă.

Funcționarea aparatului se bazează pe variația capacității electrice dintre peretele rezervorului, în care se controlează nivelul și sonda metalică izolată, introdusă în rezervor. Variația de capacitate este transformată de convertorul capacitate/curent într-o variație de c.c., care poate fi dusă la distanță, amplificată și măsurată în blocul de măsură și reglare. Prin intermediul unui circuit logic se obțin la ieșirea blocului de măsură și reglare 2 semnale corespunzătoare nivelelor minim și maxim stabilite anterior.

Sesizorul electronic de nivel se utilizează pentru sesizarea unor nivele prestabilite.

Este format din :

- traductorul electronic care sesizează pătrunderea între armăturile unui traductor montat în exterior ;
- blocul de comandă, format dintr-un circuit de comandă care acționează un releu al cărui contactor (NI + ND) poate fi introdus în schema de automatizare a rezervorului ;
- blocul de alimentare.

Legătura între blocul traductor și carcasa care conține blocul de alimentare și comandă este asigurată cu o teavă (prin care trece un cablu cu trei fire), a cărei lungime depinde de înălțimea rezervorului și nivelul care trebuie sesizat